

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Dominica X. De Pharizæo & Publicano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

Dent. 28.

Secundò id contingit supernaturaliter, recedente scilicet divino lumine, quo qui privantur quid nisi cæci & caliginosi sunt? *Percutiet te Dominus amentia & cæcitate à furore mentis ut palpes in meridiè sicut palpare solet cæcum in tenebris, & non dirigas vias tuas.*

2. Cor. 4.

Tertiò denique fraude & artificio Dæmonis qui quos magis possidet magis excæcat, ne videant miserandum suum statum & emergant. *In quibus, inquit Apostolus, Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio Evangelij gloria Domini qui est imago Dei. Idcirco enim dicitur Dæmon Deus hujus sæculi, quod sic amatores sæculi possideat ut ab eis*

colatur velut Deus, sicque illos dementet & excæcet ne videant aut intelligant quem colunt Deum. *Tenebris obscuratum habens intellectum, alienari à vita Dei, per ignorantiam qua est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Quasi diceret cum ad videndum, opus sit lumine & facultate videndi neutrum illi habent, nam & versantur in tenebris, & cæci sunt.*

Potestne miserius aliquid fingi? Et tamen quàm multi ambiunt & sectantur illam oculatam concupiscentiam qua mundo apparent Sapientiores: *Et nesciunt quam sint cæci & nudi & miseri & miserabiles. Collyrio inungo oculos tuos ut videas. Vide passim Verbo, Concupiscentia.*

DOMINICA DECIMA,
POST PENTECOSTEN.
DE PHARIZÆO ET PUBLICANO.
Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus Pharizæus,
& alter Publicanus.

VERITAS PRACTICA.

Omnes insipientes & infœlices supra modum,
Superbi Sapient. 15.

IN TEXTV Libri Sapientie sic legitur, *omnes enim insipientes & infœlices supra modum anima superbi*, Id est, supra quam naturaliter fieri solet; seu clarius ex lectione complutentensi, ubi habetur *anima sua*, sic tota potest reddi sententia: omnes superbi magis sunt suo vitio insipientes & infœlices quam si naturali defectu tales essent; & hoc pronuntiat literali sensu de inimicis populi Dei; accommodatio autem & morali, de superbis omnibus, & ijs præsertim qui sua ventitantes ut Pharizæus, inde laudem venantur. Vox verò *anima* quia paulò erat obscurior; omitti potuit in exprimenda veritate practica, sine ulla ullius Scripturæ sensus injuria. Cur porro tales superbi dicantur & revera sint supra modum insipientes & infœlices.

RATIO EST, *Quod qui sua meliora & solidiora bona commutant in levissima & nullius pretij, sunt insipientes & infœlices supra modum & supra morem communem.*
Sed tales superbi sua meliora & solidiora bona commutant in levissima, & nullius pretij.

Ergo sunt supra modum insipientes & infœlices. Quod certe assensum cogitans potest esse opportunum ad cavendam superbiam.

I. PUNCTUM.

QUÆ in Evangelio hodierno exhibetur Parabola de superbo Pharizæo & humilè Publicano, notior est quam ut hinc fusius enarretur. Et quia finis & scopus Parabolæ videtur eò spectare ut demonstraret, quàm sint stulti & miseri qui se alijs præferunt, & qui se sua superbia denudant bonis suis: idcirco visa est Sapientis sententia opportunè conjungi posse ad Christi Domini verba & mentem atque inde hæc proponi veritas quæ modò attentè consideretur: *Quod omnes insipientes & infœlices sunt supra modum, superbi*, Emphaticam quandam habet illud *supra modum*: Et duo illa simul juncta *insipientes & infœlices* tam apta sunt ad superbiam quæ ex benefactis oritur retundendam, quàm aptè conveniunt illis superbis qui se suaque jaclitant. Quàm verò aptè conveniant, hæc suadet ratio. Quid enim insipientius & infœlicius quàm si multò labore bona tibi quædam compararis, tu vel illa nullo delectu prodigas, vel in leviores quædam & nullius pretij reculas ultrò commutes, & transferas? Vix talis insipientia reperitur inter homines, nimis sunt tenaces suorum bonorum: & quò be-

na sunt solidiora & veriora, naturalis eorum amor ita mentem humanam occupat, ut vix ab eorum affectu & possessione divellatur. Unde recte supra modum ordinarium & supra communem agendi morem illi dicendi erunt insipientes qui se suis ita denudarunt bonis, ut tandem infeliciores inde evadant & miseriores, quando erant felices & beati si sua conservassent.

Matth. 33.

Audite me magnates, inquit Sapiens, & omnes populi, & Rectores Ecclesie, auribus percipite: Filio & mulieri fratri & amico non des potestatem super te in vita tua, & non dederis alij possessionem tuam, ne forte poeniteat te, & deprecetis pro illis. Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filij tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In die consummationis dierum vita tua & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Quasi diceret, si sapias ne te unquam bonis tuis exuas quamdiu his egres: aut si te his exuis, experieris tuo damno quam insipienter egeris.

1. Cor. 9.
Dmt. 25.

Mirum certe quod sic facer Author de bonis perituris fatagat, Nunquid de bobus cura est Deo? Nūquid de bonis illis caducus cura est illi? Oportet certe hic esse aliquid mysticum, & sicut quando de bobus lex facta est, non tam boves spectabat quam operarios evangelicos, ut ipse Apostolus interpretatur, sic quando de bonis illis temporalibus non dimittendis tanta in Scripturis habetur cautio, multo magis de spiritualibus intelligenda est. Adhuc & vos sine intellectu estis? SPIRITUALIS indicat omnia: & ipse à nemine indicatur. Id est, longè melius potest judicare de temporalibus, quam possit animalis judicare de spiritualibus.

Matth. 15.
1. Cor. 2.

II. PUNCTUM.

SED tales superbi suis se ultro bonis exuunt, sicut quidquid habent melius, commutant in res levissimas & nullius pretij.

Matth. 6.

Dum enim bonis suis operibus superbiunt & inflantur, nonne tūm eorum se fructu privant? Nonne tum recipiunt mercedem suam sicut dicebat Dominus, nonne tum potius se pœna dignos exhibent quam ullo præmio? Quid solidius, quam quod sibi in omnem æternitatem bonum comparaverant? Quid melius eo bono, quam quo boni efficiuntur? Quid contra levius est quam inanis jactantia aut popularis ille rumulus quem superbi consecrantur & cui promerendo sua benefacta omnia profundunt & transmutant? Ambulaverunt post vanitatem & vani facti sunt.

Mat. 2.

Sancti omnes Patres hoc vel uno maxime superbiam seu vanitatem exagitant quod nos nostris bonis expoliet. Sic præclarè S. Cyprianus: Jejunij vel virtutum sudoribus laus importuna se ingerit, & subtilissimis aculeis penetrans animam dum extollit, emollit, & pungit dum ungit; Virtutem in hypocrisis vertit, & simpliciter inchoata pervertit; quasi iinea, quod integrum erat, rodit & occupat, & sanctitatis fundamenta evellit & dissipat. Mens hoc veneno imbuta in miseris deliciatur, & occupata hac scabie, in ulceribus gloriatur. Religio fit supersticio, & succedit ei ambitio subornata; extincto spiritu, quatruidano cadaveri solum supersunt exuvia, Virtutis species exanimis, & simulacrum sanctitatis.

1. de Car.
din. Ch. 9.
per.

In Conf.
Mon. 11.

Sic sanctus Basilius: Fugiamus inanem gloriam, dulcem spiritualium operum spoliatricem; incedendum animarum nostrarum hostem, ineam virtutum, blandissimam bonorum nostrorum depradatricem, eandemque mellis illitu, fraudis sui veneni coloratricem, & mort. feri hominum mentibus poculi porrectricem. Quod opinor ea de causa facit ut vitio scilli avidius ingurgitent, nec ulla illius expleantur satietate. Dulce quid humana imperitis gloria est.

1. 34. Mor.
6. 18.

Sanctus quoque Gregorius: Alia vitia esse solummodo virtutis impediunt quibus ipsa destruantur, ut videlicet ira patientiam, libido continentiam expugnet; superbia autem nequaquam unita virtutis extinctione contenta, contra cuncta animæ membra se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus, corpus omne corrumpit, quasi tyrannus quidam, obfessam civitatem intercipit, & quod ditiorum quemque ceperit, eo in dominio durior exurgit, quia quo amplius res virtutis sine humilitate agitur, eo latius ista dominatur. Et post multa de damnosis eius effectibus sic pergit propius ad rem nostram: Sed tunc facilius ruina sequitur, quando apud se quisque impudenter exaltatur. Hinc enim scriptum est, ante ruinam exaltatur cor. Hinc per Danielē dicitur. In aula Babylonis deambulabat rex, responditque ait: nonne hac est Babilō magna quæ ego adificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, in gloria decoris mei? Sed hunc tumorem quæm concita vindicta ira represerit, illico adjunxit dicens: Cū adhuc sermo esset in ore regis, vox de caelo ruit: tibi dicitur Nabuchodonozor rex regnū transiet à te, & ab hominibus te eicient, & cum bestiis ferisq; oris habitatio tua, fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te. Ecce quia tumor mentis usq; ad aperta verba se pro-

protulit, patientia iudicis protinus usque ad sententiam erupit, tantoque hunc distinctius percussit, quanto se eius superbia immoderatus erexit; & quia enumerando bona dixit in quibus sibi placuit enumerata mala in quibus feriretur, audiuit Nonne hoc est suis se bonis exuere, & non modo in res nullius pretij, ea permutare, sed in certam perniciem & damnum suum effundere?

III. PUNCTUM.

OMNES ergo insipientes & infelices supra modum sunt superbi, Quia se se suis private meritis, sic se suorum fructu laborum & operum defraudare pro levicula gloria non nisi valde & supra modum insipientis est atque infelicitis: nec vix in alio genere reperias hominem qui sic temere & insanè res alicuius pretij patiat sibi perire, Vigilet utique, & non sineret perfodi domum suam. Unde aptè propheta, postquam superbo dixit, Superbia cordis tui extulit te; Et quæ plura prosequitur, tum hæc addit, si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo contempsisses? Nonne furati essent sufficientia tibi? Si vindictatores introissent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi? Quasi diceret, nonne lugeres tibi tua sic ab hostibus abripi? Et tamen non luges quæ à te aufert superbia? Quæcunque hostes rapiunt, terrena sunt, caduca sunt, neque sic omnia rapiunt quin aliquid domi vel in agro relinquunt: sed quæ aufert superbia, spiritualia sunt, æterna sunt, divina sunt, & sic omnia simul bona deprædatur, nihil planè ut superstit.

Luc. 12.
Abbas.

Ecclesi. 6.

Hom. 39.

Ps. 93.

Hinc etiam aptè monebat Sapiens: Non te extollas in cogitatione anima tua, velut iaurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquas velut lignum aridum in eremo. De hac superborum stultitia fufe Divus Chrysostomus: de illorum verò infelicitate prudenter sanctus Augustinus in Psalmos, ubi hos versus exponit, Redde retributionem superbis, & donec sodiatur peccatoris forvea. NAM & ille, inquit, peccator fuit Publicanus qui oculis eliserat in terram, & percutebat pedes suos in dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Sed quia superbus non erat, Deus autem reddet retributionem superbis: non illi, sed talibus sodiatur forvea donec reddat retributionem superbis. Ergo quod ait, sodiatur peccatori forvea, superbos intellige. Quis est superbus? Qui in confessione peccatorum penitentiam non agit ut sanari per humilitatem possit. Quis est superbus? Qui illa pauca quæ videtur habere bona,

sibi vult arrogare, & derogat misericordia Dei. Quis est superbus? Qui etiam si Deo tribuat bona quæ facit, insul. at tamen vis qui illa non faciunt, & extollit se super illos. Nam & ille Pharisæus, Gratiarum tibi ago, inquit, non dixit ego facio, Et post multa de illo, quantum se extulit, cum dicit, quia non sum sicut Publicanus iste? ille superbus erat in bonis factis: iste humilis in malis factis. Videte fratres, magis placuit Deo humilitas in malis factis quam superbia in bonis factis: sic odit Deus superbos.

Nonne times hoc divinum odium? Cur non times ergo superbiam quæ illud provocat odium? Cur non ergo times humanas laudes quibus illa superbia provocatur? Noli extollere te in faciendi opere tuo. Ecclesi. 10.

Ponit contra superbiam, præsumptionem, jactantiam, & similes infelicitis huius insipientiæ fetus, hæc valere possunt pro varijs ad quos divergenti: variandæ veritates:

Nulla te homo quantumvis gloriosa gloriaripotest.

Ad laudes nostras tremere potius convenit quàm exultare.

In 1. parte, Fer. 2. & 4. Hebdom. 2. Adventus.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Feria 6. Hebdom. Septuages.

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. parte, Fer. 2. Hebdom. Sexages.

Sicut vinum novum, sic novus honor maximè temperandus.

In 2. parte, Fer. 2. Hebd. 2. post Oct. Pascha, & nota pene Hebdomada.

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt.

In 3. parte, Dominica 4. post Pentecosten.

Qui suam justitiam facit ut videatur, maximam quæ fieri possit injustitiam, videtur facere.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 5. post Pentec.

Primæ petitioni dominicæ prima se opponit superbia; quod illa petit, hoc ista impetit.

In 3.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 6. post Pent.
 Quæ à Christo hauritur nostri cognitio,
 omnem in nobis exhaurit factum.

In 3. parte, 3. Hebdom. 11.
 Superbo maximè formidandum divini
 tribunal Judicij.
 Claritas quæ ab hominibus accipitur,
 mera est obscuritas.

Ne divina pereat fides, pereat po-
 gius humana gloria.

In 3. parte, Fer. 5. 6. & Sabbato Hebdom. 12.
 Nemo sui boni bonus Judex.

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 14.
 Si cum nostris vitiis nostræ virtutes
 comparentur, plus nostris vitiis in-
 honoratur Deus, quàm nostris
 virtutibus honoretur.

In 4. parte, Sabbato Hebdom. 19.

PLURA vide in 4. parte, Dominica 16. ad
 hæc eadem quæ recurunt Domini verba: *Om-
 niu qui se exaltat humiliabitur: & qui se humiliat
 exaltabitur.* Ubi quæ ad humilitatis commen-
 dationem faciunt, potissimum recensentur, qui-
 bus & hæc magis hic opportuna possunt ad-
 jun-
 gi veritates:

HAC HEBDOMADA, cum suos Christus Apostolos destinaret mittere in vicos & civitates
 evangelizandi gratia; per quàm aptis eos instruit documentis, ex quibus considerationes, & veri-
 tates eruentur non modò Missionariis accommodæ; sed & aliis quibuscunque personis, ut de suo
 conferant ad hoc divinum opus promovendum, & ad salutem proximi, quoquo modo procu-
 randam.

FERIA SECUNDA.

DE ORATIONE QVAM EXIGIT CHRISTVS
 DOMINVS VT MITTANTVR OPE-
 RARII IN MESSEM.

*Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis,
 ut mittat operarios in messem suam. Matth. 9.*

VERITAS PRACTICA.

Sic pium est orare Deum pro salute proximi, ut
 sit impium non orare.

RATIO EST, Quia impium est, denegare
 Maynefue Pars tertia

Ne dicas, sufficiens mihi sum.
 Grande malum propria voluntas, quæ
 se in bono bene faciendo non
 sinit dirigi.

In 1. parte, Feria, 4. & 5. Hebdom. 3. post Epi-
 phan.

Humilitati tuendæ tutius est, vix de se
 loqui, quàm vel humiliter loqui

In 2. parte, Sabbato Hebdom. 1. post Oñav.
 Pasche.

Charitas non quærendo sua, melius in-
 venit quàm si quæreret: tantò di-
 tior, quantò pauperior.

Si charitas cogitaret de aliis malum,
 malum de charitate cogitari
 posset.

In 2. parte, Fer. 2. & 4. Hebdom. 3. post Pas-
 cha.

Quæ autem ex Publicano pœnitente, ad pœ-
 nitentiæ partes contritionem & confessionem
 referti debent, vide passim in singulis partibus,
 ac præsertim in prima, in Adventu, Dominica
 4. Hebd. 3. post Epiphaniam. Item in 2. parte, Fe-
 ria 6. & Sabbato Hebdom. 1. in Quadrag. Nec
 non in proximè sequenti Hebdomada, ubi pro
 Missionibus de peccato, & de pœnitentia.

alteri beneficium quod ei facile conferre possis, in
 ipsius gravi necessitate.

Sed nisi Deum ores pro salute proximi, denegas al-
 teri beneficium in ipsius gravi necessitate, quod
 ei facile conferre possis.

Ergo impium est non orare Deum pro salute proxi-
 mi

mi: ac proinde rogandus Dominus messis, non
mo d us mittat operarios in messem suam, sed ut
ipsi efficaciter operentur.

H. PUNCTUM.

ANTEQUAM de missione Aposto-
lorum ageret S. Evangelista, prae-
misit haec verba de Domino JESU. valde
obseruanda: *Exiit ubi ait: ESTS omnes
civitates & castella docens in synagogis eorum &
predicans Evangelium regni, & curans omnem
languorem, & omnem infirmitatem. Videns autem
urbem miseratus est eam, quia erant vexati & jate-
tes, sicut oves non habentes Pastorem. Tunc dicit:
Disputa, messis quidem multa, operarii autem
pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat ope-
rarios in messem suam.*

Obserua igitur & attentè considera ut ipse
Dominus suo exemplo missiones instituit; vide
quo zelo & ardore circumquaque fertur ad sal-
vandas animas! Qua commiseratione tangitur!
Quàm multa messis! Quàm pauci operarii!
Quàm jure merito à nobis exigat ut rogemus
Dominum messis! Quàm id justum & pium sit
nos eum orare vel ut mittat operarios in messem,
vel ut benedicat eorum operi, vel tandem quo
ipse novit modo, salutem proximorum provideat!
Quàm è contra impium, crudele, & barbarum,
non orare Deum pro salute proximi, Quod qui-
dem prae aliis considerandis videtur magis ex-
pendendum ad finem nobis propositum de ora-
do Deo. Licet enim consideratio pietatis quae
exercetur in tali oratione nos ad eam movere
possit, tamè quando solà consideratur virtus aut
opus bonum ex consilio tantum faciendum, non
ita solent omnes petimoveri ad agendum, quàm
quando proponitur vitium oppositum quod in-
curras nisi virtutem exerceas. Non est enim om-
nis actus virtutis ita imperatus, sicut omne vitium
est vitium: neque semper ex omissione virtutis
cujuslibet, sequitur vitium. At verò in hac prae-
senti materia verè dici potest, *Quod sic pium est o-
rare Deum pro salute proximi, ut sit impium non o-
rare;* Quam obrem id diligentiùs attendendum:
Ratio autem quae affertur haec est, quod si gra-
vi aliqua necessitate proximus tuus eget ope-
ra quam ei commode conferre possis, & absque
ulo tuo damno se detime pro; neque tamen ei
conferas ullo modo, nihil subsidii, nihil auxilii
feras, nonne hoc impium, nec dicam ferum & bar-
barum judicetur ab omnibus? Nonne te ipsum

tui puderet in tanta immanitate animi? Nonne
te ipsum condemnaret? Nam si non esset gravis
necessitas, si beneficium quod postulat esset
difficile vel damnosum, si denique aliquid inde
incommodum timeretur, esset fortè quod excu-
sares; sed cum nihil horum occurrat, cum nihil
petatur nisi quod facile possis absque ulla pro-
tus vel commoditatum vel otii vel cuiuslibet rei
tuae auctura, & tamen nolis, certe id ita est impium
& crudele ut si quid Deo de tuis postea velles
offerre, id abominaretur & exhoreretur tanquam
odiosum & acerbum: Unde est illud sacri Pro-
verbii, *Hosia impiorum abominabilis.* Et hanc
praecipuam afferebat Deus causam, cur Judaeo-
rum sacrificia & jejunia non acceptaret, quia non
subveniebant oppresso, non judicabant pupillo, non
defendebant viduam, non liberabant captivos. Il-
ludque unum erit quod Christus Judex exagita-
bit acriter: *Quam diu non fecisti uni de minoribus
his, nec mihi fecisti.* Nonne hoc esset impium si-
negavisse Christo?

II. PUNCTUM.

SED nisi oves Deum pro salute proximi, denegat
si operam vel beneficium in sua gravi necessi-
tate quid ei facile conferre possis.

Tria sunt distinctè perpendenda. Primum,
quotquot in peccato mortali existunt, eos in gra-
vi esse necessitate; quàm vero multi sint an igno-
ras? Secundum est, nihil ad eorum subsidium a-
què valere atque orationem: *Manent tria haec,*
inquit S. Bernardus, *Verbum, Exemplum, Oratio,*
MAIOR AUTEM HIS EST ORATIO Tertium
denique nihil facilius, nullus hic labor,
nullae expensae, nullum detrimentum, imo quàm
plurimum inde proficies; Nam *beneficentia anima*
sua, vir misericors, inquit Sapiens; unde illud re-
stat quod nisi oves pro salute proximi, benefi-
cium ei deneges, in ipsius gravi necessitate, quod
ei facile ac commode etiam tuo conferre possis.
Nonne hoc est de quo Deus expostulans, *Non a-*
scendisti, inquit, *ex adverso, neque opposuisti murum*
pro domo Israel, ut stare tu in proelio insidie Domini.
Quasi diceret non adjuvisti orationibus vestris
populum quo tempore us maximè indigebat.
Et iurasset: *Et quis scit de virum qui interione-*
ret seipem, & staret oppositum contra me pro
terra, ne dissiparem eam, & non inveni.

Gravissima certe expo-
sulario!

HIPUN

III. PUNCTUM

SIC ergo plium est orare Deum pro salute proximi, *Sic sic impium non orare;* Cum sic videlicet de- negetur beneficium proximo in sua gravi ne- cessitate quod ei commode prestare possis & debeas. Nam si verum id est de aliqua necessita- te corporis, quanto id magis de anima, cum præcipue Deus & Christus Dominus id à nobis tantopere exigant; & plerumque in hoc nego- tio magis deferant orationi quam operi? *Orate pro invicem ut salvetur unusquisque: multum enim valet de- precatio iusti assidua.* Unde & Apostolus, *Obse- cro ergo vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum & per charitatem sancti Spiritus, ut ad- iuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Itemque alibi: *adjuvantibus & vobis in oratio- ne pro nobis, Rursumque apertius, Vigilantes, in- quit, in omni instantia & obsecratione pro omni- bus sanctis, & pro me, ut detur mihi sermo in aper- tione oris mei cum fiducia, novum facere myste- rium Evangelij pro quo legatione fungor in cate- na, ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui.* Quod si in Apostolo, viro illo ad Evangelij prædicationem divinitus segregato, tantum prodesse posset oratio quantum ipse testatur,

quid de aliis Operariis longè inferioribus dicen- dum erit? Et vero si tantæ est efficacia & neces- sitatis oratio, tu qui illam possis prestare com- mode, non prestabis? An laboranti Apostolo, & petenti iustum panem, denegares? En prope tibi & procul Apostolici viri laborantes in vinea & messe Domini, orationem tuam postulant, urgent, & ambiunt; tu obsurdesces? *Qui obtu- ras aurem ad clamorem pauperis, ipse clamabit & non exaudietur.* **OBSECRO** Domine, mite quem *missurus es.*

Prov. 21.

Exod. 4.

*Miserere nostri Deus omnium, & respice nos. & ostende nobis lumen miserationum tuarum, & im- mitte timorem tuum super gentes, quæ non exqui- sierunt te: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu. Innova signa, & immuta miracula. Glorifica manuum & brachium dexterum. Suscita prædica- tiones quas locuti sunt in nomine tuo propheta prio- res. Vide reliqua Ecclesiastici, notato capite. Vi- deri & possunt quæcunque de zelo alibi vel de oratione habentur. Sed magis esset videndum quid abs te desideretur in hac parte: quàm te parùm tangat salus proximi, quàm paucas & frigidas propterea fundas preces: quid deinceps ferventius & efficacius? *Loquar in amaritudine animæ meæ.**

Ecclesi. 36.

Ier. 10.

FERIA TERTIA.

DE DISCRETIONE ADHIBENDA JUVANDO PROXIMO, ET SALUTI ANIMARUM. PROCURANDÆ;

Ad hæc Christi Domini Verba:

In viam gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intraveritis; sed potius ite ad oves quæ perierunt, domus Israel. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA

Non plus ultra.

SENSVS EST, Hanc esse discretionem adhi- bendam juvando proximo, ut præscripti tui effi- cij limites nunquam prætergrediari, neque magis ultra debitum audeas, quàm ne citra deficias.

RATIO EST, Quia in juvando proximus est spectandus ordo divina providentia.

Sed hic ordo æquè exigit, ut ne plus ultra excedas quàm ne citra deficias.

Ergo non plus ultra. Quod quousque se extendat, & quanta sit dignum cautione, diligenter in- dagandum.

I. PUNCTUM.

ET convocatis duodecim Discipulis suis, da- dit illis potestatem spirituum immundorum *Matth. 10.* ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Cumq; illos jam jam mis-

Et 2

surus

surus esset, praecepit eis dicens, In viam gentium ne abieritis & in civitates Samaritanorum ne intraveritis; sed potius ite ad oves quae perierunt domus Israel, Euntes autem praedicate, dicentes, quia appropinqua vit regnum Caelorum. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate. Et quae plura habentur: in quibus illud magis mirum quod veteri adin Gentes seu Infideles & Samaritanos. Ne videheet ut ait sanctus Hieronymus, *Isidai dicentis: se non recepisse Dominum, quod Apostolos ad gentes miserit;* Vel, sicut ait sanctus Hilarius, *Ve minor excusatio Iudaeis esset qui plus sedulitatis in admonitione senserunt, & ab eis repulsi Apostoli, ordine ad gentium vocationem transirent, sicut postea illi aperit significarunt; vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellit illud, & indignos vos iudicavit aeterna vita: ecce convertimur ad Gentes.* Sic enim praecepit nobis Dominus.

Act. 13.

Sicut ergo non minus peccassent Apostoli, si quo illis erat vetitum, attentassent, atque si non effecissent quod erat iustum; sic universim inde discimus discretionem hanc adhibendam esse juvando proximo & salutem animarum procurandam: ut ne ultra quod sibi est ordinatum quisquam magis audeat, quam merito timere debet ne citra debitum officij declinet & deficiat: sed suos intra fines accepti muneris se unusquisque contineat.

Ratio est tanto efficacior, quanto est generalius & certius principium cui innitur de divina providentia, cuius statutum ordinem hic praecipue spectandum monet & demonstrat. Spectandus quidem est ubique semper hic divinus ordo, sed illic praecipue observandus ubi magis elucet; elucet vero praecipue in negotiatione salutis alienae, quae tam pene varia est & diversa quam sunt diversi homines quorum salutem negotieris. Tametsi enim Deus vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire: Non tamen eodem tempore, non iisdem modis & mediis, non per eadem personas & gratias; sed tanta est non modo diversitas, verum & inaequalitas gratiarum; ut licet omnes homines sint dilecti, alij tamen praeter alios electi dicantur ad gratiam & gloriam, secundum beneplacitum & propositum eius qui operatur omnia, secundum consilium voluntatis suae, ut ait Apostolus. *Pascuntur agri iuxta ordinem suum, & praecinebat Aias, & Pastor ipse de suis ovibus, Cognosco meas, inquit, & cognoscunt me mea, VOS non eratis qui non estis ex ovibus meis, oves mea vocem meam audiunt, & ego cognosco eas & sequuntur*

1. Tim. 2.

Ephes. 1.

1s. 5.

1sai. 40.

me, & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum.

Sed quanam illae sunt oves? Quanam illa vox Christi quam audiunt, quandonam & per quos auditur? Cur incivitate Corozain, cur in Betfai-dai, vel in Capharnaum praedicatur a Domino; & nullus est praedicationis fructus: In Tyroac Sidone non praedicatur, ubi fructus extitisset? Quid quod Paulus & Silas, *veniti sumus ad Spiritum sanctum loqui verbum Dei in Asia; & cum tentarent ire in Bithyniam, non permisit eos Spiritus IESU, sed in Macedoniam potius transire voluit?*

Matth. 11.

Act. 16.

Secreta sunt, Mysteria sunt, Sacramenta sunt, interno mentis cultu potius adoranda, quam ulla rationis indagine pervestiganda. Satis id nobis sit scire, quod sapienter observat Estius in suis commentarijs ad verba Christi, *Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes, DEVM non sollem esse Authorem actionis si ve effectus qui ex praedicatione provenit, sed & omnium mediatorum, & actionum intermediarum quibuscumque voluerit uti, seu quaecumque voluerit adhibere: cur autem illas potius quam alias, aut cur illic & non alibi, hoc unum cum Apostolo respondendum est: O altitudo divinarum Sapientiae & scientiae Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius! Et investigabiles viae eius! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliaris eius fuit?*

Matth. 11.

Rom. 11.

II. PUNCTUM.

SED divinus & arcanus hic ordo aequè exigit ut sine plus ultra excedas, quam ne citra deficias.

Nam cum divinae gratiae, quae ad juvandum proximum sunt necessariae, non distinguantur ab illo quem statum Deus ordine quid facies si ultra ordinem perrexeris? Quid facies sine divina gratia? Quid facies sine illo qui dixit, *Sine me nihil potestis facere? CVR transgredimini verbum Domini quod vobis non cadet in prosperum? Nolite ascendere, dicebat Moses ijs qui cum defecissent citra debitum officij, volebant ultra progredi; Nolite, inquit, ascendere, non enim est Dominus vobiscum, ne corrumpatur coram inimico vestro.* Sic erat divina lege cautum: *Propheta qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quae ergo non praecipiet, interficietur.* Sic ipse Deus saepissime contra tales invehitur: *Non misit eam & ipse curabant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Quod quam sit noxium, apparuit in illis sacerdotibus, qui sicut Machabaei militare voluerunt, cum sicut illi ad militiam non essent a Deo destinati. *Et fugati sunt, inquit Machab. 5. Scriptura, existimantes se fortiter facturos, ipsi autem*

Joan. 15.

Num. 14.

Deut. 18.

1er. 23.

Mach. 5.

autem

autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israel In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in praelium. Hoc erat ultra progredi; hoc erat aequè contra Divinum peccare ordinem, quàm si Machabei Divinitus ordinati ad praeliandum, non essent praeliati.

Ecc1.7.

Hinc aptè Sapiens, Noli esse iustus multum, id est nimis, neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupesceas. Quod fusè Apostolus prosequitur, ut iam alibi est declaratum. Dico enim per gratiam qua data est mihi, omnibus qui sunt inter vos; non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatè; Et unicuique, sicut Deus divisit mensuram fidei, Si eum enim in uno corpore multa mēbra habemus, omnia autem mēbra non eundem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem aliter alterius mēbra. Habentes autē donationes secundum gratiam, qua data est nobis, differentes.

Rom.12.

Quod & in alio loco repetens, sic aptè ad rem nostram. Si totum corpus d. vultus, ubi auditus? Si totus auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus mēbra, unumquodq; eorum in corpore, sicut voluit, quod si essent omnia unum mēbrum, ubi corpus? Q. d. sicut praelarius ille ordo quem Deus in humano corpore posuit perverteretur, si quod eius mēbrum alterius mēbrum munus obiret; ita planè si quis in mystico Christi corpore, quod est Ecclesia, si quis plusquam debet, velit operari confundet ordinem & confunderetur. Quod & Gregoriè S. Gregorius, ut in prima parte, est observatum, unde quæ hic defunt potes repetere, & fess. Pontif. que illic desiderantur, possunt hinc suppleri. Quid

1. Cor. 12.

sanctus, inquit, Ecclesia nisi superni sui capiti corpus est, in qua alius alta videndo, oculus; alius recta operando, manus; alius ad injuncta discurrendo, pes; alius præceptorum vocem intelligendo, auris; alius malorum fœtorum, bonorumq; fragrantiam discernendo, naris est. Quia corporalium more mēbrorum, dum vicissim sibi accepta officia impendunt, unum de semetipsis omnibus corpus reddunt. Ex post pauca; Sed cum miro consilio Auctor & dispositor nostræ huic illa largitur qua alij denegat: alij hæc denegat qua illi largitur, mensuras sibi positas egredi nititur, qui quis possit plusquam accepit, conatur: ut fortasse is cui tantum modo datum est præceptorum occulta differere, tentet etiam miracula ceruicere; aut is quem superna virtutis donum ad sola miracula roborat, etiam divina legum pandere seculta contendat. IN PRÆCIPITIO enim pedem porrigit, qui mensurarum suarum limite non attendit. Et plerumq; amittit & quod poterat, qui

In Com-

muni Con-

fess. Pontif.

l. 28. Mor.

6. 11.

15.

14.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

audacter ea ad qua peringere non valet, arripere festinat. Nam & mēbrorum nostrorum tunc bene ministerii utimur, cum sua eum officia distinctè servamus. Lucem quippe oculis cernimus: vocem verò auribus audimus. Si qui autem mutato ordine voci oculos, luci aures accommodet, huic incassum utraq; patent. Et quæ ibi fusius presequitur.

Satis hinc aperta propositio; & satis apertum est quàm multa molietur ambitio in animis nostris, quæ nos ulterius promoveant contra hunc divinum ordinem. Cur elevamini super populum Domini? DE IECISTI eos dum alleluantur.

Num. 16.

Ps 72.

III. PUNCTUM.

NE plus ergo ultra, Ne plus ultra audeamus in juvandis proximis, quàm ne citrà debitum deficiamus; quia hinc maxime spectandus ordo divinæ providentiæ, qui æquè violatur si plusquam disponat audeas, atq; si minus agas quàm statuat, Recupera proximum, inquit Sapiens, secundum virtutem tuam, & attende ne incidas. Incides scilicet si plus attentens quàm virtus tua vel officium tuum patiaris.

Ecc1.29.

Legistine aliquando apud Jobum, quid turgidus & insolens Eliu de se prædicet? Ploravit, inquit sum sermonibus, & coarctat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi musti absq; spiraculo, quod lagunculas non vas dirumpit. Loquar & respirabo paululum; aperiam labia mea, & respondebo. Sic se juniores quidam non vocari temerè ingerunt ad concionandū: quibus & illud Psalmi conveniat: Subito sagittabunt eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Job. 32.

Ps 63.

Sed quàm pavendum illud quod in actis Apostolorum narratur; Tentaverunt quidam invocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini IESU, dicentes: adjuro vos per Iesum quem Paulus predicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESUM novi, & Paulum scio: vos autem qui estis! Et insiliens in eos homo in quo erat Daemonium pessimum, & dominatus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerant de domo illa. Hoc illis scilicet accidit ut qui à Spiritu S. regi ordinatè nolunt: à malo in ordinatè rapiantur: & malè pereant. Prudèntia tua pone modum. Rationabile sit semper obsequium tuum. Altiora ne qua steteris: sed qua præcepit tibi Deus, illa cogita semper. NEC infra, ut ait S. Gregorius, minima negligens desistas, nec ultra, maxima superbiens tendas: nec minus coneris explere quàm sufficit, nec plus arripias quàm accepisti: ne aut ad mensuram

Act. 19.

Pr. 23.

Rom. 12.

Ecc1. 3.

l. 38. Mor.

c. 11.

Suram quam debes, non pervenias: aut eandem mensuram delevens, extra limitem cadas. Angusta quippe porta est que ducit ad vitam: & ille hanc ingreditur qui in cunctis qua agit, discretionis subtilitate, propter hanc felicitate coarctatur. Nam qui per voluntate proprias securamento se dilatat, an-

guste sibi porta aditum damnat. Quid restat quam illud Christi probum: Vos non intratis, nec introeuntes sinu intrare. Adverte diligenter: & noli altum sapere.

Wid. in x. parte, die 31 Decembris, Et in Comuni Confessorum Pontificum.

FERIA QVARTA. DE PACE PROCVRANDA CUM SALUTE.

Intrantes in domum, salutate eam, dicentes: Pax huic domui. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Pax in pugna.

RATIO EST, Quia pax est in subordinatione partium.

Sed ista subordinatio non fit nisi pugnando.

Ergo pax in pugna: quod tamen pauci capiunt.

I. PUNCTUM.

DIVINÆ Sapientie divina hæc fuit adinventio, ut cum salute proximi promovenda, jungeret pacem. Cum enim negotium salutis sit valde asperum & difficile, non poterat illa cōdit. asperitas suaviori condimento quam pacis, que ab omnibus univertim amatur & colitur. Tantum est pacis bonum, inquit S. Augustinus, ut etiam in rebus terrenis atq; mortalibus, nihil solet gratius audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremo possit melius inveniri.

Cum verò multiplex sit genus pacis, totum illud in pugna consistit. Quod certe mirum, cum potius pax ita videatur repugnare pugnae ut si sit pugna, tum pax desit, si pax adsit, desit pugna. Quamobrem eò diligentius revolvenda est veritas quò magis involuta videtur.

Sic autem aperitissimè & brevissimè declaratur: pax est subordinatio partium, quod discrete S. Augustinus exponit de omni genere pacis. Pax inquit, est tranquillitas ordinis: pax corporu, est ordinata temperatura partium. Pax autem irrationalis, ordinata requies appetitionum. Pax animæ rationalis, ordinata regnetionis actio, q; consensio. Pax corporis & animæ, ordinata vita & salus animantis. Pax hominis mortali & Dei immortalis,

ordinata in fide, sub aeterna lege obedientia. Pax hominum, ordinata concordia. Pax domus, ordinata imperandi atq; obediendi concordia cohabitantis. Pax civitatis, ordinata imperandi atq; obediendæ concordia civium. Pax celestis civitatis, ordinatissima & concordatissima societas fruendi Dei, & invicem in Deo.

De hac postrema pace non est hic quæstio, sed de aliis speciebus quæ ad triplex tantum genus referri possunt. Nempe cum Deo; Pacem habeamus cum proximo; Pacem habete inter vos. Ac deniq; nobiscum: Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo IESU. De qua triplici pace sic aptè & breviter S. Bernardus, Quia tentatio est vita hominū super terram, meritò in terra hominū, non gloria sed pax est querenda: Pax cum Deo, Pax cum proximo, Pax cum seipso. Nonne tu verò gloriam magis quam pacem quæris? Quid est quod sæpius tecū & cum proximo turba: pacem, nisi quod quæris gloriam? Itane verò hanc præfers paci? Nil tam adversum veræ paci quam vana gloria, nam cum pax sit in illa subordinatione partium quæ supra descripta est, nil aliud agit gloria quam rectum invertere ordinem. Superbia cordis tui extulit te, habitantem in seipsum petrarum, exaltantem seolum tuum.

II. PUNCTUM.

AT verò ista subordinatio seu ordinatissima subiectio partium, in qua triplex illa pax sita est, non fit nisi pugnando.

Cum enim semper naturalis sit repugnantia nostræ appetitus cum ratione nostra, & rationis nostræ cum rationibus proximi atq; ipsius etiā Dei

19. de Civ. Dei. 121.

Ibid. 13.

Matth. 10.

Rom. 14.

Rom. 5.

Marci 9.

Prov. 4.

Ser. 5. in Feslo omn. Sanct.

Abdim.

Dei ordinantis quæ nobis difficilia intellectu, & dura operatu videntur, nunquam subijciuntur appetitus rationi aut ratio Deo nisi valide cum gratia expugnentur. Nunquam verò ita expugnantur, ut non sit semper aut sæpe contra pugnantium; neque enim naturalem difficultatem omnino tollit gratia; sed nos iuvat & confortat ut pugnemus & vincamus. Quis enim neget Apostolum omni abundasse gratia? Quis autem nesciat quantum simul difficultatem & repugnantiam sentierit, cum ipse apertè dicit: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, & captivanti me in lege peccati qua est in membris meis.* Infelix ego homo, qui melius abis de corpore mortui huius! Gratia Desideri IESVM Christum Dominum nostrum. Non quidem ut non sentiat legem illam membrorum repugnantem, neque ut non contra pugnet, sed potius ut pugnam illam generosè suscipiat & gloriose perficiat. Sic enim ille alibi: *Ego igitur sic curro non quasi: nisi etiam sic pugno non quasi aërem verberans; sed ita castigo corpus meum & in servitutem redeigo, ne forte cum alii prædicaverim, ipse reprobus efficiar.*

Rom. 7.

1 Cor. 9.

Coloss. 3.

1 de Cor.

sit in te repugnans quod non domes, dominatur tui, nec satis pugnans: *Cessaverunt fortes in Israel & qui verunt; quiete scilicet vitiosa & probiosa.*

1 ad. 5.

III. PUNCTUM.

SIC Pax ergo in pugna, quatenus ad habendam pacem cum Deo, cum proximo, & nobiscum subijcienda est concupiscentia rationi & ratio gratiæ: neque perfecte possit illa subijci fieri nisi expugnetur inferius quod superiori resistit, & tandem expugnetur, quamdiu resistit. Nā si resistens non expugnetur ut prævaleret, & non esset vera pax, non esset tranquillitas ordinis, non esset interior subordinata superiori: *Non est pax impiis dicit Dominus Deus.*

1 s. 57.

Atque hinc tria dices ad praxim Primum quod licet pacis bonum sit tam eximium, ut ex S. Augustino & ex ipso sensu percipitur, præcitantem illud habent, quibus pauci secum pugnant; *Viam pacis non cognoverunt, non est timor Dei ante oculos eorum.* Secundum est, quod si quem doces pacem, doce illam pugnam sine qua nulla pax: doce pugandi modum suavem & fortem *Christo confixum sum cruci.* Tertium, ut efficacius docere & præsuadere possis, tu ipse tecum sic pugna ut, quantum fieri potest, pacem habeas cum omnibus, pacem sinceram & solidam. *Christi compage firmatam. Et pax Christi exuliet in cordibus vestris, & manserit, id est, triumphet, palmam & præmium ferat in pugna.* Quasi diceret, multa quidem occurrent quæ impediunt ad hanc pugnam, sed bonum pacis prævaleat omnibus illis occurrentibus; & ad illud obtinendum bene possis pugnae laborare datur, non modo quia bonum hoc præstat cæteris temporalibus bonis quæ ab hac pugna nos revocant; sed quia bonum est ipsius Dei cuius in animis nostris locus tantum in pace factus est.

P. 13.

Gal. 2.

Col. 3.

P. 75.

Vide in 1 parte, Die 9 Jan. & passim Verbo Pax, Libertas.

FERIA

FERIA QUINTA.
DE SIMPLICITATE IVNGENDA
PRUDENTIÆ.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum: estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

In spirituali pugna fortior est ovis lupo.

SENSVS ET RATIO EST, Quod in spirituali pugna quam habemus incundam cum vitiosis & vitiosis, tunc fortiores erimus & superiores, si Christo Duce pugnamus.

Sed si oves fuerimus, si ovium mansuetudinem imitemur potius quam ferocitatem luporum: tunc Christo Duce pugnabimus, nec aliter.

Ergo & tunc apparebit quod in spirituali pugna fortior est ovis lupo, & columba miluo. Quamobrem hac induenda est armatura mansuetudinis & simplicitatis, pugnando contra lupos, contra mundanos & contra quoslibet vitiosos.

I. PUNCTUM.

CUM negotium salutis æternæ sit divinū potius quam humanum opus, non est mirum si documenta instr. uendis Evangelicis Operariis sint divina potius & supernaturalia quam humana & naturalia. Quid minus naturale & humanum quam oves in mundū mittere ut adducant & convertant ad se lupos? Sed optimè S. Chrysostomus, *Ut intelligant Apostoli novum hoc esse belligenus & insolitū præliandi morem, eum illos nudos mitteret, una indutos tunica, sive calcete, alijq; virga, & absq; zona & pera, & ab excipientibus ali juberet: non fecit hic dicendi finē, sed inextinguibilem virtutem suam proferens, etiam sic euntes, inquit, mansuetudinem tamen ovium ostendite, quamvis ad lupos ituri, nec simpliciter ad lupos, sed etiam in medio luporum: neq; verò ovium tantum mansuetudinem habere jubet, sed etiā columbe simplicitatem: se enim virtutem eā maximè ostendam, cum ab ovibus lupi superabuntur: & quamvis illi sint in medio luporum, & innumeris moribus lacerentur, non modò non consumpta fuerint, verum etiam illos in sui naturam transmutaverint. Majus certe atq; admirabilius est*

Hom. 34.
in Matth.

mentem Adversariorum commutare, & animum in diversum transferre, quam illos occidere: præsertim cum duodecim tantū essent, & lupi plenus esset orbis universus. Erubescamus igitur, qui longè diversa facientes, tanquam lupi in adversarios ruimus. **NAM QUAMDIV OVES FVERIMVS, VINCIAMVS:** etiam si mille circumstant lupi, superamus & victores sumus: quod si lupi fuerimus, vincimur. Tunc enim à nobis Pastorum auxilium recedit qui non lupos sed oves pascit.

Hæc ad verbum S. Joannes Chrysostomus, unde veritas modo expendenda & ejus declaratio est deducta: In spirituali videlicet pugna quā habemus cum vitiosis & vitiosis hominibus fortior est ovis lupo; Fortior est, qui pugnando se mansuetū exhibet, quam qui ferocem & arrogantem: fortior est quam ipsi feroces & superbi quos habet expugnandos & convertendos.

Ratio est manifesta, quia ille fortior est pugnando, qui Christo Duce & adjutore pugnat: quid clarius? Nam si Deus pro nobis, quis contra nos? Inquit Apostolus. Et Propheta egregie: *Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar. Iuxta est qui justificat me qui contradicit mihi? Stemmus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus quis est qui condemnet me? Sic Elias exclamanti servo ad multitudinē hostium: Heu heu Domine mi quid facimus? Noli time-re, inquit, plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Sic dum adsit Christus nobis pugnantibus ille unus pugnam conficit.*

Rom. 8.
1f. 50.

4. Reg. 6.

Veni & vide: Et vidi, ait S. Joannes in Apocalypsi; Et ecce equus albus, & qui sedebat super illū, habebat arcum, & data est ei corona, & exivit vincens ut vinceret. Quod & rursus illi apparuit. Et quinam esset ille pugator & victor manifestius declaratum est, cum vidit cælum apertum: Et ecce, inquit, equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur sabel & verax, & cum iustitia iudicat & pugnat, Nempe Christus Domi-

nus

Hom. 2. in Cant.
 nus est, de quo sic præclare Origenes ad illud Canticorum: Equitatus Pharaonis assimilavi te. Equus, inquit, & equitatus Dei & Christi, sunt Apostoli, & anima sancta. Sessor est verbum Dei, cuius illa frantum suscipiunt, ut quocumq; voluerit fricat eas, ita ut ad omnia bona non à se sed à voluntate Sessoris ducantur & reducantur, atque à malo refrænentur. O quam felix tu in pugna, & quam certa victoria! Dubitasne Christum posse si velit, vincere? Dubitasne velit si tecum contra suos pugnet hostes? Confidite, ego vici mundum.

Joan. 16.

II. PUNCTUM.

SED si tanquam ovis pugnando mansuetus fueris, cum Christo Duce & adiutore pugnabis.

Ille est enim Pastor & Dux ovium non luporum, ut iam audivisti ex S. Joanne Chrysostomo qui & alias addens rationes sic Christum suis loquentem inducit: Nolite turbari, si cum vos inter lupos mitto, tanquam oves & columbas esse jubeo. Nam etsi possum contrarium quoq; præstare, & non permittere, ut grave aliquid patiamini, nec lupis tanquam oves subiecti sitis, sed efficere ut Leombus terribilioribus evadatis, tamen sic expedit fieri: hoc & vos quoque illustriores faciet, & meam declarabit virtutem.

Hom. 24. in Matth.

Sic mulier Debhora dum de hostibus populi Dei victoriam reportasset. Nova, inquit, b. Ua elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit. Quid novum hoc est bellandi genus & maxime proprium Deo, ut per infirmos & exiguos qualis est mulier, debellet suos hostes. Sic enim magis apparet, ipsum esse debellatorem & victorem, atq; uni ipsi dandam victoriæ gloriam. Sic Juditha ut divinum sibi efficacius conciliaret adiutorium contra Holofernem; Erit, inquit, hoc memoriale nominis tui, cum manus femina dejecerit eum: non enim in multitudine est virtus tua Domine, neq; in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Sic Plaltes Regius postquam dixit: suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usq; ad terram: Mox subiungit, Præcinite Domino in confessione, Psallite Deo nostro in cythara; Quid ob hoc vel maxime Deus noster laudandus est, quod oves eligat ut superet lupos, quod mansuetos suscipiat ut humiliet superbos & peccatores.

Judic. 5.

Jud. 9.

Plal. 146.

Denique sicut universim dicitur idcirco Dominum elegisse piscatores & ignaros qui Eyan-

Haynesue pars tertia.

gelium prædicarent, ut virtus inde divina magis innotesceret; sic & eisdem vult mansuetos & simplices non feroces & potentes potentia seculari, ut sic ipse magis appareat in illis pugnare & vincere qui mundum non ferro sed ligno vicit. ADVERTE, inquit S. Ambrosius cælestis consilium, non Sapientes aliquos, non divites, non nobiles: sed piscatores & publicanos quos dirigeret, eligit, ne traduxisset prudentia, ne remississet divitiis, ne potentia nobilitatisq; autoritate traxisset aliquos ad suam gratiam videretur, ut veritatis ratio, non disputationis gratia prævaleret.

In cap. 6. Luc.

Nonne hoc cælestis probas consilium? Nonne huic velles inservire? Nonne Domino potius quam tibi velles referri si quid à ream proximum fructuose fieret? An verò simplex magis haberi quam ingeniosus & doctus? Attende quid reprobodeas: & quid dixerit Sapiens in Proverbiis: Superbus & arrogans vocatur indoctus.

Prov. 21.

III. PUNCTUM.

SIC igitur in spirituali pugna fortior est ovis lupo. Sic evangelici operarii agentes cum mundanis facilius eos superabunt & convertent, si mansueti & humiles fuerint, quam si scientia vel auctoritate tumentes nescio quid fastuosum præseferant. Nam præterquam quod ipsis mundanis hoc odiosum est, longè id etiam alienum à Christo qui mites beatos prædicat, Quia possidebunt terram, id est, ut multi interpretantur, ipsos homines, quibus eum agent, lucrabantur, quod & Propheta dixerat, Mansueti hereditabunt terram & delectabuntur in multitudine pacis. Et Sapiens: Fili in mansuetudine opera tua perfice & super hominum gloriam diligeris. Undè apud Joannes Chrysostomus, Neq; contumelia affecti feroces simus, etiamsi contempiores & pauciores nobis sint, qui nobiscum contendunt, sed mansuetudine furorem comprimamus; nihil enim illa potentius, nihil illa fortius.

Matth. 5.

Ps. 36.

Pr. 3.

Hom. 34. in Gen.

Quod & alibi confirmans Apostolorum exemplo; Si rebus ipsis, inquit, id est fieri, videre desideras, lege actuum Apostolorum librum; perspicies profecto, cum saepe Iudaorum populus in Apostolos insurrexerit, ac dentes exacerit, illos columba simplicitatem imitando & cum decenti modestia respondendo, iram ipsorum superasse, furorem extinxisse, impetum retardasse. Nam cum illi diceret, nonne precipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto? Quamvis innumera possent edere miracula, nihil tamen asperum neq; dixerunt, ne-

Hom. 34. in Matth.

Ef

que

que fecerunt, sed summa cum mansuetudine respondententes dicebant, si iustum est vos audire magis quam Deum, iudicatis. Perseverasti simplicitatem columba, vides nunc serpentis prudentiam? non enim possumus, inquisunt, nos qua vidimus & audimus, non loqui.

Sic iungenda semper simplicitati prudentia, unde est illud S. Hieronymi scilicet dictum; *Habes simplicitatem columba, ne cuiquam machineris dolos; & serpentis astutiam ne aliorum supplantas in insidiam. Non multum distat in vitio, vel decipe-*

re posse, vel decipi Christianum. Velle sine decipit & illud? Nonne hoc quantum potes, caves? Et verò etiam vide ne decipias. Si sola fuerit prudentia sine simplicitate rationabili, primò te decipiet; deinde tu alios, nam eris alioquin callidus, eris versutus, eris hypocrita. Nunquid hoc est decipere?

Vide in 1. parte, die 30. Decembris, ubi hæc Sapientis declaratur sententia. *Abominatio Domini est omnis illusor: & cum simplicibus sermocinatio eius.*

Prov. 3

FERIA SEXTA.

DE MAGNANIMITATE MAXIME NECESSARIA OPERARIIS EVANGELICIS.

Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus. Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

In paucis Christi verbis ad amicos suos, plus est ne terreantur, quam in cunctis inimicis, ut ipso terreant.

Vel sic.

Plus est quod Christus monet ne terreamur, quam quod movent inimici ut nos terreant.

RATIO EST, Quia quod spirituale est, quod aeternum & divinum, plus est seu plura est ducendum, quam quod temporale est, quod caducum & transitorium.

Sed quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, aeternum est & divinum: quod verò movent inimici ut nos terreant, totum est temporale, & transitorium.

Ergo plus est quod Christus monet ne terreamur, quam quod movent inimici ut nos terreant. Ac proinde erigendus ad Christum animus contra vanos mundi terrores.

I. P U N C T U M.

QUAM verò Christus suos in mundum mitteret sicut oves in medio luporum declaravit apertius cum prædixit illis quanta essent perpeffuri. Tradent enim vos, inquit, in conciliis, & in synagoga sua flagella-

Matth. 10.

bunt vos: & ad præfides & ad reges ducti eritis propter me in testimonium illi & gentibus. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient: & oritur odio omnibus propter nomen meum. Sed ne propterea terreantur, hæc addidit. *Dico autem vobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis: timeo eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timeo.* In quibus paucis verbis tam amicè, tam suaviter dictis, longè plus oratione terreantur Apostoli, quam quidquid movere poterant inimici contra ipsos. Quæ certè veritas si attentè consideretur, multum valere potest apud quosvis operarios evangelicos, ut sint magnanimi & constantes in adversis quæ nunc etiam illis non desunt, sic disponente Domino ut non aliter Evangelium prædicetur.

Luc. 12

Sic autè evidenter suadetur veritas: quia quod spirituale est, quod aeternum & divinum seu ad Dei cultum & honorem spectans, longè plus est & semper plura ducendum ut inde moveamur & excitemur cum gratia, quam quod est temporale, quod caducum & transitorium. Licet enim visibilia & sensibilia nos magis naturaliter moveant quam spiritualia & quæ à sensibus sunt remota: si divina tamen fides accedat, & quæ sit inter bona vel mala de quibus agitur comparatio, si non ex humano sensu, sed ex divino intellectu velimus inquirere, tantum aeterna temporalibus, & spiritualia sensibilibus præponderabunt.

140. bunt, quantum quod revera est, excedit illud quod non sublevisit Omnes gentes quasi novae sint, sic sunt coram eo. & quasi nihilum & inane reputata sunt ei. Quantumcunque longè, quantumque lætè aut miserè vivant homines & durent viventia; Quae pro nihilo habentur, eorum anni erunt. *VI* latamini in nihilo, ait Propheta de bonis omnibus. De malis verò testis sit ille Machabeus de quo expresse scribitur quod tanquam nihilum duceret cruciatus.

1. Cor. 7. Et hic nativus sensus est verborum Apostoli: Qui sicut tanquam non sicut; & qui gaudent tanquam non gaudentes; & qui emunt tanquam non possidentes; & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur; & praeterit enim figura huius mundi. Quasi aperte diceret, quae cumque sunt in hoc mundo sic aestimanda sunt, quasi non sint in te, sed in figura tantum; neque propterea in malis stendū, aut in bonis gaudendum, quia nec verè mala nec verè bona sunt. Quo in sensu S. Joannes: Omne, inquit, quod natum est ex Deo, vincit mundum; & haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra. Id est, quando spectamus Deum seu res divinas & aeternas, tunc nihil planè est nobis mundus. Quidquid mundus opponat nobis vel quod alligat bonum, vel quod nos terreat malum, totum hoc vincimus si fide decertamus; nam fides docet totum hoc bonum vel malum nihil esse praeter divinis & aeternis. Itane credis? Itane fide decertas? O quam rara, quam modica talis fides! Fide muris Jericho corruerunt. Sic mundana quaeque.

1. Ioan. 5. Hebr. 11.

II. PUNCTUM.

SED quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, aeternum est & divinum: quod verò movent inimici, totum est temporale, caducum & transitorium.

Quando sola vox Christi esset, Ne terreamini, res divina esset & plus aliquid in illa voce esset quam quod omnes inimici molirentur, ut nos metu malorum terrerent, vel malis ipsis afficerent; quia solius Christi iubentis aut vetantis consideratio, longè pluris aestimanda esset quam nostri corporis, seu vitae temporalis ratio, de qua sola potest agi quidquid possunt agere & movere inimici.

Sunt verò alia spiritualia & aeterna quae proponit Christus & quae opponit bonis vel malis temporalibus, quae ab adversariis possunt contingeri: Occidit, inquit, corpus: At si propterea timeas & desiccas, Deus perdet corpus & animam in

gehennam ignis sempiternam. Confundent vos & pudescient coram hominibus; At ego vos erudiciam & negabo coram Patre & Angelis eius, si me propter confusionem illam humanam deseritis. Parentes & amicos objicient quorū vel amore vel timore abducamini ab instituto praedicandi opere: at meam oppono amicitiam, meumque odium: meam cognationem, meumque divortium, ut si quid affinitati debetur, reddatur divina potius quam humanae; & si quid uno verbo speratur aut timetur ab hominibus, magis à Deo vel speretur vel timeatur, cujus potentia longè est major in remunerando vel puniendo quam in hominibus. Cito & velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum, ait Dominus Deus. Id est, illud ipsum quod speratis vel timeatis in hac vita, ego vicissim in altera paro vobis quod reddā; sed tantò gravius, quantum est pondus aeternitatis praeter momentaneo & levi tribulationis humanae & temporariae. Quod optimè noverat sapientissimus ille inter Judaeos Seneca, qui ne aliquid contra religionem admitteret, Et si in praesenti tempore, inquit, supplicium hominum oritur, sed manum Omnipotentis nec virum nec defunctus effugiam. Sic sapientum, sic loquendum esset.

III. PUNCTUM.

PLUS est ergo quod Christus monet paucis ad amicos verbum, ne terreantur, quam quod omnes movent inimici ut ipsos terreant. Nam quod spirituale est quod de attingit animam, plus est quam quod spectat solum corpus; & quod aeternum ac divinum est, longè ante illud, quod solum est temporale & humanum, duci debet. Quid est autem quod proponit adversarij sive ut blandiatur sive ut terreat, quid est aliud quam temporale aliquid, quam caducum & evanidum gaudium aut cito desitutum tormentum? Quid verò Christus opponit nisi quod sempiternum, nisi quod ipsius animae bonum vel malum spectet in omnem aeternitatem? Ne ergo, inquit, timeatis eos: nihil enim est opertum quod non revelabitur: & occultum quod non scietur: Id est, ut interpretatur sanctus Hilarius, licet modo non appareat quod dico, apparebit tamen suo tempore, & tunc videbitur quae nulla & incantata fuerint quae contra sunt aut dicuntur. Sic saepe alias, Videte ne turbemini. Nolite terri; non turbetur cor vestrum neque formidet, Cui & coherenter Apostolus. Tantum digne Evangelio Christi conversamini: collaborantes fides Evangelij, & in nullo terreamini ab adversariis, quae illi est causa perditionis, vobis autem salutis.

Ff 2

NOA

Ioel 9.

2. Mach. 6.

Matth. 20.

Matth. 24.

Luc 21.

Ioan. 14.

Phil. 1.

Eccles. 34.

Greg. Nyss.
Irenus.Tursell.
6. c. 9.

Non prohibetur sensus timoris qui non est in nostra potestate, sed ne ultra sensum timor abeat ne quid in nobis efficiat quod fidelitati ministerii nostri aduersetur, ne desistamus propeerea convertendis animabus, fidei propagandæ, & veritati propagandæ. Vel ne timeamus omnino, vel magis timeamus Deum quam homines, & bono timore malum expellamus, ut ait Sapiens: *Qui timet Dominum nihil trepidabit & non pavebit.* HOC unum timeamus, ajunt Sancti, ne quid vehementius quam Deum timeamus. Hoc unum in malis timendum est, ipse malorum timor. Et qui nimis humana timet mala, non satis timet, quia non timet divina & æterna quæ longè magis timenda sunt.

Quod præclare admodum & sentiebat & loquebatur S. Franciscus Xaverius, qui literis ad Provinciam Lusitaniam datis scribit in hæc verba de suo in Japoniam itinere: *Obstupescunt studiosi mei omnes, & amici, quod tam longinquum ac periculosum suscipere iter non verear. Multa mihi tempestatum, Syrtium, Piratarum pericula proponunt. Caterum haud paulo magis ego illos invicem obstupesco quod tam exiguam habeant Dei fiduciam, cuius illa omnia in ditione sunt & potestate. Equidem cum Dei nutu atq; imperio omnia gubernari acrio sciã, NIHIL OMNINO METUO PRÆ-*

TER IPSUM DEUM; Ne scilicet de mea in suo obsequio, religionis studio, negligentia inertiaque meritas exigat poenas. Quocirca reliquos terrores discrimina, arummas, cruceis, nihil admodum pertimesco. Vnum quippe timeo rerum omnium effugium ac moderator Deum: quod res cetera, quæ vitæ noxia, non nisi quantum ille sinis, nocere hominibus queant. Et rursus ubi agit de sua in Sinas expeditione, post multa de utriusque periculis & corporis & animæ sic concludit, *Quocirca cum hæc animæ pericula longè majora corporis periculo iudicemus, satius ac tutius esse ducimus per vitæ discrimina pertransire, quam in discrimen adducere animæ salutem. Omnino deliberatum est mihi in Sinas, Deo favente, in vitæ ejus hostibus, penetrare: nam si Deus pro nobis, quis contra nos? Magnum omnino adimus periculum: si nihil aliud, perpetua servitutis. Verum amen hæc me cogitatio consolatur, satius esse Dei causa servitutem servire, quam cruci frega, perfrui libertate.*

Ad hæc quid dices qui metu vel unius asperioris verbi aut repulse ferendæ non audes cum peccatore congregari? Non audes manifestè peccantem arguere; vel clam monere ne peccet? *Va dissolutio corde! Va mihi qui tacuit! Va mihi est, si non Evangelizavero.*

Vide passim ubi de Fortitudine.

S A B B A T O.

DE MALA PACE QVAM CHRISTVS
SUIS VETAT.

Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram; non veni pacem mittere sed gladium. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Optabilius est bonum bellum quam mala pax.

RATIO HÆC EST præter alias, quia optabilius est bellum habere cum hominibus quam cum Deo; aut pacem cum Deo habere, quam cum hominibus.

Sed bonum bellum, bellum est cum hominibus, & pax cum Deo; mala verò pax, pax est cum hominibus, & bellum cum Deo; optabilius ergo est bonum bellum quam mala pax. Quod tamen in præxi est ratum.

PUNCTUM.

TANTA res est, salus animæ, seu salutis promovendæ negotiū, ut nullis obstaculis retardari, nullis considerationibus impediri suos velit Dominus, quin semper quantum in ipsis erit, opus Domini operentur. Opponet se illis quidem mundus; sed mundo resistant oportet, & cum duobus præcipue modis sese mundus opponat, terrore scilicet & blanditiis, seu metu poenarum & affectu cognitionis; contra utriusque oppositionis genus sic suos instruit ut postquam de tolerandis malis egit, statim de blanditiis superandis tractet; *Nolite arbitrari, inquit, quia pacem venerim mittere in terram*

non

Non veni enim pacem mittere sed gladium: veni enim separare hominem adversus Patrem suum, & filium adversus matrem suam, & nurum adversus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Suntque alia plura in hanc sententiam quæ pergit Dominus, quod suis evangelicis operariis, cum prædicando Evangelium videbitis concives, amicos, parentes & alios cognatione seu amicitia junctos dissidere à vobis, vel inter se pugnare propter Evangelii prædicationem vos, ne desistatis ab opere & munere vestro; licet offendantur, licet amicitiam & pacem quæ inter vos inerat, solvant, & in odium vertant; melius est tale odium quam mala hæc amicitia, melius est bonum bellum quam mala pax; non est ista Pax quam veni mittere in terram, cum potius attulerim gladium quo discindantur istæ amicitia & illa fœdera quæ sese opponunt Evangelio. Sic interlinearis glossa, Non ad hoc, inquit, in er hominis veni ut carnales affectus confirmem, sed spirituali gladio dissociem; Et S. Hieronymus, Missus est bonum bellum ut rumpatur Pax mala, Pax illa scilicet quæ vel à prædicando vel à credendo impediret & quæ idcirco dicitur mala quod tale bonum impediat.

Salutare profectò monitum & quod extendi ulterius potest ad debitum correctionis fraternæ persolvendum. Sunt enim multi qui quos peccare vident, non audent arguere vel monere, ne pacem inter se turbent, maluntque eos in suis vitiis relinquere, ut se in pace conservent, quam si vitia corripiant, bellum quodammodo domigentant, sed audiant illi Christum Dominum, Non veni Pacem mittere, sed gladium; Audiant & cōfiderent veritatem propositam; Optabilius est bonum bellum, quam ista mala pax. Non est quidem optandum bellum, & si fieri potest pax cum omnibus est habenda, sed si non potest licitè fieri, magis optandum bellum tanquam quid melius quam mala pax.

Ratio est evidentissima quoad primam illam partem qua dicitur melius esse bellum quod haberi potest cum hominibus quam cum Deo; & meliorem illam pacem quæ habetur cum Deo quam quæ haberetur tantum cum hominibus, cum præjudicio pacis divinæ. Hoc enim perinde est ac dicere, melius est offendere homines, sive illorum incurere offensionem sine ulla culpa nostra, quam culpam aliquam admittere quæ eundem evitaretur offensio hominum, sed divi-

na incurreretur offensio. Quis autem de hac propositione dubitare possit? Quis Christianus nesciat, ne veniale quidem peccatum consideratione omnium omnino hominum fas esse perpetrare? Quis nesciat illud Ecclesiastici, Ne accipias personam ut delinquas: Atque illud ejusdem *Eccl. 4.2. & 18.* Quid est homo, & quæ est gratia illius? Et quid est bonum, aut quid nequam illius? Si videlicet comparetur cum Deo. O quam sapienter Apostoli, Principibus sacerdotum se persequentibus: *Act. 4.* Si justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, iudicate: Quasi dicerent, licet reculari posset vestrum iudicium, quia de vobis agitur; tamen res ita est evidens quod Deo potius quam vobis parere debeamus, ut vestram de hac veritate sententiam non recusemus. Tunc contra sentire velles?

II. PUNCTUM.

SED bonum bellum, bellum est cum hominibus, & Pax cum Deo: mala vero Pax, Pax est cum hominibus, & bellum cum Deo.

Fieri quidem potest correctio seu admonitio cum aliqua culpa, si non serventur prudentiæ leges & circumstantiæ; sed supponimus debitè fieri, & bene correctum, malè insurgere & infringere in corripientem; Non enim amat pestilens eum qui se corripit; Tunc sicut in eo qui corripitur malum est culpæ, sic in eo qui corripit de quo hic præcipue agitur, malum est aliquod poenæ quod dicitur bellum seu pugna & dissidium; sed bonum est bellum, quia ex bona susceptum est causa, nempe ex charitate, ex zelo, ex fidelitate quam debet suo muneri & officio qui subditum corripit aut alium sibi commissum; qua in debita fidelitate pax cum Deo servatur, quia sic ille jubet, sic illi obeditur quando præceptum de correctione servatur.

At verò mala pax, pax est cum illo, quem ne offendas, non corripis; sed bellum est cum Deo; peccatum est, offensio Dei est, injuria Dei est, creatura præfertur Creatori, nempe is peccator qui corripit debuerat, magis timetur quam Deus, qui corripit; æceperat. Sic dictum Heli à Domino, Magis honorasti filios tuos quam me. *1. Reg. 2.* Sic arguitur David quod noluerit, contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum. *2. Reg. 13.* Sic reprehenduntur Prophetæ molliores & palpantes vitia. In malitia sua latificaverunt Regem, & mendaciis suis principes? *Oste. 7.* A Prophetâ usque ad sacerdotem cuncti faciunt delictum.

Ier. 4.

lum, & curabant contritionem filia populi mei cum ignominia dicentes, Pax Pax, & non eras Pax PROPHETE tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem suam ut te ad poenitentiam provocarent. V. E. qua consumunt pulillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite unversa etati, ad capiendas animas.

Thren. 2. Ez. 13.

Tu vulnus fratris tui contemnisti, inquit sanctus Augustinus, tu vides perire & negligis? Pejor es tu tacendo quam ille conviciando. Rursumque idem, Nescio utrum Christiana amicitia putanda sunt in quibus magis valet vulgare Proverbium, obsequium amicos, veritas odium parit, quam ecclesiasticum, meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula odientis. Tritum est illud sancti Gregorii sed profectio grave & serium. Qui emendare potest & negligit, participem se delicti constituit. Velle ne ea ipsa committere que tu in aliis vides? At si non corripis quando potes & debes, tu horum efficeris omnium reus & participes, unde Apostolus, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Ex quibus certe patet, quantum inesse possit culpae in illa mala pace, quale inde bellum cum Deo qui expressit propterea dicitur, Deus amulatur, & ulciscens Dominus; ulciscens Dominus & habens furorem.

Serm. 10. de Verbu. Dom.

Prov. 27.

Ephes. 5.

Nabum. 1.

Qui emendare potest & negligit, participem se delicti constituit. Velle ne ea ipsa committere que tu in aliis vides? At si non corripis quando potes & debes, tu horum efficeris omnium reus & participes, unde Apostolus, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Ex quibus certe patet, quantum inesse possit culpae in illa mala pace, quale inde bellum cum Deo qui expressit propterea dicitur, Deus amulatur, & ulciscens Dominus; ulciscens Dominus & habens furorem.

III. PUNCTUM.

OPTABILIVS est igitur bonum bellum quam mala Pax. Cum sit optabilius bellum cum hominibus quam Deo, & pax optabilior cum Deo quam cum solis hominibus, Disce, inquit Propheta, ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit Pax. Et Et apte Sapiens: Melior est manifesta correctio quam amor absconditus. VTI NAM magis nemini obijurare necesse sit, aiebat sanctus Bernardus.

Baruch. 3.

Prov. 27.

APPENDIX, AD MISSIONES FRUCTUOSE OBEVNDAS.

Juxta hæc Christi Domini mittentis suos, verba:

Euntes predicare, dicentes, quia appropinquavit regnum caelorum. Mat. 10.

Matth. 4.

Luc. 10.

QUOD Missionum Author Christus Dominus suis præcepit Apostolis ut primum dicerent, & prædicarent, hoc ipse sibi ante præscripserat cum cepit predicare & dicere: Poenitentiam agite, appropinquavit enim regnum caelorum. Atque hoc ipsum postea septuaginta duobus discipulis imperavit, cum illos misit binos ante faciem suam in omnem locum quod erat ipse venturus; dicit illi, inquit, appropinquavit in vos regnum Dei.

duo, Hoc enim melius, sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet cui ex officio incumbit peccantes arguere, magis autem urgeat charitas. Apertissime autem sanctus Augustinus, Phronetici nolunt ligari, lethargici nolunt excitari, sed charitas illum ligat, istum stimulat, ambos amat; ambo offenduntur sed ambo diliguntur; ambo indignantur agri, sed sanati gratulantur.

Et certe si vel erra et animantes belluæ, vel in foveam dedicissent, essent retrahenda; unde est illud Deuteronomij, Non videbu bovem fratris tui aut ovem errantem, & prateribis; & si videris cecidisse de via, suble vabu? Quanto magis si ipse frater, si domesticus si quis alius ceciderit & errarit; Tanta est hujus præcepti commendatio, ut eius commendandi finem vix ullum, Scripturæ faciant, Corripie amicum. inquit Ecclesiasticus, ne forte non intellexerit & dicat, non feci, aut si fecerit non iterum addat facere. Corripie proximum, ne forte non dixerit, & si dixerit, ne forte iteret. Corripie amicum, sape enim sit commissio. Corripie proximum antequam commiserit: & da locum timori altissimi, quia omnia Sapientia timor Dei, & in illa, timere Deum, & in omni Sapientia dispositio legu, Et non est Sapientia nequitia disciplina, & non est cogitatus, peccatorum prudentia; Quasi diceret, ne putes te prudenter agere ad conservandam pacem, si quando corripiendus est proximus, tum sileas; non est prudentia sed nequitia & nequitia disciplina, id est, fomentum malitiae & peccati, quod ipso peccato pejus est. Expende singula & da locum timori Altissimi, non timori hominum vel amori.

Si quis autem corripi noluerit, hoc ipso magis est corripiendus.

Vide in 4. parte, Feria quarta Hebdomadæ 16. ubi hæc demonstratur veritas.

Sec. 41. in Cantica.

Ep. 167.

Deut. 21.

Ecclesi. 19.

Rom. 3.

quod ante hominibus per peccatum fuerat clausum, sic per Christi mortem proximè reterandum erat, ut quotquot Christi fidem pœnitentes recipere, cœli regno reciperentur.

Quod verò Christus prædicando dicebat, *Pœnitentiam agite*, mandavit suis Discipulis ut prædicarent, non est quidem expressum in Scripturis, sed non est tamen dubium quin prædicaverint, cum expressè de his dicat sanctus Marcus, *Et euntes prædicabunt, ut pœnitentiam agerent, Quæ cœna scilicet ad Cœlum via est, possidendū.*

Sic itaque Christus Dominus, sic Apostoli, sic Discipuli omnes, facti sunt forma missionum, illis qui legitima potestate vocati tam sublimè, tam divinum opus susceperunt. Sic omnibus univèrsim dicitur: *Euntes prædicare dicentes, appropinquavit in vos regnum Dei; Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum colorum.* Hic est finis missionū, qui finis est hominis conditi, qui finis est Incarnati Verbi, qui finis est missi Spiritus sancti, qui finis est evangelicæ prædicationis per univèrsam spatia mundum; *Salvamini à generatione ista prava.* Nonne hic omnium finis, ut salus æterna comparetur, ut Deus regnet in nobis per gratiam, & nos tandem eum illo regnemus per gloriam?

Hunc scopum singulariter evangelicus sibi præfigat operarius, quo quidquid demum operetur, rectè spectet: sive plebem erudiat & primis Christianæ fidei rudès imbuat elementis, sive confessiones audiat, sive ex plano, sive ex superiore loquatur suggestu, sive privatum, sive publicè dicat: Cœlorum ubique regnum, æternā ubique salutem inspiret, interferat & inculcet.

Tria possent separatim ad dicendum consti-

tui tempora, primum quo ad pueros & rudiores de primis nostræ fidei diceret principiis. Secundum quo de pietatis agatur officiis, ut orare mane & vespere, Missam audire, confessionem instituere, conscientiam examinare, rosarium recitare, domestica Christianè obire ministeria: festos dies religiosè transigere; profectos fructuosè suo quemque in officio: similiaque proponere quæ vitam & mores omnium pie forment.

Tertium verò & præcipuum, quo conscientia vehementius stimuletur ad integram & perfectam vitam mutationem. Licet enim in quibusvis dicendi temporibus, ut dictum est, salus æternæ commendatio sit frequenter ingerenda; tamen hoc tertio tempore, tota est terenda hæc materia, tota versanda & urgenda. Nihil aliud tum pene sonet quàm quod operosum illud salutis negotium propius spectat, in eumque finem missionarius paratam habeat dicendorū materiam, quæ concipiendis eum divina gratia mentibus aptior & opportunior judicetur, & quam diligenter prævisam, ac multum etiam atque etiam secum animo revolutam exprimat, & de sacro Christi propinet latere.

Pendet illud quidem de defectu materiæ iudicium ex variis personarum loci, temporis, ac nonnullis aliis quæ obvenire possunt iunt circumstantiis; sed multa probatum est experientia non sine fructu proponi quæ hic suggeruntur argumenta, vel ab uno vel à pluribus simul collaborantibus pronuntiata, vel quæ subiciuntur ordine singula; vel quæ quis pauciora delegerit pro ratione temporis, quod in quaque ponetur statione; vel pro illorum captu qui dicent, & quæ audient.

PRIMA CONCIO, SEV PRIMUM CAPUT UNDE MATERIA CONCIONUM DESUMI POTEST.

Acceprandam esse libenter comparandæ salutis occasionem, quæ in his offertur Missionibus. *Adjuvantes exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim, tempore accepto exaudivit, & in die salutis aujvni te: ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* 2. Cor. 6.

Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Hebr. 2.

VERITAS PRACTICA.

Qui ne negit, negligetur.

SENSYS ET RATIO EST, Quod qui oblatam à Deo salutis gratiam negligit, ab ipso etiam Deo negligetur.

Sed qui non accipiat libenter hanc modò quæ offertur comparandæ salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.

Ergo & is negligetur, aut potius ne qui negligatur, libenter ab ipso quoque acceptanda est hæc salutis occasio.

I. P U N C T U M.

Desumi posset ex ordium aut aliquale proœmii ex occurrerit aliquo Festo, vel Evangelio, vel quavis demum opportunitate quæ ansam daret discursui, fieretque quod

Prov. 15.

ait Sapiens. *sermo opportunus, optimus.* Aut certe si nihil tale occurrat, satisque videatur ex propositis supra verbis Apostoli subjectam eruere veritatem practicam, ac eius sensum & rationem breviter enarrare: tum ad primam propositionem declarandam tria hæc præmittantur & exponantur. Primum quod ait S. Thomas, in omnibus Dei operibus misericordiam & iustitiam repetiri, præcedit bonitas, tum iustitia sequitur, quod maxime locum habet in his operibus quæ salutem nostram propius spectant, de quibus illud Sapientis est expressum; *Ne dicas miseratio Domini magna est, multitudinē peccatorum meorum miserabitur; misericordia enim eius ira cito ab illo proximo, & in peccatores respicit ira illius; non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subit enim venies ira illius, & in tempore ira disperdet te.*

Sap. 11.

Rom. 9.

Secundum inde consequens est quod ut intelligatur qualis erga quosvis futura sit ira & iustitia Dei, cogitandum est qualis eius fuerit erga ipsos misericordia, nam etsi miseretur omnium, ut ait Sapiens, dicitur tamen misereri, cuius vult, & misericordiam præstare cui præstitit, id est, maiorem ac maiorem exhibere benignitatem quibus voluerit, sine cuiusquam injuria, cum sit suarum Dominus gratiarum, quas potest majores aut minores imperitari quibus ipsi placuerit, tum verò dicimus quod quando majores imperititur gratias, tunc etiam major est eius ira & iustitia. Sic idem expressè Sapiens, *Misericordia enim eius ira est cum illo, potens exoratio eius effundens iram; secundum misericordiam suam, sic correptio illius.* Quid clarius?

Ecclesi. 26.

Tertium quod propius propositionem nostram attingit, non tantum ira sequitur misericordiam, sed modus iræ seu iustitiæ inferendæ sequitur modum misericordię violatæ; tu violasti divinam misericordiam, oblatas ab eo salutis gratias negligendo; tu negligis, & quæ ulteriores dandæ fuissent gratiæ, recusabuntur. *Va qui prædabis, nonne & ipse prædaberis? Et qui spernit, nonne & ipse spernetur? Cum consummaveris de prædationem, de prædaberis, cum satigaveris de seris contemnere, contemneris.* Sic divina Sapientia se adjungit misericordię & iustitiæ, ut quomodo misericordia est offensa, sic offendentem iustitia puniat, dicatque de se peccator quod rex ille Adonibezec, *Sicut feci, ita reddidit mihi Deus.*

Jud. 1.

O sicut feci, & ita reddidit Deus! Quale est illud sicut feci, & quale istud, ita reddidit Deus! Nempe sicut neglexit peccator gratiam, ita gra-

tia peccatorum negliget quod certe gravius est, & damnosius, quam si qualibet alia puniretis peccata. Quid enim metuendum dum adsit gratia? Quid vero non pavendum si ablit? *Va enim quoniam recesseris à me. SED & va etiam, cum recessero ab eis?*

Osee 7. 6
9.

II. PUNCTUM.

SED qui non acceptas libenter hanc modò qua offeritur comparanda salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.

Tria hæc etiam occurrunt exponenda, & tantò quidem accuratius, quanto ipsum non modo sermonis hujus, sed & totius missionis finem complectuntur plenius.

Primum est, quàm multæ, quàm magnæ, quàm salubres modò gratiæ vobis omnibus offerantur ad salutem comparandam. Licet enim nunquam desint, tamen fatendum est cum Apostolo quædam esse magis accepta tempora quibus majora salutis subsidia provideat Deus, & quibus ipse plenior etiam adjungat gratiam; qua de re discursus erit integer proponendus; tantum hæc modo breviter dico, quod quæ duo maxime faciunt ad salutem, verbum Dei, & Sacramenta, nunc vobis offeruntur tam facili & efficaci modo recipienda, ut nullus sit, qui non intelligat divina favente gratia quid sit tibi agendum, & qui non velit id agere, dum modò velit intelligere. Parvi & magni, rudes & capaces, servi & Domini, egentes & locupletes, viri ac femine: Patres & filii, ægri & sani, laborantes & otiosi, omnes cum divina ope, omnes, simul & teorsim, quod suæ cuique proprium est ætati, capacitati, conditioni & statui palam & particulatim audient, intelligent, capient, possidebunt, & quod ait Propheta: *Paucorum agni, & cetera ordinem suum.* Nullus est tam parvus & rudis ad quem nos non demittamus; nullus tam implicatus negotiis cui nos non accommodemus; nullus tam cupidus salutis quem non expleamus saluberrimis dietis; nullus tam multus onustus & vitiosus & peccatus quem non sublevemus; nullus tam inordinatæ vitæ cui non ordinem statuamus, sive ad præterita restauranda in melius, sive ad futura præcavenda sapientius. Debitores nos facimus omnium, ut quod commendabat princeps Apostolorum S. Petrus: *Vnusquisque nostrum sicut accepit gratiam in al-* 1. Petr. 4.
terisrum illam administremus, sicut boni dispensatores multiformi gratia Dei. *FLUVIA autem* 2. Cor. 3.
salem habentes per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi

ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui idoneos nos fecit ministros novi Testamenti. Cum ad hoc præsertim nos miserit, ut quod est facti Evangelii magis necessarium scitu & factu, vobis annuntiemus. Hoc est enim esse Missionarium, esse Operarium evangelicum, esse ita præconem evangelii, simul & regni Cælorum, ut prædicando Evangelium, operetur quodammodo regnum cælorum, id est, sic Evangelicè prædicet, ut qui prædicantur, compuncti corde veniant & dicant, sicut primi Christiani ad Apostolos primo prædicantes. *Quid faciemus viri fratres? O singularem gratiam! o verba vitæ æternæ! o me beatum si ita loquar! o vos felices, si hæc ita sentitis.*

Secundum quod illustrandæ propositioni serviat, sic oblatam hanc vobis putate salutis occasionem, ut non fortuito casu oblatam, sed singulari divinæ nutu providentiæ prævisam & procuratam, existimetis; ac propterea Christum Dominum sua particulatim merita Patri suo obtulisse, quibus mihi & vobis, mihi ad dicendum, & vobis ad audiendum, certas obtineret & conferret gratias quæ multis aliis denegantur. Quod enim in actis Apostolorum legitur vetatos esse divinitus loqui eos verbum Dei quadam in parte Asiæ, sed potius irent in Macedoniam: hoc penè cunctis evenit evangelicis Operariis, ut cum etiam primo cogitarent aliquò proficisci tum miro de repente casu fieri, ut alio vel adducantur, vel mittantur. Unde admirandus Prophetia, *Qui sunt, inquit, isti qui ut nubes volant?* Nempe ut est in libro Job, *Sicut nubes lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum, sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordia sua, eas jusserit irveniri:* Sic planè de divinis Operariis lentiendum, de quibus circa quandam orbis partem sic ipse ait Deus; *Nubibus mandabo ne pluant super eam, imbrem.* Unde & quando nubes pluunt, quando præter solitum missi sunt qui matutinum & serotinum fundant imbrem, ille ille est qui tam verè tum mandat nubibus ut ibi pluant, quam qui mandat ne alibi pluant.

Tertium denique ac præcipuum quod advertatis est, nisi hanc libenter acceptetis occasionem salutis quæ à Deo vobis offertur; nisi quod vestrum est, efficiatis; nisi veritatis evangelicæ quæ vobis exponetur, sitis fidelissimi cooperatori ut S. Joannes loquitur: planè illud

Haynesius Pars tertiam.

de vobis affirmabitur, quod de invitatis ad regias nuptias: *Illi autem neglexerunt, Nam oblatam divinitus gratiam neglexerunt.* Quid enim aliud vos avertat quàm contemptus? Cum enim tria duntaxat soleant à pijs institutis animos minus ferventes avocare, *Labor, Iactura, Deditus,* aut si quid simile: nihil horum trium occurreret quod vos deterrereat. Non labor, nam neque longas preces, nec continuata jejunia, neque procul remotas peregrinationes proponimus; tantum adesse nobis dicentibus, quæ vobis erit commodius tempore, Non iactura cujusquam rei, neque enim quidquam à vobis nec pro victu, nec pro labore, nec pro ipsa etiam gratitudine postulamus: nam quæ est Dei gratia & nobilium quarundam personarum insignis charitas, impensis omnibus abundè provisum est, nullis ut proflus essemus oneri. Non est timendum denique probum ullum aut dedecus si quod jam agitis, pergatis agere paulò frequentius quamdiu vobiscum erimus. Quid restat itaque quod vos à nobis aut ab ipso Deo se vobis offerente avocet nisi negligentia, nisi contemptus, nisi quædam salutis incuria, & divini cultus fastidium, propter quod Deus tam vehementer expostulat & queritur se contemni & negligi: *Filios enervivi & exaltavi ipsi autem spreverunt me!* Deum sperni! expendite hoc: & à vobis, à filiis sperni carissimis, & quo tempore præsertim, cogitat de vobis in suum regnum promovendis! Ista omnia contemptum valde augent. Sed quid tandem, quid inde sequitur?

III. PUNCTUM.

Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris? Nonne hoc ita pridem conclusum est, nonne hoc jam antè pronuntiatum est, nonne hoc evidenter ex præmissis propositionibus sequitur? Nonne qui oblatam à Deo salutis gratiam negligit, meretur à Deo negligi? Nonne hæc est salutis gratia quæ modò vobis offertur, & quam nisi libenter acceptetis, nihil aliud dici potest quàm quod oblatam gratiam neglexeris? Nonne hæc sunt probata omnia? Quid ergo aliud expectetis quam ut aliquando etiam ab illo quem negligitis, negligamini, sicut expressè ait, *Et ego neglexi eos, dicit Dominus,* dicit de præterito jam se neglexisse, quia futurum tam certum est quàm si jam esset præteritum; vel certè sicut jam Deus neglexit eos qui se neglexerant, sic

Gg

pior-

Prov. 1.

profus idem futurum de omnibus. Quod ne cui esset dubium, atque ut omnes intelligerent quid esset à Deo negligi: *Sapientia*, inquit *Sapientis, foris pradicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat: Convertimini ad correctionem meam: en proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. Quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despectistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis advenit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio, & angustia: tunc invocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non invenient me, eò quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acq̄ieverint consilio meo, & detraxerint universa corruptioni mea.*

Ez. 66.

Quod & rursus per Prophetam repetit: *Ego eligam illusiones eorum, & qua timebant, adducam eis; quia vocavi & non erat qui responderet. Quæ certè verba si minutatim expendantur mirum quantum possint in quosvis auditores. Parumne scilicet, censeri debet quod tam aperte minatur Deus se tum magis deserturum eos cum magis vellent adjuvari? Se tum irriturum & subsannaturum eos cum magis serio divinam inelamabant opem? Hoc est scilicet, hoc est à Deo negligi cum vel hora mortis, vel gravi necessitate premente, non illud præbet auxilium quod non negasset nisi neglectus, nisi offensus esset: sicut de Antiocho legitur: *Orabat scelestus Dominum, à quo non esset misericor-**

a. Mich 9

diam consecuturus. Quis vellet sic se à Deo negligi? Ecce athena id tam certò futurum his est qui oblatam à Deo salutis occasionem & gratiam negligent; quàm certum est Scripturam hoc dicere, & quod Scripturæ dicunt, ita esse.

Quamobrem unicuique vestrum libenter dicerem, quod Davidi quondam Propheta Gid, ut habetur in libris Regum: *Trium tibi datur optio, elige unum quod volueris; Vel te negare Scripturas quas audivisti; vel te à Deo negligendum: vel te præsentem hanc salutis occasionem non neglecturum. Nunc ergo de libera & vide quem respondeam ei qui me misit, sermonem. Visne à Deo negligi? Vis negare Scripturas? Nolles scio, nolles. Ergo ne negligas quod offertur. Nam si negligis, iterum dico, tam certo negligeris quàm sunt certæ Scripturæ quæ id dicant. Sic oportet nos premi, sic coartari, quia si timemus nescio quid in salute procuranda; timorem hunc graviori timore pellamus, neque tantum in illis qui rem oblatam negligent, consideranda est boni, quo se privant, jactura, sed etiam mali periculum quod incurunt, ut nisi bono pelliciantur, malo deterreantur.*

Liceat itaque mihi concludere quod olim Moses, in re patri: *Testes invoco hodie caelum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem: benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas. Nolite negligere, nolite cessare, Verba sunt sacra Scripturæ, Fili mei nolite negligere; Sic vitam hanc præsentem dilectis instituire, ut æternam vobis possitis comparare.*

2. Reg. 24

1. Par. 11

Deut. 50

Iud. 14

2. Par. 29

SECUNDA CONCIO,

SEU

CAPVT SECUNDVVM CONCIONVM.

De indulgentiis quæ solent in Missionibus promulgari.

Præbete corda vestra, & animas vestras, ut queratis Dominum Deum vestrum. 1. Paral. 22.

VERITAS PRACTICA.

Tam raræ sunt indulgentiæ, quàm frequentes.

SENSVS EST, Quod multi & quidem aliàs, & frequentes proponuntur indulgentia; sed rari

sunt & valde pauci qui propositum in illis lucrum referant; nisi diligenter advertant, quod jam docebitur advertendum.

RATIO EST, Quia nulla est indulgentiarum plena & integra participatio, nisi sublatâ omni culpa.

Sed

Sed rari sunt qui omnem tollant culpam, sicut modo tollenda docebitur.

Ergo & rari & pauci qui propositum in indulgentiis referant lucrum; ac propterea diligenter modo attendendum quod de fructu reportando dicendum est.

I. P U N C T U M.

QUOD sacris quibusdam locis a temporibus religiosius aliquando colendis concedi solet ab Ecclesia, ut tum caelestes aperiantur thesauri & quae vocantur indulgentiae proponantur omnibus comparandae; hoc ipsum nostris hisce conceditur Missionibus, quo tempore, quibus & in locis celebrentur, hoc ipsum inquam, indulgentiarum lacrum ac meritum omnibus qui quod suum est non neglexerint, exhibetur. Tanra est Missionum dignitas ac praestantia, ut quidquid est ad salutem in Ecclesia copiosius & opportunius, abunde his suppeditetur, quod sic magis ac magis colantur, celebrentur, frequententur, quasi modo nobis quod olim dicere Sapiens & Propheta: *Comparete vobis sine argento, & colum vestrum subijcite iugo. Venite, proparate, emite, & comedite; venite, emite aequae argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.* Id est, quae magnis & parvis profint, sine ullis vestris impendis, ac multis etiam cum vitae commodis.

Verum, quae nostra est foecordia, sic pravè affecti sumus, ut quantumcunque res quae proponuntur sint salutare & commoda, si sint tamen frequentes & obviae, negligantur aut parvisiunt: sic fieri modo posset ut quia multis alis in locis ac temporibus lucra haec spiritualia frequententer exponuntur, jam minoris aestimarentur nec suo pondere ac pretio ponderarentur. Ideo particula hunc de indulgentiis sermonem institimus, ut vel tali fastidio remedium aliquod afferatur, vel intelligant universi non tam frequentes esse indulgentias quam putentur. Frequentes quidem sunt, sed rari admodum qui lucrum inde reportent, vel quia nesciunt, vel quia nolunt id agere, quod ex sua cuique parte necesse est, & quod si modo peceperitis, sperandum est cum Dei gratia, vos vobis non defuturos.

Hic itaque declarandum suscepimus quid sit, quod cum sit frequentes sint indulgentiae, sint tamen rari qui plene illas lucrentur, ut cum ejus

rei causam & rationem audiveritis, inde omnes aemulemini vehementius ut quod vestrum est in hoc negotio, & quod multum facit ad finem huius Missionis, non denegetis.

Causa porò hæc est, quod ad plenam & perfectam indulgentiarum participandam gratiam necesse omnino sit ut omnis tollatur culpa. Rem paulò alius repetamus, & quæ sit doctrina catholica de indulgentiis accuratè investigemus, sicque gradatim procedamus. Primò, in omni peccato duo semper insunt, culpa & poena. Secundò, si culpa est mortalis, poena est immortalis & æterna, quæ nunquam remittitur nisi sublata culpa. Tertio, non sic autem remittitur poena æterna cum culpa, ut non remaneat aliqua temporalis subeunda poena, quod patet in Adamo, in Israelitis, in Davide & aliis, *Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum*, inquit Dominus. Quod & præclare sanctus Gregorius in illa verba Job: *Sciens quod non parceres delinquenti. Delinquenti Dominus nequaquam parcat, quia delictum sine ultione non deserit. Aut enim in se hoc homo poenitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcat quia nullatenus sine vindicta laxatur.* Sic David audire post confessionem meruit, *Dominus transiit peccatum tuum, & tamen multis pesti cruciatibus afflictus ac fugiens reatum culpa quam perpetraverat, exolvit.* Sic nos salutis unda a culpa primi parentis absolvimur, sed tamen reatum ejusdem culpa diluentes absoluti quoque adhuc carnaliter obimes. Bene ergo dicitur, *sciens quod non parceres delinquenti quia delicta nosera sive per nos, sive per semetipsum referat, etiam cum relaxat.*

Quartò, poena illa temporalis varia est pro varietate & gravitate peccatorum; sed vel unus peccati etiam venialis est gravissima, quod patet ex poenis purgatorii, ex poenitentis sanctorum, ex poenis illatis à Deo propter levia quaedam peccata, quale illud Davidis de numerato populo, propter quod septuaginta virorum millia peste sublata sunt: & Moïsi de quodam animi dubio cum ex petra deducenda fuit aqua, propter quod ingressu terræ promissæ fuit prohibitus; & Mariæ sororis ejus quæ propter murmur aliquod, foedissimam contraxit lepram atque ex humano per septem dies disjuncta est consortio. Unde & patet unumquemque paucò tempore reum esse gravissimæ poenæ.

G g 2

Quia

Exod. 32.
Iob. 9.
1. 9. Mor.
c. 27.

2. Reg. 24.
Num. 20.

Ibid. 12.

II. PUNCTUM.

Quintò: atque in hac quidem vita possent hæc pœnæ solvi, si in gratia vel libenter & patienter sumerentur, sed ex nostra impatientia fit, ut ex his pœnis nova peccata emergant potius quam vetera dissolvantur: sicque in dies crescat reatus noster, & illud in nobis fiat quod Propheta de Israelitis dicebat: *Ephraim factus est subcinericius patris qui non revertatur.*

Osea 7.

Sextò, iam verò per indulgentias plenarias & verè participatas tollitur illa omnis pœna temporalis, nempe applicantur nobis merita Christi Beatissimæ Virginis, & Sanctorum ex thesauro Ecclesiæ cujus claves traditæ sunt summo Pontifici, & potestas absolute data solvendi omne quod ligat, & quod impedit ingressum cœli. Cum itaque pœnæ solvendæ impediunt illum ingressum, tam certum est potestatem esse datam ad tollendas illas pœnas, quàm certum est, datam esse ad id omne tollendum quod impedit salutem & beatitudinem. Illa autem solutio pœnarum fit per indulgentiam, id est, per gratuitam relaxationem quæ nobis communicatur à summo Dispensatore thesauri qui est in Ecclesiâ, cor sibi ex meritis satisfactoris Sanctorum omnium. Sicut si quis ex pecunia sibi data in aliquod bonum opus liberaret incarceratum; si que nos nostris suffragiis liberamus animas de Purgatorio. Hæc est communicatio & Communio sanctorum de qua in Symbolo Apostolorum & de qua illud Apostoli usurpatur; *Gaudeo in Passionibus pro vobis, & adimpleo ea qua d. sunt Passivum Christi in carne mea, pro corpore eius quod est Ecclesiâ.*

Matt. 16.

Coloss. 1.

Quibus ita præmissis & apertè declaratis, quod hic præcipi è inculcandum est, nulla est prorsus indulgentiæ participatio, nisi prius remittatur illa culpa cujus pœnæ datur indulgentia; sicque nunquam est in effectu indulgentia plenaria, nisi præcedat plena culparum omnium remissio; nam quando manet culpa, manet semper pœna. Potest quidem culpa tolli ut diximus sine pœna; sed nunquam pœna sine culpa quam sequitur semper & indivisè velut umbra corpus; ut supra visum est, & videri prætereapote est D. Thomas 1. 2. q. 52. a. 4. ubi de triplici genere pœnæ peccatum consequentes; ac tandem terminabitur primum istud punctum concitato in peccatum odio, quod tale est malum ut nunquam non sit malum auctori, unde est illud Archangelus Raphaelis: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. Quare de re plura concione de malis peccati mortalis.*

Job. 12.

SED pauci tollunt omnem culpam, sicut tolli debet.

Nam ut tollatur omnis culpa, debet omnis tolli affectus circa quodvis objectum inordinatus; qui sicut non esset culpa, nisi esset voluntariè inordinatus, sic non est inordinatus, nisi sit culpa. Neque aliter definitur vitium quam inordinatum appetitum, à quo si tollas hæc inordinationem, transibit vitium in virtutem; sed nisi etiam tollas, remanebit semper vitium & peccatum, atque ut ait Job, *Vsq. ad Inferos peccatum illius.*

Job. 24.

Hinc Scriptura cum ad poenitentiam nos ad hortatur: *Convertimini, ait, & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite à vobis omnes pravaricationes vestras in quibus pravaricati estis, & facite vobis cor novum & spiritum novum. Quid est facere sibi cor novum, nisi omnem inde penitus tollere vitij vetustatem, & pravam habitudinem, quoad voluntarium scilicet, qui à nobis cum gratia pendat, affectum animi: quam cor lis ac spiritus novitatem Græcus interpret. optimè vertit cum verba Christi poenitentiam agite sic uno verbo reddidit *metanoia*, quasi diceret, mentem vertite, à pravo in rectum vertite ordinem, nulla residueat inordinatio, nulla intus culpa remaneat.*

Ezech. 8.

JAM verò quam pauci sint qui sic mentem vertant, quis non videt? Quis divitias non eodem semper affectu diligit? Quis honores non eodem prosequitur impetu? Quis uno verbo, vitæ præsentis commoda non eodem procurat animo quo ipsam curat vitam? *Ergo hominum usquequo gravi corde? BEATUS dives qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris: quis est hic & laudabimus eum? Quasi diceret, valde est rarus. Quæ tora hujus puncti doct. ina fultus declaratur in 1. parte, Dominica quarta Adventus, ubi hæc veritas exhibetur:*

Ps. 4.

Ecc. 31.

Licet omni peccatori sit necessario poenitendum, vix tamen ullus est qui necessariam agat poenitentiam.

Quia videlicet vix ullus est qui tollat inordinatum rei affectum, quæ est causa peccati, & qui nisi tollatur, nulla est peccati remissio, nulla peccatoris poenitentia, nec conversio.

III. PUN.

III. PUNCTUM.

PATET igitur quod erat demonstrandum, quàm rara sint indulgentia, licet frequentes proponantur. Seu quàm rari sint qui propositum ex illis fructum & lucrum referant, quia nempe peccati poena, quæ per indulgentiam tollenda erat, non tollitur nisi sublata culpa; culpa verò non aufertur nisi affectus unde processit, fuerit ordinatus, quod tam rarum est quàm quid rarissimum. Non est qui hoc faciat bonum, non est usque ad unum.

Atque hinc tria sequuntur ad praxim valde opportuna. Primum est, non esse fastidendas aut negligendas quæ modò proponuntur, indulgentias, quod aliàs seu frequentes proponantur: nam audivistis quanta sit fructus raritas in illa frequentia, meritoque vobis sit timendum, ne quid unquam lucri & commodi tanto ex thesauro reportaveritis: sperandum verò his diebus non ita cassum & inanem futurum vestrum laborem, quia diligentius & accuratius de his omnibus instituendi estis, quæ ad tanti boni participandam gratiam requiruntur.

Secundum autem observandum est; quod qua ratione audivistis non esse sublata peccati poenam, audivistis simul non esse sublata culpam; quid porro inde sequitur nisi nullas fuisse vestras confessiones? nam si bonæ ac probatæ fuerint, certè sublata est culpa; aut si culpa remansit, profectò nullæ fuerunt: remansit autem culpa si affectus non est sublatus ut dictum est, & quam sit probabilis affectum non fuisse sub-

latum, satis superque est declaratum, unde videtis quanta sit necessitas excutiendæ diligentius conscientiæ, nec non in internos nostros affectus penitius inquirendi.

Tertium, ne in tanto negotio mollescat aut terreamini, quasi sic supra vires opus, quasi nil supra quàm factum est, possitis agere, *Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus.* Bonus est timor, sed spes simul jungatur. Tantùm adeste nobis frequentes & attentæ, nec dubito per Dei gratiam, quin quod suis dicebat Apostolus, *Habebitis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.* Hoc est quod ipso dicendi dicebam initio: *Præbere corda vestra & animas vestras ut quaratis Dominum Deum vestrum.* Hoc unicum à vobis petimus, non collectas, non pecuniam, non munera; sed propensas in salutem voluntates, voluntariam frequentiam & facilem animi docilitatem in his audientis quæ deinceps suggerentur.

Isti sunt dies quos observare debetis. Dies critici, dies ex quibus reliqua pendet vita, imò & ipsa quanta quanta esse potest æternitas. Sunt enim dies non minus diligenter observandi pro salute animi, quàm dies critici pro sanitate corporis. Quod breviter quidem docetur in 2. parte, in die Pentecostes ubi agitur de peccato in Spiritum sanctum: fufius verò Dominica Palmarum, quæ omnino videri debet ad hunc fructuosè discursum concludendum, vel in alium integrum differenda est veritas, quæ de diebus criticis, illic proponitur.

Eccles. 2.

Rom. 6.

CAPVT TERTIVM
CONCIONVM.DE NEGOTIO SALUTIS, QUOD POTISSIMUM
AGITUR IN HIS MISSIONIBUS.

POTEST applicari discursus vel universim ad curam adhibendam suæ salutis quamdiu hic vivitur: vel particulatim ad hanc salutis procurandæ quæ offertur occasionem.

Scripturæ verba ex occurrenti tunc Evangelio desumi possunt, vel à Christo Domino: *Fa-nitentiam agite, appropinquavit enim regnum caelorum:* Vel ex Apostolo: *Cum metu & tremore vestram salutem operamini.*

Scopus dicendi sūt & firmiter persuaderi, nul-

lum esse negotium quod tantam à nobis exigit curam & sollicitudinem in omnibus, quàm salutis negotium.

Ratio est, quia quædam sunt circumstantiæ in omni negotio, quarum consideratione plus vel minus curæ ac sollicitudinis est adhibendum.

Sed nullum est negotium in quo illæ circumstantiæ reperiantur tam graves & potentes ad curam exigendam in omnibus, quàm salutis negotium.

Ergo & nullum est quod tanta cura & dili-

gentia sit procurandum: quod tamen omnino non fit, in d. & nullum est quod minus curetur.

Vide in hac 3. parte, Dominicam 8. ubi in persona Villici totus hic discursus fuisse declaratur. Adjungi possent quæ ibidem sequuntur veritates, ad hæc verba: *Redde rationem villificationis tuæ*, vel differri, cum de quatuor novissimis post agatur.

Et verò videri debet, in 2. parte, Dominica 2. post Pascha, quæ ibi declaratur veritas:

Quod æstimatione speculativâ nihil quidem pretiosius nobis est animâ, seu salute animæ: sed practicâ nihil vilius.

CAPVT QVARTVM CONCIONVM.

De præjudiciis salutis oppositis, unicuique particulariùs applicandis, & diligentius præcavendis.

Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Matth. 7.

I. PUNCTUM.

EX memoratis superiori concione capitibus, quæ salutis vestræ negotium quàm sit præ cæteris grave & momentosum ostendunt, nullum est vehementius, & ad finem hujus missionis aptius, quàm quod *Præjudicium* dicitur, quo de salute nostra sic actum esse indicatur, ut non sit quidem desperata salus, quia remedium adhuc superest: sed nisi diligentius quam ante hæc prospiciatur, vix spes ulla restet. Quâ certè consideratione quid potentius, quid acutius ad stimulantam animam, ut vel serò tandem, ac serò quantumque necesse est, attendat & provideat. *Expergiscimini ebrii & stete*, ait Propheta.

Isa. 1.

Facit hoc verò vel maximè nostram hanc ad missionem, cujus cum finis sit, ad penitentiam & veram animi conversionem cum divina gratia nos inducere, quid opportunius, quàm certum nosse periculum in quo versemur, nisi certò convertamur? *Vas tibi Moab, peristi popule Chamos?*

Jer. 48.

Cum sint autem multa illa præjudicia, seu cum possint variis exponi modis, non sufficit illa breviter attigisse, sicut suprâ tentatum est, sed & modò, & pluribus consequenter enarranda res est sermonibus, nullum ut vestrum lateat, quantum sua nunc inter sit, ubi de extremo salutis suæ periculo videt agi: *Salvate animas vestras*. Sentisne Peccator indurate, quam sint hæc aculeata verba?

Ibid.

Ad hunc itaque finem & scopum ut omnes

intelligent, quàm deplorando in statu jaceat suæ salutis negotium, atque ut inde libentius velint emergere, quod primum hodie proponitur, duplex est illa via, quam Christus in Evangelio demonstravit, una lata & spatiosa, quam multi etiam ex Christianis incedunt, & omnes pereunt: altera verò arcta quam pauci tenent, & qui soli salvantur.

Stupenda certè res est, & quam nisi divina veritas edoceret, vix credi posset; sed tanta firmitate nos ea de te certos esse Christus voluit, ut in tota evangelicâ quæ ad mores spectat doctrinâ, vix aliud & verbo & sensu expressius habeatur. Non enim solis contentus verbis rem evidenter aperit, sed adjuncto etiam admirantis & stupentis animi quodam signo, tantam esse demonstrat multitudinem eorum qui pereunt, & tantam eorum paucitatem qui salvantur, ut ille ipse qui nihil admiratur, non nisi tamen mirabundus de hac paucitate loqueretur.

Intrate, inquit, per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam? QVAM angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam! Et pauci sunt qui inveniunt eam; Ac rursus apud alium Evangelistam, quærenti eisdem si pauci sint qui salvantur, sic respondit: Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, querent intrare & non poterunt, id est, qui per aliam querent intrare quam per angustam portam, non poterunt ad salutem intrare, & qui etiam neglexe-

Matt. 25.

neglexerint intrare per anguſtam portam, quando cum gratia facile poterant, quærent intrare poſtea, nec ita facile poterunt: dicentque cum illis ſtultis virginibus, *Domine, Domine aperi nobis at ille reſpondens aiet, amen dico vobis, nescio vos, vigilate itaque quia nescitis diem, neque horam.* Vigilate ad gratias fideliter ſuſcipiendas, quando vobis offeruntur, aut ad ſuſceptas utiliter impendendas, quando ſe occaſio dederit; nam ſi præſentem neglexeritis diem & hanc horam prætermiſeritis, nescitis an craſtinam ſitis habituri.

Quamobrem unuſquiſque jam videat in quam ambulet via, & cum ſe agnoſcit in lata eſſe, tam cetid ſe agnoſcat eſſe in ſalutis periculo, quam certum eſt illos qui per latam incedunt viam, & multos eſſe, & omnes perire. Quomodo autem ſe quis in lata eſſe via poſſit agnoſcere, ſic evidenter demonſtrat.

Vel te oportet in lata eſſe via, vel in arcta,

Sed ſi te probe noſſes, non es in arcta via.

Ergo in lata ſis oportet, & ibi perens neceſſo eſt, niſi quantiocyus inde retraharis.

Prima propoſitio manifeſte inferitur ex verbis Domini, qui nos intrare jubet per anguſtam portam, ſive in arctam viam, *Quia inquit, lata porta & ſpatioſa via eſt qua du. it ad perditionem* quæ ſane ratio non valeret, ſi tertia eſſet quædam via; nam qui nollet ingredi viam arctam, nonne Chriſto ſtatim objeeres, tenebo viam quæ inter arctam & latam ſit velut media, quæ nec arctæ laborem viæ contineat, nec ſpatioſæ periculum mihi ſubjiciat.

Hoc eſt ſcilicet quod ſibi fingunt homines, ut pluribus, ac de hoc toto argumento declaratum habes in opuſculo quod *lata via* inſcribitur. Sed quis auſit Chriſti rationem in te tam ſeria nullam eſſe affirmare? Nonne hoc ipſum eſt quod alio confirmat ſymbolo dicens, *Aus facite arborem bonam & fructum eius bonum aut facite arborem malam & fructum eius malum*, quaſi diceret, non eſt quid medium. Quod tandem duceret media illa via? Quis eſſet eius terminus? Que ſententia proferenda, dum cunctos Chriſtus adultos iudicabit? Eruntne alij iudicandi, quam quos à dextris ſuis ipſe Iudex ſtatuet, vel à ſiniſtris? Eritne alia ſententia præter illas duas quæ jam decretæ ſunt & prænuſciatæ; quatuor altera benedictos, & altera maledictos da. larat? *Et ibunt hi in ſupplicium æternum* inquiebat Dominus, *Iuſti autem in vitam æternam*, quaſi diceret æterni duntaxat duo ſunt illi termini quod duæ

tendunt viæ: ſicut latam, ſupplicium manet æternum; ſic arctam, vita æterna. Si tertiam viam ſtatuis, quæ re prius quod tendat, terminum: aut cetid ſi alium indagare non potes extra illos duos qui adultis parati ſunt, nec tibi tertiam fingas viam: & fatere quod habet propoſitio, vel te in lata vivere, vel in arcta via.

Quod ita verum eſt, ut ſanctus Hieronymus audenter ſcribat: *Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata aut de anguſta via eſt.*

l. 2. Ep. 34 ad Calant.

II. PUNCTUM.

SED, quæ eſt ſecunda diſcurſus propoſitio, *Si te probe noſſes, & quam ſit arcta via, tu ſemul facile noſſes in hac te via non ambulare.*

Primo quidem eſt via quam pauci tenent, tu vero nonne vitam agis quam multi vivunt in ſeculo? Deinde vero, inquit S. Gregorius, *Arcta via in qua quiſque ſtudioſe conſtringitur, eſt in hoc mundo vivere, & de mundi huius concupiſcentia nihil habere.* Tunc ita vivis in hoc mundo Nihilne mundi rerum concupiſcis? Non voluptates, non divitias, non honores; non alia quæ naturalem excitare ſolent cupiditatem? Reſponde. Nihilne te horum excitat ad ſui concupiſcentiam? Aut quam in te lentis excita: am irane reprimis, itane moderaris ut præter rationem & virtutem nihil concupiſcas?

Hoc eſt enim, hoc eſt quod arctam facit viam, *Nihil inordinatè concupiſcere.* Non eſt exire mundo, non eſt eſſe ſolitarium, non Eremitam, non Monachum, non Religioſum, non Sacerdotem, non multis additum eſſe jejuniis & caſtiganda carnis exercitationibus, non eſt hoc in qua quod arctam deſignat viam; ſed quocunque vivendi genere vitam agas, *Si omni cupiditate calcata,* inquit S. Hieronymus, *ſoli ſtudemus virtuti per anguſtam viam niſtimur.* Non aliam ſancti omnes Patres producant notam quam rep: eſſe cupiditatis: unde tu quam facile poſſes agnoſcere te non eſſe hominem qui ſe ita voluntariè premat & conſtringat, nonne tam evidenter poſſis noſſe te in arcta non eſſe via;

l. 27. Mor c. 24.

Supra dicta Ep.

Neque dicas te ſat multis undequaque premi miſeris, de domeſticæ facultatis arctiſſimas pati anguſtas, te debitorum gravari onere, nec non ſexcentis humanæ vitæ calamitatibus penè in dies enecari; non enim poena ſed poenæ tolerantia, viam facit arctam: ſi libenter patereſis, ſi neceſſitatem in virtutem convertereſis ſi murmura, ſi commotiones animi, virtute

chri-

Matt. 25.

christiana reprimeres, tunc arctam posses viam incedere, sed si paupertatem odisti, non magis reprimis cupiditatem, quam si amares divitias, nam illud paupertatis odium non nisi ex amore divitiarum nascitur. Neque etiam dicas, te paucis contentum esse, te nihil supra necessitatem appetere, nihil injustum, nihil alienum, nihil nimium: nam licet ista concederem, potest tamen nimius esse vel acquirendi, vel possidendi ardor, neque ad arctam tenendam viam ita spectatur quid velis, aut quid habeas: quam quomodo quidquam velis aut habeas. In una scilicet cupiditate repressa, ut dictum est, tota via ponitur arctitudo; nihil autem spectat ad reprimendam cupiditatem quod multum aut parum habeas, sed hoc unum, ut quidquid habeas, temperate possideas, non cupiditate sed virtute, non in passione desiderii, sed in moderatione rationis, non incitato naturæ impetu, sed divinæ ductu gratiæ. *Tanquam advenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis quæ militant adversus animam.*

1. Pet. 2.

Neque rursum objicias id esse rarum, id esse paucorum hominum, id esse penè ignotum: nam hoc ultro profiteor, & hoc ipsum est quod Christus dixit, paucorum esse hanc viam; hanc ipse notam designavit ut cum animadverteres te ex illis non esse paucis, hinc intelligeres, te in arcta non esse via. Nonne id vides? Nonne id lateris?

III. PUNCTUM.

QUID ergo inde sequitur nisi quod erat demonstrandum, te salutis oppositum ferre tæcum, semper & ubique, præjudicium: te in lata esse via quæ ducit ad perditionem & ad interitum sempiternum?

Nam cum in ambarum alterutrâ necesse omnino sit, vitam traducere sicut ostensum est, cumque in arcta non te contineas, ut fateris; quid superest quam te in lata esse via, reque tam certò periturum, quam certum est Christum non errasse qui hæc duas tantum proposuit vias quarum una vitæ, & altera mortis esset æternæ?

Nec dicas te peccatorem quidem esse, sed non ex illis gravioribus qui latam videntur viam facere. Nam hic dupliciter errare posses, quod certè est diligenter advertendum: primò quidem, quod putes latam viam esse tantum illorum qui gravius peccent aut frequentius; non

est ita, neque hic nomine vitæ tam certò intelliguntur qui actu peccant, quam qui ad peccandum sunt proni, & contractis habitibus sic affecti, ut peccatum vix deponant, in coque moriantur; ut dicetur separato discursu fufius.

Jam verò licet aliis alia sint peccata graviora, nonne est satis ad perditionem animæ quod quis in peccato lethifero moriatur, licet peccatum istud non sic ex gravioribus? Nonne est satis illi diviti qui sepultus est in inferno, quod epularetur quotidie splendide; licet in illis epulis non esset tam scelestus quam Herodes in suis, qui sanctissimum virum Joannem enecavit? Nonne propterea Christus Dominus cum de quibusdam occisis loqueretur: *Putatis, inquit, quod hi præ omnibus peccatores fuerint qui in alia passi sunt? Non, dico vobis, sed nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Nonne id confirmat Apostolus cum universim ait de iniquis, *An nescitis quod iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare, neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* In his certè quæ commemorat, magna est, ut vides peccatorum differentia: sicque fornicarii dicere poterant se non esse tam iniquos quam vel adulteros, vel idolis servientes; Et tamen satis sunt iniqui ut damnentur. Ac rursum idem Apostolus, *Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei.* Sic & S. Joannes audivit de cælo quinam inde arcerentur, *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis servientes, & omnia qui amant & faciunt mendacium:* Quasi diceretur, non tantum cælo excludi eos qui gravius peccant, sed qui quocumque mortali peccant, quod ante mortem non expiarint, & qui aliter sentiant, longè à vero dissentire.

Deinde verò erras quod te ex gravioribus non reputes, & quasi Pharisæus dicas, *Non sum sicut ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri:* Licet enim istis non sis coinquinatus vitiis, fieri tamen potest ex aliqua circumstantia, ut peccatum tuum sit gravius, sitque peccatum in Spiritum sanctum ut ostenditur aliàs, jamque apparet ex illa præsumptione animi quæ intumescit contra monentem de periculo tuæ salutis, quasi sis securus, quasi nil timeas, quasi cum inferno & morte feceris pactum. Quando hoc

Luc. 16.

Luc. 13.

1. Cor. 5.

Ephes. 5.

Apost. 12.

Luc. 18.

hoc unum eſſet non eſt leve peccatum: Propter hoc audite verbum Domini viri illuſores: dixiſtis enim, Percuſſimus foedus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Vide locum Prophetæ. Non quod ſic loquatur peccator, ſed qui dum nihil timet, ſeque putat velut ſecurum, ſic videtur vivere quaſi pactum ſeciſſet cum morte & inferno, quaſi non eſſet moriturus, vel niſi quando, & quomodo vellet & quaſi non eſſet damnandus, quaſi non eſſet quod timeret. O præſumptio nequiſſima, unde creata es cooperire aridam malicia & dolofitate illius. Hoc eſt ſcilicet quod

alter dicebat Sapiens, ſunt impij qui ita ſecuri Eccl. 8. ſunt quaſi juſtorum facta habent. Ipi juſtiores timent. Ipa columna cœli contremiſcunt, tu intrepidus erecto collo tibi cœlum promiſiſti? Non eſt certius ſignum quo te in lata via eſſe pateat, & quod in ea pereas niſi quam citius revertaris.

Vide in hac 3. parte, Dominica 3. poſt Pentecosten, ubi hæc Veritas explanatur:

Qui ſibi palpat quod non longè erret, periculoſius sæpe errat, quam qui aberrat longius.

CAPVT QVINTVM.

QVAM SIT EVIDENS CONTRA ILLOS
PRAEJUDICIUM, QUI CUPIDITATIBUS NON
RESISTUNT, TANTA PEREUNTIUM
MULTITUDO, VEL TANTA
SALVANDORUM PAUCITAS.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 20.

Videnda eſt in 2. parte, Dominica Septuageſimæ, ubi hæc veritas proponitur.

Quæ cauſa eſt cur pauci ſalvi ſint, hæc in te cauſa eſt cur ex illis forte non ſis.

RATIO præſupponit quod ubi eſt eadem cauſa & ratio, ibi etiam idem reperitur effectus, quo tanquam certo præſuppoſito ſic procedit ratione inſiſſe.

Cauſa præcipua cur ſit tanta ſalvatorum paucitas, & tanta pereuntium multitudo, eſt concupiſcentia non reſpreſſa.

Sed hæc eadem cauſa in te reperitur.

Ergo & idem omnino ſequetur effectus, niſi tollas cauſam

De tertio, tripliciter explicari poteſt malum concupiſcentiæ, unde perditio ſequitur: primò quod ſit radix totius culpæ: nam unusquisque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus: Quæ Iac. 1. primò quidem ſolus eſt motus naturalis, cui ſi reſiſteres, fieret virtus, in omni genere boni; dum verò illi liberè conſentitur, ſit culpa ſeu peccatum quod tantò ſæpe eſt gravius, quantò major eſt concupiſcentia, ut ait ſanctus Thomas & explicatum habetur in hac 3. parte, Sabbatho Hebdomadæ 14.

Deinde verò ex concupiſcentia ſit ordinariè quidam abusus rerum omnium, quæ cum ſint ex ſe indifferentes, depravantur à pravo utentium ſine, qui ſecundum proprias ambulant concupiſcentias: qua de re videri debet Feria 5. poſt Cineres in 2. parte, ubi ad verba Domini, Non pro mundo rogo, explicatur hæc veritas:

Quà latè patet mundus, nihil eſt uſpiciam ita cavendum, quàm quod intus in te uno latet, nempe concupiſcentia,

26

De

Eccl. 37.

Eccl. 15.

Denique quod extremam affert perniciem, cum ad peccati remissionem necessaria sit omnino poenitentia, id est, verus dolor de peccatis, vera conversio animi, vix ulla talis est ob pravam concupiscentiam quæ sic animum peccatoris objecto peccati affigit, ut raro inde avellatur, & propterea, *Nullus sit qui agat poenitentiam super peccato suo dicens, quid feci*, ut jam antè dictum est, & post dicitur sæpius.

Jam verò quæ secunda est propositio, quod hæc perditionis causam te reperitur, qui concupiscentiæ reprimendæ non vacas, abundè declaratur in illo dicto Sabbato Hebdomadæ 14. infra in hac parte ubi hæc exponitur veritas:

Licet in aliis concupiscentia sæpe peccatum minuat, in te tamen sæpius auget.

Unde tandem conclusio & præjudicium, ne in tanta multitudine raparis cum aliis. *Virgo ego, dicit Dominus, quia si fuerit iechonias annulus in manu dextera mea, inde evellam eum*, id est, quantumcumque aliàs fuerit mihi carus & considerandus, tamen nisi resipiscat, planè cum aliis peribit pereuntibus. Cave, resipisce. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. ECCE non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, & non aggravata auris ejus ut non exaudiat. VENITE & revertamur ad Dominum. Quia ipse cepit & sanabit nos. Percutiet & curabit nos, &c.*

Jer. 22.

1. Joan. 1.

Is. 59.

Osea 6.

CAPVT SEXTVM.

ALIVD PRÆJUDICIUM, QVIBVSVIS EX
CONCUPISCENTIA VIVENTIBUS, AB IPSO
JUDICE DENUNTIATUM.

In peccato vestro moriemini.

Vos de deorsum estis: vos de mundo hoc estis: dixi ergo vobis, quia moriemini in peccatis vestris. Joan. 8.

Vide in 4. parte, Fetiæ 5. Hebdomadæ 19. Necnon in hac 3. parte, Dominica 9. ubi ad Christi lachrymantis verba, *quia si cognovisses*

& tu, explicatur copiose quod dixit Ecclesiasticus: *Cor durum habebis male in novissimo.* Eccles. 3.

CAPVT SEPTIMVM.

DE PECCATO IN SPIRITVM SANCTVM QVOD
EST JAM COMMUNE MULTIS, ET UNDE
MANIFESTUM ERUITUR ADVERSUS
ILLOS PRÆJUDICIUM.

Vos semper Spiritui sancto resistitis. Act. 7.

Videnda in 2. parte, Dominica Pentecostes, ubi hæc plenè declaratur Veritas:

Peccati contra Spiritum sanctum

malignitas sic est singularis, ut multis jam peccatoribus sit communis.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.

QVOD VNDE TIMOREM MINVIS, INDE TIBI
MAGIS SIT TIMENDUM.

Posuisti firmamentum eius, formidinem. Pf. 88.

II. PUNCTUM.

AD secundam verò propositionem: tria sunt præcipue quæ videntur firmamenta nostræ salutis seu nostræ securitatis de salute; nempe bonitas Dei, redemptio per Christum facta, & Religio christiana quam profitemur. Atque hæc quidem vera si bene intelligerentur & usurparentur. In his omnino tota est nostra spes & nostra salus. *Nisi quis Dominus adjuvit me, paulò minus habitasset in Inferno anima mea.* Pf. 93. MISERICORDIÆ Domini quia non sumus Thren. 2. *consumpti.* Sic præclare semper de his sentiendum, sed non propterea tamen præsumendum, nec omnis timor expellendus, ne illa quæ suat ex se optima & saluberrima fiant ex nobis nociva & mortalia, sicut dicebat Sapiens, *Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.* Quod quomodo fiat, nunc diligentius attendendum; & primo quidem de bonitate Dei.

Cùm sit Deus bonus & misericors jam multis nos bonis prævenit, jam multa nobis condonavit peccata, jam multo tempore nos expectat ad poenitentiam, nonne id fateris? At verò si illis non obstantibus, pergis semper illum offendere, neque serio cogitas de emendatione, nisi cum peccare non poteris, nonne ista bona quæ tibi bonus Deus præstitit te magis condemnabunt? Nonne gravius est peccare in eum qui tam bonus est, quàm si non esset ita bonus? Noane est infidelitas & ingratitude major sic peccare in eum quem maxime deberemus diligere? Nonne est intoleranda crudelitas, ob id amicum & benefactorem magis offendere quia amicus est & benefactor? Nonne hoc est quod amans præcipue queritur: *Quem maxime diligebam, aversatus est me?* Itane velles tibi fieri? Itane te gereres cum quovis homine? Itane Deum minus veteris quam quemlibet hominum? *Audite cœli & auribus percipite terra, quoniam Dominus locusus est, filius enutritus & exaltatus, ipsi autem spreverunt me.* Hb 2. *Cogno-*

Duplex potest esse sensus, primus quod firmamentum nostrum sit formido seu timor Dei, quod expressè ait Sapiens, *Firmamentum virtutis, tegimen ardoris, umbraculum meridiani.* Et alibi. *Si non in timore Domini tenueris te instanter citò subvertetur domus tua.* OMNE namque virtutum adificium, inquit S. Bernardus, *illico vergit in precipitium, si hujus gratia amiserit presidium.*

Alius sensus & in quo præcipue inhaerendum, hic est scilicet quod illud ipsum quod putatur esse firmius ad securitatem salutis nisi diligenter tibi caveas & advertas, illud est unde magis formidare debes. Quod certè est ad timorem efficacissimum. Nam non potest esse major causa timoris quam si dicatur id esse infirmius quod putatur firmius. A qui hoc ipsum est quod hic demonstramus; unde necessariò sequetur ille pavor quem S. Augustinus, dicit omni securitate appetendum.

De Symbolo ad Catechiz.

I. PUNCTUM.

PRIMA propositio per se patet, & illustrari potest familiaris similitudine illius qui cum litem haberet & plurimum confideret causæ suæ, si quaeretur quamobrem ita consideret, & tùm audiret à perito nihil magis illi præjudicare quàm illud ipsum quod in suum jactat favorem, nonne esset quod timeret? Sic cùm Judæi nimis præsumerent de lege sibi data, hinc potius docet eos Apostolus magis sibi timendum. *Quicumque in lege peccaverunt, per legem judicantur.* Vide Romanorum secundo, Et cùm Gentiles ad fidem conversi contra Judæos etiam se auderent efferre insolentius quod illi defecissent & in eorum locum essent suffecti: tum unumquemque Apostolus vehementissimè compecebat, *Noli gloriari, noli alitè sapere sed time.* Vide ibidem Romanorum undecimo, atque idem conclude ad propositum.

Cognovit vos possessorem suum, &c. Vide Isaia c. 1.
 & Jer. 2. An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? An divitiis bonitatis eius & patientia & longanimitatis contemnis? O quam aliter Sancti loquuntur de bonitate Dei. O quam bonus & suavis est Dominus spiritus tuus, inquit Sapiens, sed quid inde? An offendendus? An offensam dissimulabis? Audi, ut pergit, Ideoque eos qui errant corripis & de quibus peccant admones, ut relicta malitia credant in te Domino.

Est & egregius locus Michæ 6. suaviter & fortiter urgendus: *Audiant montes iudicium Domini, & fortia fundamenta terra, quia iudicium Domini cum populo suo. Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui? Responde mihi, quia eduksi te de terra Aegypti. Et quæ plura ibi habentur. Vide usque ad hæc verba: Salus erit timentibus nomen tuum. Vide & Ecclesi. 5, & 16. Secundum misericordiam suam, sic & correptio illius.*

In hoc valde erramus quod fingamus nobis Dei bonitatem in eo tantum esse, ut bene nobis velit & faciat, nec peccata puniat, aut alias peccatorum poenas exigat, quam ut aliquando fieri solet in Festis solemnioribus, illa confiteamur, & de cætero, cursum eundem liberioris vitæ retineamus, quasi non posset aliter fieri. Falsum id omnino est, & hoc expressè veritum dicere & sentire, ut sæpe nobis erit dicendum. *Non dixi, peccavi: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum: & ne dicas, misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum misericordiam: misericordia enim & ira ab illo eisdem proximant, & in peccatores respicit ira illius.*

Hæc est alioquin inordinata fiducia, quæ ut ait S. Gregorius, *Apud omnipotentem Deum vindicta locum habere potest: indulgentia vero obtinere non potest.* Hanc enim ipse arguit indulgentiam in illis Patribus qui non satis severi sunt suis filiis, ut in Heli & aliis: & certè quod quis est melior, eò magis in se suisque omnibus odit peccatum; & ab illa bonitate Sapiens laudat Deum quod cum sit bonus & suavis, errantes corripit, moneat & seriò alloquatur ut relicta malitia credant in se, quasi diceret, nec aliter credant aut sperent nisi relicta sua malitia. Sicque à beneficiis suis atque à sua bonitate se ipse quodammodo excitat ad puniendos eos quibus benefecit: *Quid est quod debui ultra facere vineam meam & non fecit? An quod expectavi ut*

faceret uvas & fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineam meam: auferam sepem ejus & erit in direptionem, &c. Denique hoc est peccare in Spiritum sanctum sic de bonitate Dei præsumere, ut alibi demonstratur.

SECUNDUM de Christo Domino, multum quidem facit ad spem nostram, ut dictum est & plusquam dici potest; sed qui tamen inde præfidunt & in suis præsumunt peccatis, quasi securi sint quod Christus passus sit: hoc est calvinicum, hoc est hæreticum, hoc est ab Ecclesia profus anathematatum, ut videre est in Tridentino. Nihil magis pavendum peccatori nolenti se convertere quam aspectus Crucifixi, nam hoc primum positum à sanctis inter motiva timoris. Ibi videt peccator appetitissimè quid sit peccatum, & quænam eius Poena. Propter scelus populi mei percussus sum. *Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Ibi videt quanta sit salus æterna, quale sit bonum pro quo Deus sic patitur; & quod per peccatum contemnit. Ibi videt peccator quanti Deus fecerit animam ipsius pro qua dedit suam, quam tamen prodigit & mancipat Diabolo pro una delectatione, pro pecuniola, pro aliquo temporali bono! Ah probrum! Ah indignitatem! Ibi Damian exprobrat Christo Domino quod refert S. Cyprianus. *En peccatorem, pro quo nec alapis nec flagella accepi, cui nec requiem promitto neque regnum: sed quem solum falsa sollicitatione de ludo, & tamen se totum mihi tradit! Tuos tales munerarius Christus demonstrat præceptis tuis monitos, &c.* Tu hujus blasphemie author & causa quid dices? Quid dices Christo ex cruce roganti te ne se offendas pro omnibus beneficiis quæ in te contulit, pro plagis, pro sanguine, pro anima, pro vita, hoc unum a te efflagitat, *Ne me offendas.* Ego verò, dices, eo te liberius offendam: quo te magis video pati. Auderesne hoc? Et hoc ipsum te ipsa & opere dices quando non desinis peccare præsumendo de Christo.

Supra dorsum meum, inquit, fabricaverunt peccatores, seu ut habet alia versio araverunt, id est, non me aliter tractaverunt, quam si vomere & aratro carnem meam evulsissent in sulcos: & sicut arator ex arata terra sperat messem, ita peccantes ex poenis meis suam præsumunt salutem, quod dum faciunt me magis gravant, quam dum paterer quia me privant fructu meæ Passionis, iste omnis fructus ut auferatur peccatorum, & illi magis afferunt. Et certè gravior est

psal.

Seff. 6. 6.

B. Laur. Justin. 4. De lig. no vita. 15. 55.

Luc. 23.

De Elar. mof. & Miseri.

Ps. 128.

Isaia 27.

S. Thom. privatio finis quam eorum quæ impenduntur ad finem, ubi notandum est quod non tantum privatur sine sed contrarii effectus ac causa sive objectum, quatenus inde peccator magis obfirmatur. Atque hinc illius gemitus per Prophetam: *In vacuum laboravi, sine causa & vanè fortitudinem meam consumpsi.* Hinc illa prædictio Simonis: *Ecce positus est in ruinam & resurrectionem multorum.* Hic Lapis & Petra Scandali de qua *Is. 8. Rom. 9. & 7. 1. Petr. 2.* & hinc illud *Apoc. 6. Abscondite nos ab ira Agni,* Nihil quippe terribilius, ut declaratur in 3. parte, Sabbato secundæ Hebdomadæ.

S. Aug. 2. SEQUITUR tertium de professione Christiana Magnum sane beneficium. Sed quid est esse Christianum? An solum frequentare Ecclesiam, recitare rosarium & similia quædam exercere pietatis officia? *Apertius sub tali nomine peccamus,* ait *Salvianus;* & *S. Augustinus.* *Deprehenderis,* inquit, *& detegeris Christiane,* quando aliud agis & aliud profiteris *fidelis in nomine, aliud demonstrans in opere, non tenens promissionis tuæ fidem: modo ingrediens Ecclesiam orationes fundere, post modicum in spectaculis cum histrionibus impudicè clamare! Quid tibi cum pompis diaboli quibus renuntiasti? Vel credis quæ de peccato dicuntur, vel non credis. Si non credis, falso te Christianum iactas, & hypocritarum te poena manet; Pars ejus cum hypocritis,* inquit *Dominus.* Quod si credis, & tamen tam liberè peccas, ah manifestus contempus. Quid! credere per peccatum offendi divinam Majestatem, præsentem, potentissimam, justissimam! & nihil planè curare! Credere per peccatum perdi omnia merita, perire cælum, perire tibi Christum! & tamen tam facile peccare quam si nihil esset! *Propter hoc, am-*

plius accipietis judicium, inquit *Dominus, ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui & non fecit, vapulabit multis.* Ah Christianus est. Sed fecitne voluntatem Domini sui? *Vapulabit multis.* Audivit sacrum & concionem, *Vapulabit multis,* quia sciebat & non fecit.

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet quam verè dictum sit, *Posuisti firmamentum ejus, formidinem:* Et quam verè magis illi timeendum sit, ubi solet magis præsumere. Nam quando hoc unum esset, ita præsumere, satis esset ad perditionem. Etiam quando tu omnium sanctorum merita solus haberes, non esset præsumendum, sed semper timeendum & cavendum à peccato sicut *Apostolus* dicebat & sentiebat: *Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Tu verò sceleribus plenus tibi arroges cælum! tu præsumas cælestem gloriam & non timeas! *O præsumptio nequissima,* ait *Sapiens.* Hæc fuit *Judeorum* perditio ut exprobrat illis *Propheta:* *Ecce vos confiditis vobis, in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari jurare mendaciter. Et venistis & stetitis coram me in domo hac.* Vide locum *Propheta.*

Denique sic idem penitus accidet quod *Amano* illi superbissimo homini, qui cum se jactaret de gratia quâ valebat apud *Regem & Reginam Esther,* ibi invenit suum interitum ubi præsumebat habere meritum.

Caveant itaque, semperque Deum timeant & sanctos imitentur, qui ut ait *S. Gregorius,* *Positi in cetero gaudium spei & tentationis metum, confidunt & timent, confortantur & citubant, certificantur & suspecti sunt.*

CAPUT NONVM.
 QVOD NEC CHRISTO CREDITVR,
 NEC OBEDITVR.

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse Filium Dei: & vix ullus est Christianus qui hoc vere credat.

Vide in 3. parte, in Festo Transfigurationis Domini, ubi hæc veritas explanatur, offerturque Symbolum duodecim Articulorum Fidei prædicæ à Christo prædicatæ cui vix omnino creditur. Additur & Decalogus, decem ipsius Christi Domini præceptorum, quibus & planè contradicitur.

CAPVT DECIMVM.

QVIDQVID DE CHRISTO SE SCIRE DICANT
IMPII, CHRISTUM NESCIRE DICENDI SUNT.

In 4. parte, Feria 4. Hebdomadæ 19,

CAPVT VNDECIMVM.

CHRISTVM E COELO NOBIS LOQVENTEM NON
AUDIRE PERICVLOSIUS EST, QUAM DUM
IN TERRIS LOQUERETUR.

Videte ne recusetis loquentem. Hebr. 12,

In 2. parte, in die Ascensionis Domini.

CAPVT DVODECIMVM.

NVLLA NISI PRIMARIA SATIS ESSE POTEST CVRA
DE PECCATIS EVITANDIS.

In 4 parte, Dominica 18.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

DE MALO PECCATI MORTALIS, SIVE AD
POENITENTIAM DE PRÆTERITIS, SIVE AD CAUTE-
LAM DE FUTURIS, SIVE AD TEMPORALES MISERIAS
MITIUS FERENDAS.

*Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum
tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus
exercituum.* Jer. 2.

Malo peccati nullum par aliud malum.

RATIO qua alias omnes complectitur sic forma-
ri potest, quia quod est malum Dei, Christi
Domini, & ipsius in omnem aeternitatem ani-
ma, tale est malum ut par illi aliud nullum sit
malum.

*Sed peccatum, malum est Dei, Christi Domini,
& ipsius in omnem aeternitatem, anima.*

*Igitur malo peccati nullum par aliud malum.
Quod profecto est diligentissime perpendendum,
ad fines supra dictos.*

I. PUNCTUM.

P RIMA propositio breviter expediri
debet, declarando quod cum omne ma-
lum, sit relativum malum, id est, respec-
tu habito ad personas quarum est ma-
lum, hinc sequitur tanto esse gravius malum,
quo personæ vel plures vel digniores, vel infi-
grius offenduntur; vel quando damna sunt plu-
ra & graviora: unde Sapiens, *Malum est, ma-
lum est, dicit omnia emptor; & cum recesserit,*

84170

etum gloriabitur, id est, unusquisque malum de re quam pronuntiat prout ad se refert rem illam de qua cum alio discrepatur.

Cum vero personæ nullæ sint digniores quàm Deus in se consideratus, vel ut homo Deus, qui dicitur Christus Dominus, vel quàm animæ nostræ immortales ad æternam procreatæ Beatitudinem: quis non intelligat, ut quod illis est simul malum & adversum, sic tale in genere suo malum, nullum ut illi aliud nec genere nec specie, nec individuo par inveniri possit?

Is. 40. & 46. *Et cui assimilastis me, & adqueastis, dicit sanctus? Vide locum.*

II. PUNCTUM.

SED peccatum, malum est Dei, malum est Christi Domini, & malum nostra in omnem aternitatem anima.

Quod cum variis explicari possit modis, tum hic videtur accommodatior, ut sicut peccatum comparatur cum illa ferocissima bellua decem capitum quæ visa est à Daniele Propheta, sic quæcumque hic de singulorum dicuntur malo referantur ad decem capita quæ quisque dicendo possit magis aut minus enarrare, prout uno aut pluribus voluerit narrationem proferte discursibus.

Dan. 7.

Primo, peccatum dicitur malum Dei, ut est unus Deus in natura. Secundo, ut est trinus in personis. Tertio, ut est æqualiter infinitus in divinis attributis. Quæ tria mala fusillimè declarantur in hac 3. parte, Dominica prima, ubi de sanctissimo mysterio Trinitatis, cui peccatum directè opponitur.

Quarto, malum est Dei, quo Deus præsens offenditur à vili creatura propter leviculare commodum. *Me præsentem, in domo mea! Et violabam me propter pugillum hordei, & fragmen panis!*

Esther. 7. & Ezec. 15.

Quinto dominationis divinæ malum est & offensa, quatenus peccator à Domino Deo suo se subtrahit perfringendo leges ejus, statuta, imperia, jura & foedera, *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non serviam.*

Isr. 2.

Sexto, bonitatis & misericordiæ Dei manifestus est in peccatore contemptus. *Etenim quia non profertur ei contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrans mala.* Nonne si statim atque peccas te puniret Deus, Deum magis timeres? Quid est autem quod te non statim puniat nisi quia bonus est, nisi quia

Eccles. 8.

patiens & longanimis & multæ misericordiæ? *An divitias bonitatis ejus, & patientia, & longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit?*

Rom. 2.

Septimo, sanctitatis illius, quam præcipuo quodam cultu sancti venerantur, gravis est offensa; nam vel peccator putat Deum peccata nostra parum vel multum odisse ac detestari. Si parum, parum est illi Sanctus Deus: *Existimasti inique quòd dero tui similis?* Si multum, quomodo non veretur peccando tantum exacerbare odium? En nosse quod revera est, Deum tanto peccatum odisse odio, quanto amore amat legis æternæ rectitudinem cui peccatum adversatur, id est, amore infinito ac simili consequenter odio, tu tamen illud odium tam facile commoves quàm facile peccas! Peccas certe & graviter in divinam sanctitatem. *Va genti Is. 1. peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filii sceleratis, dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel.*

Pf. 49.

Octavo, sapientiam quæ Deus cuncta regit & gubernat, peccator offendit, & quantum in se est, vexat, impugnat, invertit & omni modo persequitur. Nam præterquam quod peccato suo se ab illo divinæ gubernationis ordine quem præfixum habebat subtrahit; quid aliud vellet aut nollet peccator, quàm quod suæ lubet libidini? quid est autem hoc aliud velle quàm quod nolit Deus? aut quid nolle aliud quàm quod Deus velit? Ac tandem quid hoc totum est, sic adversari Deo, nisi se toto sapientiam ejus & regimen velle invertere, conturbare, dissolvere? *Oplene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, Act. 13. non desinis subvertere vias Domini veritas!*

Nono, divinam planè peccator irridet justitiam: cum enim non ignoret quantas Deus peccatori sit comminatus poenas, cum probè sciat uno solo peccato tot castigata vel Angelorum vel hominum millia; tot urbes, tot civitates, tot regna, totum denique diluvio periisse mundum: cum in ejus manu quem offendit se ita positum credat, ut si manum vellet subtrahere, statim in infernum præceps decideret, ubi sempiterno torqueretur igne; neque tamen cesset à peccato, quid est irridere Deum nisi hoc sit? Quid est quod ait Apostolus, *Deum non irridere, Gal. 6. & ri, nisi quod peccatores divinam contemnendo justitiam, Deum irrident qui tamen non irridetur, quia divinam illam aliquando sentient justitiam.*

Decimo, tale Dei malum est peccatum, ut quod-

quoddam velut deicidium dici possit: quam enim Deus habebat vitam in anima per charitatem & gratiam, plane peccato tollitur; unde & quia simul anima moritur, idcirco à Scriptura dicitur, *Quasi romphaa bis acuta omnis iniquitas*, id est, duplicem inferens plagam & mortem Deo videlicet & animæ peccatrici.

Serm. 3. de Refur. Adde quod ait S. Bernardus de propria voluntate, prout est peccati causa, *In ipsum, horribilo dictu, deservit auctorem, & quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis plane & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Nonne hoc est, esse malum Dei?*

SED & apertius etiam id in Christo patet, qui cum propter peccatum tanta sit olim passus: nunc verò magis à peccato patitur, propter has decem causas quæ sunt illi velut decem plagæ quibus mirum in modum affligitur.

Prima quæ multas continet, quia quod à pluribus olim est passus, nunc à quovis peccatore per unum solum peccatum patitur; nam simul venditur, negatur, accusatur, flagellatur, condemnatur, crucifigitur, & moritur; ut in die parasces in 2. parte, videri potest amplissimè declaratum.

Hebr. 6. Secunda, Christus semel tantum pro peccatis olim est crucifixus & mortuus, nunc verò rursus & quoties iteratur peccatum, vox illa vox impletur Apostoli: *Rursum crucifigentes sibi metipsos filium Dei, & ostentus habentes, & quoties repetitam plagam!*

1. 66. Tertia, sic volebat olim pati propter peccatum, nunc verò tam invitus à peccato patitur, quam invisum est illi quodvis peccatum. *Quæ nolui elegerunt.*

Matth. 24. Quarta, tot abundat bonis Christi Passio, ut inde quidquid gratiæ Sacramenta continent omnia, velut à fonte derivetur: peccatum autem mera est malitia, mera malignitas, & ipsa desolationis abominatio, cuius imago quædam fuit everio civitatis Jerusalem. Cumque is patientis Christi siuctus & finis præcipuus fuerit ut auferretur peccatum, quid contra directius quàm quod peccatum renovat? Quid contra Christum acius & vehementius, quàm si destruitur quod ædificatum voluit, aut quod destruxit,

ædificetur? *Unus ædificans, & unus destruens quid prodest illis nisi labor? Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?* *Eccl. 34. Ps. 29.*

Quinta, quantumcunque gravis & acerbus esset Christi patientis dolor, erat tamen dolor Christi tantum patientis secundum illam quæ solâ pati poterat humanam naturam; at verò peccatum sic divinam ipsam petit & offendit naturam, ut, si Divinitas pati & mori posset, per peccatum moreretur, unde quàm verè dixit Christus, *Pater major me est*, tam verè magis diligit & colit Patrem quàm seipsum, ac proinde & magis etiam ex consequenti doler suum Patrem offendi per peccatum, quàm se per crucem cruciari.

Sexta, quod erat Christo patienti valde jucundum, sic Deo Patri reconciliare homines, hoc illi ex opposito plurimum grave ac molestum in peccato quod perpetratur, sic homines ab offenso disjungit Deo. *Iniquitates vestrae diviserunt inter vos, & Deum vestrum.* *Is. 59.*

Septima, si gloriosum Christo fuit, ut certè fuit, *Per mortem suam illum destruere qui habebat mortis imperium, id est diabolus*, quod expressè refert Apostolus: nonne hanc Christo peccator tollit gloriam, qui peccato suo, sui totum imperium reddidit diabolo, quod Christus eripuerat? Et quid Christo magis ignominiosum quam sui loco videte in anima tua regnantem dæmonem aut ipsum audire hostem sibi exprobrantem, quod nihil passus pro te quem possidet, neque regnum habens cœlestis quod tibi unquam promittat, facilius tamen ille te possidet quàm ipse Christus! O probrum! ô malum Christo Domino, si quod à nobis esse potest malum!

Octava, quid ingratus & acerbis potest accidere Benefactori munifico, quàm illius ingratitude cui beneficium contulit, quando præcipue tanta ingratitude conjuncta est impietas ut ex collato beneficio fiat audacior ad ipsum Benefactorem suum liberius offendendum? Vix inter homines tanta reperitur immanitas: At verò illa est frequentissima quam Christo peccator exhibet. Nam primò quidem cum Christus pro eximio illo quo nos affecit redemptionis beneficio, nihil magis à nobis desideret, quàm ne peccemus; potestne quis peccator esse, & non esse ingratus? Quidquid enim reddas, nisi quod velit Benefactor & quod possis, reddas, ingratus es. Deinde verò si de salutis periculo peccatorem conscientia forte stimulet,

nihil

nihil esse periculi dicit peccator, nihil quod metuatur: quia videlicet Christus est passus, & patienter peccatorem redemit. Nonne hoc ipso peccatur audacius, nonne propterea minus timetur, nonne idcirco projectus in omne crimen curritur? Nonne hinc denique peccati contra Christum immanitas & saevitia manifestè apparet? Sic aptè Sapiens postquam monuit: *Gratiam fidei iussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam, tum consequenter addit: Repromissorem fugis peccator & immundus. Bona Repromissoris sibi ascribis peccator, & ingratus sensu derelinquis liberantem se!*

Ezech. 29.

Ioann. 10.

Nona, cum Christus moreretur, ceitò sciebat se quanto citius resurrecturum, *Quia, inquit, ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo.* At verò cum in corde peccatoris moritur, quando iam ibi resurget? Fortè nunquam, aut non nisi tardissimè, vel nisi quando peccator placuerit, post multas Christi se offerentis repulsas & neglectas gratias.

Decima ex illis Christi verbis colligitur, hoc mandatum accepi à Patre meo, nempe illud erat, quo quidquid ageret & pateretur, ita condicbat, ut quò magis pateretur, tantò se magis gauderet pati, quod ita pateretur ex mandato Patris, ut nobis exhibendæ Deo similiter daret exempla obedientiæ. Nunc verò in peccato cum videat oppositam omnino peccantis inobedientiam, quantam illi putas peccatum inferre plagam, quam vehementem, quam acerbam! Suntne hæc peccator, expectationes meæ! nec dubium quin his sæpe à peccando verbis prope rantem in peccatum retardet animam; sed quod prædictis cumulul malis, tam præceps in libidinem sese anima projicit, ut ipsum licet videat Christum pendentem aut iacentem, tamen non retardetur & quod ait Apostolus, *Ipsam Dei conculescet Filium.*

Hebr. 10.

Nonne diceres illam esse Romanam servi Tullii filiam & Tarquini Superbi conjugem, quæ in iacentem humi Patrem imperavit thedam suam resiliens etiam ad tantum crimen equis, inveni ac intrudi, unde vico, scelerati nomen est inditum.

ATQUE hæc sunt ex multis pauca quæ peccati malum quam sit Christo grave demonstrant, unde restat tantum exponere quam sit ipsi perniciosum animæ peccatrici, quæ decem

Haynefuo Pars tertia.

inde damna longè infensissima, peccando contrahit.

Primum est, divinæ privatio gratiæ, necnon illius amicitia quæ Deum inter & animam gratiosam intererat, *Ipsi ad iracundiam provocaverunt. Is. 63. runt & afflixerunt Spiritum sancti eius: & conversus est eis inimicum, & ipse debellavit eos!* O quanta status animæ diversitas quæ Deum habet amicum aut inimicum!

Secundum est, quòd cum anima gratiosa tam pulchra esset in oculis sui sponsi, ut sponsus admirans illi diceret, *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es.* Fit verò per peccatum tam deformis, ut ipse illi eidem cum stupore objiciat: *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas!*

Cant. 4.

Lev. 2.

Tertium, quæcunque sibi merita comparasset, his planè omnibus excidit: *Omnes iustitias ejus quas fecerat, non recordabuntur,* dicit Dominus per Prophetam: & S. Cyprianus, *Hæc sunt, inquit, peccata lapsis quod grandis frugibus, quod turbidum sydu arboribus, quod armenis possilens vastitas, quod navigiis sæva tempestas.*

Ezech. 1.

1. de Lap. sio.

Quartum, quidquid boni agat, nihil ad cœli gloriam proficiet. *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest,* ait Apostolus.

1. Cor. 13.

Quintum, neque ad illa quæ ex veteribus contracta sunt peccatis debita persolvenda, quidquid facit, quidquid faciat peccatrix anima, quia cum sit ipsa mortua, mortuum & ejus opus dicitur, ac nullius in æternam vitam promeriti. *Quare jejunavimus, & non auxilium? Vide locum Prophetæ satis amplum, necnon Ezech. 15. ubi de ligno vitis ambusto, unde nihil fieri possit operis.*

Is. 58.

Ezech. 15.

Sextum, protectione singulari cum sibi caram animam foret Deus; tum verò peccatricem deserit, & vel dæmonibus vel suis mancipatam cupiditatibus abjicit. *Quare transgredimini præceptum Domini quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos?* Quasi peccatoribus diceretur, putabatis peccando, vos vestra melius procuraturos negotia: sed longè fallimini, cum in peccatis vestris derelinquatis Dominum, & in vestris vos Dominus derelinquat negotiis.

2. Par. 24.

Septimum inde sequitur, ut quæ Dei Patriæ erat filia, quæ Christi Domini soror; & quæ Spiritus Sancti sponsa, mox ubi peccatum admisit, fiat dæmonis serva, captiva, ludibrium. *Respi-*

Is

Genes

2 Tim. 2. *sciant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. A quo enim quis superatus est, huius & servus est. O si hæc peccator ex- penderet.*

1s. 1. *Ostium, qui Justorum precibus promissit omnia, negat omnia precibus peccatorum. Etiam cum multiplicaverint orationem, Non exaudi- am, inquit Dominus. Parumne hoc cenferi de- bet peccatori, cui hoc unicum videbatur testa- re bonum, ut oraret, & tamen ipsa ejus oratio non modò nihil exorat, sed sæpe insuper transit in peccatum, ut ait Psaltes.*

Ps. 108. *Nonum, certissima cœli hæres erat anima cum erat in gratia quæ jus ad cœlum tradit: ac cum excidit per peccatum illa gratia, cœlo etiam protinus excidit & illa sancta civitate pro- cul amandatur, In quam non intrabit aliquod co- inquinatum, Ut audivit & retulit dilectus Chri- sti discipulus.*

Decimum denique, quod est velut peccati centrum quò suo tendit impetu secumque pec- catorem rapit, æterna est damnatio, Mors illa secunda est quod stagnum dicitur ardens igne & sulphure. Nam mors prima quæ multas alias continet de quibus dictum est, mors est animæ peccatoris, mors est ipsius Dei qui per charita- tem vivebat in anima, mors est meritum om- nium, mors est vitæ beatæ ac æternæ, quæ mors quantum vis multiplex, una tamen cenfer- tur quæ simul ac peccatum est, generatur, ut ait sanctus Jacobus: tum verò pòst sicut de pecca- to in peccatum naturali quod vocant pondere tenditur, sic de morte ad mortem, de morte pri- ma ad secundam, quæ ratione quidem pœnæ ac permanentis status unde nunquam redeatur, mors est prima gravior, sed ratione mali sim- pliciter dicti, mors prima gravior est malum, nam est malum culpæ, quod est malum offensi Creatoris, pœna verò tantum modò malum est creaturæ, neque tam grave censendum est pu- niri quavis pœna, quam pœna dignum fieri. O quam verè Apostolus: Suspendia peccati mors,

1s. 1. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

Rom. 6. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

Sap. 4. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

III. PUNCTUM.

QUÆ cum ita sint; quis non videt quàm sit verum, Quod malo peccati nullum par aliud esse malum: Cum sit malum Dei, malum Christi Domini, & malum ipsius in omnem æ- ternitatem animæ peccatricis? Quo certè ma- lo quid gravius, quid acerbius dici aut fingi po- test? Unde quod ait Dominus per Prophetam: Scito & vide quia malum & amarum est reli- quisse te Dominum Deum tuum, perinde est ac si diceretur: cum tres præcipui reperiantur mo- di quibus in cognitionem boni vel mali deveni- tur, nempe Fides, Scientia & Experientia; tres hi modò tibi offeruntur modi quibus agnoscas quale malum sit peccatum. Nam primò cum Deus hic loquatur, habet Fides quod certò credat: deinde verò cum ratio & causa cur ita sit afferatur, nonne hoc est quod evidentem facit scientiam? Denique cum ipso prope sensu damna quæ inferuntur à peccato, percipias, quid est quod experientia manifestius agnosci possit, quàm quod de malo isto relatum est?

Quod quia maximi refert cum ad præteritæ tum ad futuræ cautionem vitæ, probe ab omni- bus intelligi: propterea decem ex supra dictis colligo capita quæ sint velut quædam corollaria quibus unâ simul aperiùs declaratur, quàm sit vera malum & amarum peccatum.

Primum est, quòd quidquid de hoc malo di- cant scribantve homines, vel ipsi etiam Angeli, nihil tamen satis atrox & acerbum loqui possunt quo ejus exprimat malitia, quia quidquid di- xerint creaturæ, totum finitum est, malitia verò peccati tam prope est infinita, quàm ipsa Dei Majestas quæ peccato violatur. Quamobrem facta Scriptura non tam verbis quàm rebus uti- tur ut hoc nobis representet malum. Verba cujuscunque linguæ satis expressa desunt: res inter universas, quæ sint detestabiles, quæ sint magis odibiles & magis execranda depromun- tur ad aliquam hujus mali partem exprimen- dam: *Vna eorum, inquit, una fellis, & botri a- marissimi: fel draconum vinum eorum, & ve- nenum aspidum insanabile. Tanquam à facie so- lubri fuge peccatum, dentes leontis, dentes ejus, interficiens animas hominum. Progenies vi- perarum quis vobis ostendis fugere à ventura ira? Vultus & livor & plaga tumens. Computru- runt jumenta in stercore suo. Similes estis sepul- chris dealbatis. Nescis quia tu es miser & mise- rabilis.*

Deut. 32.

Eccl. 21.

Luc. 30.

Is. 1.

Joel 1.

Matt. 23.

Apoc. 3.

396.

vabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Nonne his & similibus abundant Scripturæ symbolis?

Gen. 6.

Is. 10. 105

Quid, quod de Deo refertur quæ à peccato patitur, quæ certè nimis indigna Deo essent, nisi magis apta essent ad peccati sævitiam demonstrandam. Tale est istud Genesim, *Tantum dolore cordis intrinsecus, pœnitet, ait, me fecisse hominem*: Sic in Psalmis: *Exacerbavit Dominum peccator, secundam multitudinem ira sua non quæret. Et iratus est furore Dominus, & abominatus est hereditatem suam.*

Denique, si quantulacunque peccati possit imago pingi, cerne substratum pedibus Archangeli Michaelis dæmonem: vide quàm horrenda jacet figura: quidquid pictor aut sculptor finxerit, minus est quàm quod re ipsa est. Unde autem putas tantum dæmonibus indictum esse horrorem? Solius peccati est vitium, non naturæ: natura illorum erat tam decora quàm ipsius Michaelis. Tolle peccatum à dæmone, Michaelem facis. Pone peccatum in Michaeli vel quovis Seraphino, Dæmonem effecisti. Lege cap. 28. Ezechielis, & videbis qualis esset dæmon ante peccatum, quàm decorus, quàm splendidus, quàm perfectus; cùmque inde in alium planè oppositum demigrasse statum cerne, cerne in peccato quanta sit scditas, quantum horror, quanta execratio.

Secundum quod ex dictis colligas est, nihil extra hominem, in tota rerum universitate reperiri quod ipsi plus nocenti afferat, quàm ipse homo sibi per peccatum. Non si totus in te conspiret orbis, non si tota cœlestium aut inferorum acies cohjurarit in perniciem tuam, tantum tibi nocere possint quam tu tuo peccato. Quid enim inferant detrimenti? Bona eripient, famam obscurabunt, corpus divellent, vitam auferent, quid sunt hæc omnia, si pura & immunis à peccato fuerit anima? Quid sunt hæc omnia si vel cum uno peccati damno comparentur, quod est invisum esse Deo? Quod quia non ignorat humani generis hostis, hoc unum quærit ut in peccatum inducat hominem.

Gen. 24.

Da mihi animas, cætera tolle tibi, unde cùm à nobis peccatum pendeat, sicque nobis ipsi malum hoc inferamus, rectissimè dicitur Tobie ab Archangelo Raphaeli, ut jam supra relatam est: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ; sunt illi veri hostes, non alii, quia sunt illi qui sibi verè nocent.*

Tertium ex dictis inferendum; licet de illo peccati malo particulatim fuerit dictum, quod in Deum redundat, & in Christum, & animam: tamen inde etiam facile colligi, quantam in res cæteras stragem edat, quod quia diversis agitatum est supra discussibus, plura hic reticentur, videndaque est in 2. parte, Feria 6. Hebdomadæ 1. post Octavas Paschæ; & Sabbatum sequentis ibi Hebdomadæ: nec non in hac 3. parte, Dominica 3. ubi de ove perditâ & inventâ.

Quartum est, præter illud malum quod universim seu in genere dictum est de peccato: dici posse sigillatim de singulis vitiis malum aliud quod particulare quod specialem ut vocant contineat malitiam, & quo singulariter offendatur Deus ac Christus, ipsaque peccatrix lædatur anima. Suum enim vermem ac proprium virus habet superbia, suum invidia, suam luxuria, suumque pariter cætera vitia. Quodque est ad malitiæ peccati stupendum incrementum, sic est singulis sua singularis addicta viciofitas, ut hæc tamen omni peccato sit certo quodam modo communis; nam in omni peccato superbia quædam est, quædam invidia, quædam adulterii ac mendacii ac etiam idololatriæ species, quædam ebrietas, & quædam injustitia, propter quam & illud usurpari possit. *Qui offendet in uno, factus est omnium reus,*

Iac. 2.

Quintum, tanta est præ cæteris hujus mundi malis, vel unius peccati quantumvis parvi malignitas, ut omnia mundi mala Deus possit assumere, paupertatem, ignominiam, famem, sitim, nuditatem, frigus, æstum, angores animi, metum, flagella, tristitiam atque ipsam mortem, mortem autem crucis, quo uno verbo, quidquid malorum est continetur; peccati vero vel minimi maculam, non omnino possit inducere, *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato.*

Hebr. 4.

Sextum, etsi perdidideris omnia præter gratiam, cœlum tibi certò restituet omnia perditâ. Perdidideris verò gratiam per peccatum: an ita certò recuperabis? Recuperabis, inquires, si pœnituerit; sed an certo pœnitebit? Nonne opus gratia quæ merum est Dei donum, quam nullis unquam demereri potes operibus, potes autem contra tuis peccatis sic illam offendere, sic avertere, sic prohibere, ut non modò efficacia defectu gratiæ non resurgas à peccato, sed in aliud atque aliud incidas unde vix unquam possis emergere.

si 2

Hoc

Hoc est scilicet, hoc est expiandum peccati malum, ut sit unum alterius causa & poena; quod expressè docet D. Thomas post sanctum Papam Gregorium, cuius est valde notanda sententia, libro primo super Ezechielem, in hæc Prophetæ verba: *Si conversus Iustus à justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo. DISTRICTA sunt, inquit sanctus Doctor omnipotentis Dei judicia, & qui peccatorem diu expectat ut redeat, non redeunti atque contemnenti, ponit adhuc ubi gravius impingat. Peccatum quippe quod per poenitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati simul & poena peccati. Iusto iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui stendo & corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulari.*

Quod postquam fusius allatis declaravit exemplis, sic rursus expendendum nobis proponit & Sacris Scripturæ confirmat testimoniis. *Hoc autem, inquit, nobis cum tremore considerandum est, quomodo iustus & omnipotens Deus cum præcedentibus peccatis irascitur, permittit ut creata mens in aliis labatur, unde Moyses ait, nondum completa sunt peccata Amorrhæorum. David quoque ait: appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum, ut non intrent in justitiam tuam. Prophetæ etiam alius dicit: maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inunda verunt, & sanguis sanguinem terigit. Sanguis enim sanguinem tangit quando peccato peccatum additur, ut ante Dei oculos adjunctis iniquitatibus anima cruentetur. Paulus Apostolus ait, ut impleant peccata sua semper. Ioanni quoque per Angelum dicitur: qui nocet, noceat adhuc. & qui in sordibus est, sordescat adhuc: unde nunc etiam Dominus dicit, si conversus iustus à justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo; ac si aperit dicat, quia videre poenitendo noluit ubi jam impingit, iusto eum iudicio deferens, poenam ei ut alibi impingat. Quod tamen Dominus ponere est, nequaquam ad peccandum premere, sed nolle à peccato liberare, sicut de Pharaone dicitur ego indurabo cor eius. Hæc & plura sanctus ille Doctor quæ peccati pravitatem satis demonstrant.*

Septimum, sed esto detur gratia resurgendi, detur Christo passo ac mortuo quod peccatum poenitendo deletur: quale putas illud ad peccati gravitatem indicandam, quod sit piaculum tam execrandum, nullis prorsus ut humanis aut

Angelicis viribus ac meritis expiari possit; sed oporteat ipsum divinum sanguinem, ipsum totum simul cum vita divinum fundi sanguinem, ut vel unum possit remitti peccatum; quod nunquam alioquin solveretur. Quod ita verum est, ut quoties iteratur peccatum, toties illi solvendo, rursus iteranda esset Christi passio nisi meritum suum infinitum nostris inclusisset Sacramentis, quæ fusum quodammodo renovant sanguinem, dum eius vim ac valorem applicant peccatori, Agnosce vulnus peccator, agnosce vulneris tui gravitatem; pro quo Christum oporteat quoties peccas, vulnerari.

Octavum, sine tal remedio nulla quidè peccati fieret sanitas, sed qualecunque sit remedium & qualecunque modo applicatum; nisi quod suum est peccator etiam faciat, nulla vis erit remedij, nullus divini valor sanguinis. Quod autem à peccatore præsertim exquiritur, dolor est super omni dolore, Id est, qui summus haberi possit, si non intensivè ut vocat, at profectò appetitivè, quia videlicet summum est malum quod deploratur. *Sicut fuit sensus vester ut erraretis à Deo, decies tantum, iterum convertentes requiretis eum.*

Nonum, ac verò licet poenitenti remittatur culpa; non idcirco poena omnis solvitur, sed luenda restat gravis, diuturna, temporalis, & spiritualis; quales leguntur in Scripturis plurimæ vel à Deo latæ, vel ab Ecclesia constitutæ, vel ab ipsis ul ro assumptæ poenitentibus, ut jam supra commemoratum est. *Ego autem in Die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum, Quasi diceret Dominus, culpam ego quidem remitto, sed poenam eius refervo quam statuto insignam die, unde & statim sequitur: Percussit ergo Dominus populum: Vide supra ubi de Indulgentiis.*

Decimum, quæcunque porro poena vel uni peccato divinitus statuatur, semper infra condignum est, ajunt omnes. Theologi, semper major est culpa quam quævis poena. Contemplare septuaginta illa virorum millia quæ ob unam Davidis vanitatem occisa sunt, magna certè strages & horrendum supplicium, sed tamen minus malum quam illa Davidis vanitas. Rex ipse Iudæorum Herodes cum oblatam à populo gloriam paulò avidius quàm par erat hausisset; statim percussus ab Angelo, & consumptus à veribus expiravit. Nunquid gravis poena videtur? videtur certè, sed tamen infra condignum est, & Herodis superbia gravior est eius morte. Quanta quanta denique est ipsa Inferorum æternitas uni

2.2.9.75.
m.4.
Hom.11.
in 6.3.

Gen.15.

Pf.68.
Ose.5.

2.Tim.2.
Apoc. ult

Bar.9.

Exod.31.

2.Reg. ult.

AA.12.

uni Angelorum peccato inflicta, semper infra condignum est, nec tam gravis unquam erit eorum poena licet aeterna, quam gravis fuit illorum culpa licet momentanea.

Expende poenas, ad tormentorum locum, circumspice omnia: stagnum ardens igni & sulphure, vermes, & blasphemias, ejulatus, rabiem, & quidquid horrendum fingi potest: totum hoc minus una lethali culpa.

Noverat hoc insignis ille peccati osor Chrysofostomus ad quem cum missi essent ab Imperatrice Eudoxia, qui possent expiscari quam graviolem in vita censeret poenam, ut in illum foemina vindex poenam devolveret: Ego, inquit, unum duntaxat in malis duco peccati malum, Non paupertatem, non infamiam, non exilium, non domesticam depradationem, non ipsam mortem: unde illi Emissarii domum regressi regiam, reginae renuntiant: Frustra terras Chrysofostomum, nihil ille timet praeter peccatum. O quam pauci hoc sentiunt! Quam multi contra nihil minus timent quam peccatum; ubi de levi commodo agitur, de fama, de voluptate, quam facile mentiuntur, perjurant, detrahunt, concupiscunt!

Neque vero negent se peccatum velle aut cogitare cum lucro appetunt; neque enim neces-

se est id cogitare ut peccetur, sicut nec se velle dicent damnari cum peccant: quia tamen peccato connexa est damnatio, simul ac quis peccare vult, vult & damnari; sic planè, simul ac iniquè lucrum appetis, peccas & vis peccare, quia vis illud cui peccatum annectitur, neque aliter latro vult peccatum quam volendo latrocinium, seu potius quàm volendo quidquid furatur, quidquid in rem suam trahit. Unde aptè Propheta, *Va qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum, peccatum.* Id est, sicut funiculis trahuntur ea quae ipsis ligata sunt, & sicut plastro convehuntur ea quae in se continent; aut sicut valido vinculo plaustrum ipsum ligatur & movetur, ita peccatum illis ipsis rebus inseritur quibus ligata est anima. Quod & alius Propheta egregiè: *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus.* Hæc est peccati fallacia quae incautos obdurat, & quam ut caveamus, tantopere monet Apostolus: hæc sunt denique monita, quae hoc missionis tempore praesertim subministrantur, ut agnoscatis quam parum sanè haeremus quae sunt salutis vestrae praecipua capita tractaveritis, & qua deinceps sollicitudine sint exquirenda. *Convertere Jacob & apprehende,*

Is. 5.

Osee 13.

Hebr. 3.

Bar. 4.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

DE SEPTEM PECCATIS CAPITALIBVS VT OP- PONUNTUR SEPTEM ORATIONIS DOMINICÆ PETITIONIBVS.

Vide in 2. parte, Dominica 5. post Pascha. *Vis- que modo non peristis quidquam.*

In 3. verò parte fufius per septem ipsos dies Hebdomadae sextae, in quibus sigillatim uni petitioni suum oppositum capitale vitium manifestatur.

Contra hæc etiam septem vitia quomodo sit universim pugnandum in septem Christi patientis stationibus, explicatur in 2. parte, in Die sancto Parasceves.

Denique quàm multæ passim occurrant contra singula vitia Veritates, patere facile potest ex Indicibus cujusque partis, quos praevidisse oportuit & selegisse, praesertim contra luxuriam, gulam, invidiam & inde procedentes simulantes, odia, contentiones quibus placendis non parva ponenda est opera, sive ex superiore suggestu, sive ex plano. Vide verbo Injuria, Inimicitia, Reconciliatio & similia.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

SICVT A PECCATO , SIC A PECCATI
RELIQUIIS RESURGENDUM.

In 3. parte, Dominica 15.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

NISI AB OMNI CVPIDITATE VOLVNTAS , SICVT
AB OMNI ERRORE INTELLECTUS VERE
CONVERTATUR , VIX ULLA EST
VERA CONVERSIO.

In 4. parte , Feria 2. Hebdom. 16.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

QVOD VIDERIS TIBI VELLE , VELLIS QVIDEM
SED VERE NON VIS.

In 3. parte , Feria 2. Hebdom. 12.

Cui Veritati affinis & ista est:

Frustra multiplicas medicamina , sanitas non erit tibi;
quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 6. post Epiphaniam.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

SI NON AGIS QVOD VULT DEVS , HOC VNVM
INFAME HABES QVOD RESPONDEAS,
NOLO , NON PLACET.

Quod cum sit execrandum, multum valere potest hæc consideratio ad
integram sui conversionem.

In 4. parte, Feria 5. Hebdomada 18.

CAPVT DECIMVM NONVM.

MAGIS TENEMVR OMNES AFFECTV , NOSTRA
RELINQUERE , QUAM EFFECTU APOSTOLI
VEL RELIGIOSI.

Quod certè est scitu opportunum,
contra communem multorum opinio-
nem, qua sibi falsò persuadent quod

docetur de mortificandis affectibus,
solos spectare Religiosos.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Quò

Quod hæc referri possunt ex 4. parte, Domini-
ca 17. & sequentibus Feriis:
In levi quidem cupiditate, pars aliqua
nostri cordis detrahitur, in gravi ve-
rò, totum cor Deo perit.

Verendum ne quod tibi deest ad per-
fectionem, deest ad salutem.
Hoc amanti cælum paupertas est, quod
amanti terram divitiæ.

CAPVT VIGESIMVM. DE QVATVOR NOVISSIMIS, AD PLENAM ET INTEGRAM NOSTRI CONVERSIONEM.

Mortificandis concupiscentiis oppor-
tuna mortis memoria.

Quæ viventi res fuit gratior, hæc fiet
morienti gravior.

Ut vita mortem ordinat, sic mors vi-
tam.

In omnibus operibus tuis memorare
novissima tua, & in æternum non
peccabis.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Adolescenti frequentius mors cogitan-
da quam seni.

In 3. parte, Dominica 15. post Pentecosten.

Qui non est semper paratus, nunquam
est paratus.

Malæ vitæ mors bona rara est.

Qui non observat furem, observatur à
fure, & capitur.

In 4. parte, Feria 3. & 4. Hebdom. 28.

Videri etiam debet in eadem parte, Feria 5.
Hebdom. 23. de illo cui dictum est: *Sulte, hæc no-
ste, animam tuam repetunt à te.*

Feria item 6. Hebdomadæ 24. ubi de Divite
Epulone & paupere Lazaro.

Tres etiam primæ Feriæ Hebdomadæ 25. ubi
de Lazaro infirmo, mortuo & suscitato.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM. DE JVDICIO.

Nemo Christianus Christi iudicio condemnabitur, nisi qui prius
suo Christum iudicio condemnaverit.

Nihil in iudicio magis est timendum peccatori, quam quod minus
timet.

In 1. parte, Dominica 1. Adventus.
Qui nimis humana timeret iudicia, non
satis reveretur divina.

*In 1. parte, Feria 4. Hebdom. 6. post Epiphan.
Redderationem villicationis tuæ.*
In 3. parte, Dominica 8. vide & 28. in 4. parte.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM. DE INFERNQ.

SIC de Inferni pœnis agendum est, ut, quan-
to in earum periculo quisque versetur, advertat.
Quæ in finem apta est illa veritas quæ habetur
in 1. parte, Dominica 4. post Epiphaniam:

Peregrinantis in corpore animæ majus
est periculum, quam periclitantis in
navi corporis.

Quæ

Quæ porro de illis pœnis cogitari & proponi possint fructuosius, habentur in 4. parte, Feria 6. Hebdomadæ 24. ubi expenditur illud damnatæ animæ dictum: *Cruçior in hac flamma.*

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM. DE COELESTI GLORIA.

TOTA est de hoc argumento Hebdomada quæ dicitur Rogationum in 2. parte, ubi ex mul-
tishæ videntur aptiores veritates, quæ à terrenis animos avocant, & peccatorum fibras eyellunt.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM. DE BONO FACIENDO CONFORMITER SUE VOCATIONI.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur. Matth. 7.

Cum tota justitia Christiana consistat in his duobus partibus, *Declinare à malo, & facere bonum.*

Quæ primam spectarent partem, sic abundantius, ut visum est hætenus, subministrari debuerunt; nunc quæ secundam brevius. Nihil est autem quod aptius indicet necessitatem & qualitatem boni ab unoquoque faciendi, quam similitudo arboris de qua fusè in hac 3. parte, Dominica 7. Vide & selige quæ ibi designantur aliunde petenda; quibus & hæc præcipue veritas jungi potest:

Nisi diligenter advertas, stulto labore consumeris.

In 1. parte, Sabbato Hebd. 2. post Epiphaniam.

Nec aliena sunt quæcunque de recta intentione suis præfigenda operibus passim habentur: maxime verò sunt opportuna quæ de voca-

tionem cuique propria diligenter excolenda, veritates continent, qualis est ista:

Salutis animæ nulla est certior certitudo quam in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. parte, Feria 2. Hebd. 5.

Cui & conformia illa sunt quæ habentur in eadem parte:

Hoc est verè laudabile, laudari ab officio.

Dominica 2. Adventus.

Non aliud sed aliter.

Die 7. Januarii.

In parvis, major est servi Dei fidelitas.

Feria 6. Hebdom. 6. post Epiphaniam. & vide Decembris 6.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM. QVOD SI RVSTICI VELINT TRANQVILLE RES SUIAS AGERE, SINT OMNIUM HOMINUM FOELICISSIMI: SIN SECUS, INFELICISSIMI.

Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

Baruch. 4.

I. PUNCTUM.

QUID est quod dicitur in Genesi, creatis unoquoque die distinctim rebus omnibus, Deum aspexisse suum opus & probasse tanquam valde bonum: præterquam quod de homine, quo creato nihil tale

dixisse fertur, cum tamen homo sit inter omnia divina opera magis eximium & probatum: respondent sancti Patres & præsertim S. Ambrosius, sic sapienter & à Deo factum & à Scriptura relatum esse, ut intelligeremus sic ordinatum esse divinitus, ut ad suum ipsi bonum de suo conferrent homines, & prout ipsi Deo subiecti essent

Ecl. 15.

essent ac rebus bene vel male uterentur, tum boni vel mali essent homines. Quod quidem Ecclesiasticus videtur innuere cum ait *Deum reliquisse hominem in manu sui consilij*, Ut quo vellet se promoveret, id est, illum fecisset liberum, & prout verè vel malè sua libertate uteretur, tum de illo bonum vel malè dicendum esse.

Quod cum universim de omni dictum sit homine, tum præcipuè verum puro de his qui rusticam & laboriosam vitam agunt. Sæpe dubitatur & quaeritur quàm sint illi præ aliis hominibus felices aut infelices. Et quantum à quibusdam putantur foelicissimi omnium, tantum ab aliis infœlicissimi judicantur. Dicam quod sentio, & proderit audisse. Solutio difficultatis, & veritatis enodatio pendet à vobis ipsis. Si Rustici velint tranquille ut jam docentur, res suas agere, sunt illi omnium hominum foelicissimi; sin contra vivant aliter ac instruuntur, sunt infœlicissimi.

Ratio est valde consideranda, & multum facit ad finem nostrum, qui totus eò spectat ut jam vos omnes in bono cum Dei gratia confirmemini. Sic autem clarè procedit ratio: si qui sint homines censendi foelicissimi, sunt illi maximè qui securius ad æternam possunt tendere Beatitudinem: aut illi contra sunt infœlicissimi, qui per multos labores ad æterna tendunt supplicia.

Sed tales sunt præ cæteris omnibus, si velint rustici: nam & possunt si sibi attendant, ad æternam securius tendere beatitudinem; & nisi sibi attendant, per multos ipsi labores ad æterna tendunt supplicia.

Ergo & ipsi si velint sunt omnium foelicissimi vel infœlicissimi.

Prima propositio satis quidem per se clara, clarius tamen intelligitur, si præmittatur, quod est certissimum, non esse nostram in hac vita positam foelicitatem vel infœlicitatem. Quia præterquam quod bona & mala hujus vitæ non sunt merè bona nec mala, sunt ita brevina & transitoria, si maximè comparentur ad æterna, ut nihil sit in rebus creatis tam caducum & fragile quo vita ista non sit fragilior, fugacior & incertior, ut fusè habetur in 2. parte, Dominica 3. post Pascha, vide accuratè.

Atque hinc fit, ut, si quid veræ foelicitatis aut infœlicitatis esse possit in hac vita, totum ex alia derivetur & pendeat; prout scilicet tutius & securius ad æternam perducet foelicitatem, tum illud dicendum erit foelicus: aut certè si ad sem-

Hugonius Pars tertius,

piterna trahunt supplicia, tum illud infœlicius meritò recensendum, si præsertim illud fuerit laboriosum & difficile quo quis in æternum perit. Nam à miseriis ad miseriis tendit quod certè est miserrimum, & illud est deploratissimum quod illi gemunt in Inferno qui dicunt, *Lassati sumus in via iniquitatis; ambulavimus vias dif-*

sciles. Qua de re videndum est in 1. parte; Sabbathum Hebdom. 2. post Epiphaniam, nisi jam dictum sic, & res per se patet quoad utramque partem; cur enim beati dicuntur pauperes vel qui lugent, aut qui persecutionem patiuntur, nisi quod ad æternam sic tendant Beatitudinem? Cur contra *va divitibus* intentatur, cum videantur divites omnium foelicissimi, nisi quia non spectatur hæc vita, sed alia cujus ratione censendum est quid sit foelicus aut infœlicus. Nam si tantum spectaretur hæc vita, *Miserabiliores sumus omnibus hominibus*, inquit Apostolus. Quis autem dicat illum Apostolum miserabiliores fuisse; aut quis alio neget sensu quam quia de foelicitate aut miseria judicari non debet ex hujus ratione vitæ? *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur; quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Sap. 5.

1. Cor. 15.

2. Cor. 4.

II. PUNCTUM.

SED si Rustici velint tranquille res suas agere prout modò docentur, securius tendunt ad æternam beatitudinem: aut contra si sibi non attendunt, per multas illi miseriis ad plures & graviores tendunt.

Nam primò quid securius quam non habere obstacula quæ mundani habent, & habere adjumenta quæ vel illi non habent vel quibus uti nolunt? Nonne sunt magnum salutis obstaculum sollicitudines illæ mundanæ, quæ dicuntur *spinae suffocantes verbum Dei*? Nonne his verò carent Rustici qui suis contenti rebus hoc unum fatagunt, ut, quod ipsi possunt & debent, diligenter operentur: quod autem extra suam est potestatem non contendunt, non ambiunt, non expetunt? *Va mundo à scandalis? Va tibi Corozaim? Va tibi Bethsaida,* Id est, urbibus & urbanis qui

Luc. 8.

Matt. 15.

11.

habent quidem sua salutis adjumenta, sed tot habent curarum & negotiorum etiam implicamenta, ut his quo dammodo involvantur, obruantur, & ad quæ libet salutis monita, funestum illud respondeant, *Non possum venire, habeo excusatum.*

Luc. 14.

K t

Non

Psalm. 7. Non est, non est secunda salus in talibus curis, *Invenimus eam in campis sylva.* Unde & in Canticis, *Egrediamur in agrum, commoremur in vilis.* Ibi tam continuus & innocens labor est, ut vix de ulla re alia cogitetur; ne verò nims etiam de terrenis cogitetur, nunc admonentur omnes rectum labori suo finem præfigere, nempe ut divinam exequantur voluntatem quæ sic de ipsis statuit ut vitam laborando agant, quare recta semel formata intentione, quidquid agunt, meriti locum habet & tantò majoris ac certioris meriti supra urbanos, quanto non partem aliquam, sed totam ipsam vitam laborando & divinam exequendo voluntatem traducunt.

Hæc dilatarı debent fufius, declarando quantum in finem bona in bene occupato vivendi genere. Bene autem dicitur occupari quando ex una parte necessitas illud urget, & ex alia pietas necessitatem in virtutem commutat, ut quidquid necessarii fit, liberè propter Deum fiat. O felicitatem in tali libertate necessitatem! ò beatam in tali necessitate libertatem.

Ecc. 40. Sic verè adimpletur quod ait Sapiens: *Vita operarij sufficientis sibi, condulcorabitur, & in ipsa inveniet thesaurum:* Quibus in verbis quæ duo sunt ad felicitatem valde opportuna, jucunditas & utilitas, continentur; unumque hoc requiritur quod maximè Rusticis commendatur, ut sint suis contenti, non murmurent contra Deum non invident aliis, non præsumant, non desperent de divina bonitate: hæc est enim vita operarij sufficientis sibi, unde alia duo fluunt, dulcedo & thesaurus; dulcedo vitæ, dulcedo solitudinis, dulcedo conscientie, dulcedo pietatis; thesaurus verò gratiarum, meritorum & virtutum: humilitatis & patientie, charitatis & obedientie Christianæ.

Sive enim quis lucretur aliquod tēporale seu perdat, ex utroque perinde proficit ad spiritualem profectum, nam utrumque perinde à Domino accipit, & in utroque Deum perinde laudat, sicut æque revera est laudandus in omnibus & quanto frequentius abundant mala, tantò abundantior est meritorum thesaurus qui colligitur ex illa docilitate animi, quæ necessitatem ut diximus in virtutem commutat. Sic, *Non quæsitæ Crucee sunt magis exquisitæ.* In 2. parte, & 2. Hebdom. Passionis.

Hom. 25 ad Pop. Sic præclare sanctus Ioannes Chrysostomus: *Si iudicium, inquit, audientes non tumultuemur, sed dicamus, Benedictus Deus: multo plures divitias invenimus. Non enim tantum lucrabitur in*

pauperes, divitias distribuens, & circumiens ut egenos inveniat, quemadmodum ipse per hoc verbum lucrifaciet; unde & Iob magis miror, Et quæ plura prolequitur manifestè ostendere plus Iobum meruisse, patienter perdendo, quàm misericorditer dando pauperibus quod habebat. Non sic impij, non sic in mundo impij, qui vel ex lucro magis intumescunt & superbiunt, vel ex iactura magis deprimuntur & murmurant proficientes in pejus ex omnibus.

Sic itaque Rusticani securius possunt si velint ad æternam contendere Beatitudinem, verèque illis singularim quod filio suo dicebat Tobias, dici potest. *Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed nihil a bona habebimus si timuerimus Deum & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene, Quod scilicet ex quotidiano vitæ usu faciendum venit.*

QUOD si verò nolint sic bene agere, tunc ex multis & magnis miseriis in plures & majores dilabuntur; nam si suum libenter propter Deum non operantur opus, vel nihil agunt vel nisi repugnant laborant: quis autem non videat fat magnam in utroque miseriam? Quid facies in egestate si non feminas in hyeme? Nonne pauperitatis & fame premèris: si autem repugnant seminare & laboras, quoties ad vorum non pluit aut serenum est: si tum murmuras si tum infestus contra Deum, nonne sic miseram vitam agis? Nonne sic peccas, nonne sic peccando vitam tibi paras ad illas graviores miseras quæ nunquam desinent? Nonne de his miseriis dici potest quod ait Sapiens de tenebrosa nocte quæ patiebantur Ægyptij, *Imago tenebrarum quæ sit per ventura illis erat?*

III. PUNCTUM.

AC proinde ut concludamus, nonne sic ergo manifestè patet quod si vellent Rustici tranquillè & Christianè res suas agere, possent esse omnium qui vivunt felicesissimi: vel cerè si non sibi attendunt, infelicesissimi, propter rationem allaram quæ sic ipsos confirmare debet ad indefessam suæ salutis curam, ut omnem profusus excludat excusationem, si secus faciant.

Quid enim melius desiderare possunt quàm ipsam beatitudinem, quæ se ipsis offert in illis quotidianis laboribus quos habent exantlandos si tantum velint ipsos labores ad illam referre beatitudinem? Quid autem facilius? Quid propius? *Mandatum hoc quod ego præcipio sibi hodie*

non supra te est, neque procul positum, nec in caelo situm ut possis dicere quis nostrum valet ad caelum ascendere ut deferat illud ad nos, & audiamus, atque opere compleamur, neque trans mare positum ut causeris & dicas, quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre ut possimus audire & facere quod praeceptum est: sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.

Non enim petuntur ab illis se iunia, preces & eleemosynae quas non possint persolvere, sed hoc unum, ut quod agunt, Christianè agant: non quali Paganus animo qui non aliam expectat vitam, sed quali baptisatus debet qui professus est se rebus omnibus mortuum, ut soli Christo solique caelo viveret. Non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi praebui in thure. Deus est ipse qui loquitur. Reduc me in memoriam & iudicemur simul, narra si quid habes ut iustificeris.

Quod unum narrare possunt Rusticani, paupertas est & miseria quam patiuntur; sed hoc unum est quod beati esse possunt si velint illam tranquille pati, aut quod miseriores evadent nisi tranquille patiantur. Velint nolint, patiendum est; at nonne satius sic velle pati ut sis beatus quam ut sis magis miser? Si malè patiendò beatus esses, aut si desineres esse miser, forte aliquid excusare posses; sed cum è contra sic te miseriorem reddas, neque aliter beatus esse possis quam si bene & Christianè pati discas, nonne est quo exciteris ad hanc vivendi normam?

Nihilne pro summo Deo qui te tam multis praevenerit beneficiis: nihil pro Christo tam multa pro te passo; nihil pro tot commissis à te pec-

catis, nihil pro evitato inferno, nihil pro caelo possidendo vis pati? Tunc solus sine palma in caelo, ubi teste Divo Joanne Beati omnes suas habent in manu palmas? Quid pateris nisi quam gemis paupertatem? Quod bonum aliud agis opus? Tolle hanc à te patientiam, quid boni restat operis? Aut quidquid boni referre possis, quale istud erit ad illam virtuosam impatientiam qua totam inficis vitam? Patientes igitur estote fratres, ait sanctus Jacobus, usque ad Advēntum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terra, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum. Id est, quod pateris Agricola pro terrena ratione, hoc ipsum patere pro caelesti, discite à teipso patiente, bene pati. Non aliud suadet tibi patiendum quam quod pateris, sed bene ut patiatis tibi ipse persuadeat à teipso qui jam persuasus es pati. Sic enim pergens concludit sanctus Apostolus, Patiens igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Quasi diceret, tantum abstinete à querulo gemitu, ab impatienti murmure, à reluctanti contra labores animo, ut sit labor vester fructuosus, non poena dignus, sed praemio, non praemio tantum temporali, sed aeterno quod Christus conferet.

Non putes verò te bene semper excusatum, cum dicis, non purabam,

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 3.

His multa passim affinia reperias, de patientia, de nullis excusationibus, de necessitate in virtutem convertenda, & similibus.

Apo. 9.

Iac. 5.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

QVO MINVS POTES REDDERE QVÆCVNQVE
DEBES, EO MAGIS DEBES REDDERE
QVÆCUNQUE POTES.

In 3. parte, Feria 2. prima Hebdomada.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

SI VIS QVOD NON HABES, DA QVOD HABES.

In 1. parte, Dominica 2. post Epiphaniam.

Kk 2

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.
AFFECTVM PROBAT EFFECTVS.

In 3. parte, Feria 2. Hebdomada 9.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.
DVM LV CET, AMBV LANDVM: NE TENEBRÆ
FIANT.

In 1. parte, dies. Januarii.
Quo longius differes, difficultatem
difficilius tolles.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4.

Si quid videtur difficile quod Christus
dixit, hoc ipso redditur facile, quod
Christus dixit.

In 3. parte, Feria 5. Hebdom. 5.

CAPVT TRIGESIMVM.
VERBVM DEI NON REDIT VACVVM, AVT PROSIT
NECESSE EST RECIPIENTI, VEL OBSIT.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom 8.

Melius erat viam iustitiæ non introisse,
quàm retroisse.

In 2. parte, Fer. 5. Hebdom. 4. post Pascha.

In occurrentibus Festis diebus, sive Domini-
cis, seligenda sunt illa quæ supra dictis capiti-
bus magis convenient,

QUOD si Missionibus præfens interesset
Episcopus vel ipsi Missionarii Patres illum in vi-
sitanda Diœcesi comitarentur, sive præcederent
ad instruendam plebem de Sacramento Confir-
mationis, quod esset administraturus; tunc circa
hoc Sacramentum triplex Sermonis genus pos-
set institui.

Primum familiare de his quæ ad Sacramen-
tum recipiendum magis necesse est scire & face-
re, quales sunt isti articuli.

1. A septennio quotquot non sunt confirma-
ti, debent se cum divina gratia paratos exhibere
ad Sacramentum recipiendum cuiuscunque sint
sexus & conditionis.

2. Non est huius quidem Sacramenti tanta
necessitas & obligatio sicut Baptismi & Pœni-
tentiæ; qui tamen illud contemneret, vel ita ne-
gligeret ut nollet omnino suscipere, quasi non
illo egeat, peccaret graviter.

3. Scire debent omnes confirmandi, prima
saltem Mystera nostræ fidei quæ continentur in
Symbolo quod dicitur Apostolorum: nec non
præcepta Decalogi & Ecclesiæ, ac nonnulla alia
quæ solent pueri discere & orare.

4. Confessos esse oportet antequam susci-
pian Sacramentum aut saltem esse in gratia.

5. Jeunos esse decet si mane administraretur
Sacramentum.

6. Paratum habeant linteam seu vittam qua
frons inuncta cingatur.

7. Patrinum eligant aliquem seu Suscepto-
rem, diversum ab eo qui fuit in Baptismo, & qui
sit iam confirmatus; inter quem & confirma-
tum, atque huius parentes intercedit affinitas
spiritualis.

8. Sint confirmandi flexis genibus, junctis
manibus, & religiose compositi.

9. Intentionem forment conformem Sacra-
mento, non ut illud tantum voluntariè susci-
pian, sed eo fine quo institutum est, ut paulò
post dicetur, nolendo quidquam oppositum, &
id omne volendo quod in animis nostris potest
efficere ad Christi Domini Gloriam, & susci-
pientis salutem.

10. Denique Sacramentum hoc magnifici-
ant, & quanta sit ejus dignitas libenter audiant,
ut se illi totos affectu & effectû conforment.

SECUN-

SECUNDUM est dicendi genus quod de hac possit haberi materia, modo paululum cultiori, declarando dignitatem Sacramenti per quatuor ejus causas.

Prima est quæ dicitur Sacramenti materia, nempe oleum & balsamum ab Episcopo prius benedictum & singulari quadam reverentia consecratum, tum simul mixtum ac dictum Chrisma sive unctio qua frons confirmati solenniter illinitur. Hinc autem Sacramenti dignitatem S. Cyprianus, & alii Patres apud deducunt, quos inter Ilidorus Hispalensis sic egregie: *Chrisma unguentum Moyses primum in Exodo jubente Domino composuit & confudit, quo primi Aaron & filii ejus in testimonium sacerdotis & sanctitatis peruncti sunt. Deinde quoque & Reges eodem Chrismate sacrabantur, unde & Christi nuncupabantur sicut scriptum est, nolite tangere Christos meos. Eratque eodem tempore in regibus & sacerdotibus tantum mystica unctio qua Christus figurabatur, unde & ipsum nomen à Christo dictum est. Sed postquam Dominus noster verus rex & sacerdos æternus à Deo Patre cœlesti, mystico unguento est delibutus, jam non solum Pontifices & reges, sed omnis Ecclesia unctioe Chrismae consecratur. pro eo quod membrum est æterni sacerdotis, & regis. Ergo quia genus regale & sacerdotale sumus, ideo post lavacrum unguimur, ut Christi nomine conseamur. Quid hac dignitate sublimius.*

Secunda causa est forma quæ in his verbis ad Episcopo confirmante ulurpatis continetur: *Consigno te signo Crucis & Confirmo te Chrismate salutis: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quasi diceretur confirmato: tu singulari per hoc Sacramentum signaculo consecraris & confirmaris in filium & servum Dei. Tu impresso quodam in animam caractere, seu quadam velut expressa nota designaris in domesticum & quoddam quasi peculium Dei ac Christi. Licet abessent cætera, tu hoc nomine, tu ratione hujus Sacramenti, specialiter ad Christum spectas, ut fit ille tuus, & tu illius totus. Tu illum colas, ille te salvum & beatum faciat: cujus initi fœderis pignus quoddam & vinculum est ipse Spiritus sanctus qui effusè propterea sese confirmato communicat.*

Sic luculentè S. Ambrosius: *Repete quia accepisti signaculum spirituale, Spiritum Sapientia & intellectus, Spiritum consilii atque virtutis, Spiritum cognitionis atque pietatis, Spiritum sancti timoris, & serva quod accepisti. Signavis te Deus Pater,*

confirmavit te Christus Dominus, & dedit pignus Spiritus in cordibus tuis, sicut Apostolica lectio didicisti; Nempe ex secunda Corinthiorum, capite primo. Et rursum alibi. Sicut in Christo morimur ut renascamur, ita etiam Spiritu signamur ut splendorem atque imaginem ejus & Gratiâ tenere possimus, quod est utique spirituale signaculum. Nam etsi Spiritu signemur in corpore, veritate tamen in corde signamur, ut Spiritus sanctus exprimat in nobis imaginis cœlestis effigiem. Potestne dici aliquid splendidius & nobilius?

Tertia causa est efficiens seu Minister Sacramenti, qui ordinariè solus est Episcopus indutus sacris vestibus. Sic enim soli leguntur Apostoli quos repræsentant Episcopi, Sacramentum hoc primitus ministrasse, sicque post universis statutum esse in Conciliis, Ecclesiastica docet historia: sanctusque Pontifex Innocentius primus, docet his verbis: *Hac autem Pontificibus solum debet, ut vel consignens vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio actuum Apostolorum qua asserit Petrum & Joannem esse directos qui jam baptisatis traderent Spiritum sanctum. Quamobrem quanta est apostolica & episcopalis celsitudo, tantam hujus Sacramenti dignitatem manifestè prodit.*

Quarta demum causa est, finis instituti & recepti Sacramenti qui cum multiplex affertur possit, tum ille insignis unde insigniter Sacramentum commendatur, quod propterea confirmemur, ungamur & ampliori gratia sancti Spiritus roboremur, ut contra Dæmonem, contra mundum seu mundanos respectus dimicare acrius & possimus & velimus. Idcirco in fronte ac signata cruce suscipitur ut non erubescamus Evangelium: & alapa tum infligitur ut paratos nos esse admoneamur ad ferendum quidquid propterea nobis adversum contigerit. Sic inter alios magnificè S. Melchisedes Papa & Martyr: *Sicut exigit militaris oratio ut cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum, non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in baptisato benedictio illo munus est. Dediisti militem: da ei adjumentum militia. Nunquid prodest si quisquam parentum magnam pupillo conferat facultatem, nisi providere studeat & tutorem? Itaque Paracletus regeneratis in Christo, & custos & consolator & tutor est. Ideo dicit sermo divinus: nisi Dominus custodierit civitatem frustra vigilat, qui custodiam. Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas*

I. I. de Sp. sancto c. 6

Ep. I. ad Decem. c. 3.

Ep. ad Epif. Hisp.

In Ps. 141.

Ps. 126.

K k 3 Baptismi

In die Cena Dom. h. 2. de Eccles. Officiis. c. 25.

De his qui iniantur mysteriis 6. 7.

Baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum praestat ad gratiam. Et quia in hoc mundo, tota aetate victuris inter invisibiles hostes & pericula gradiendum est, in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur. Etsi continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat, mox in pace beati saeculi recipiendus: Confirmatio autem armat & instruit ad agonas huius mundi & praelia, reservandos. Et paucis interjectis. Itaque ante descensionem Spiritus Sancti, usque ad negationem, Apostoli deterrantur: post visitationem vero ejus, usque ad Martyrium contemptu salutis armantur. Secundo hoc per Christum redimimur, per Spiritum vero Sanctum, dono Sapientiae spiritualis illuminamur, edificamur, erudimur, instruimur, consummamur, ut illam Spiritus Sancti vocem audire possimus: intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris. De Spiritu Sancto accipimus, ut spirituales efficiamur, quia animalis homo non percipit ea, qua sunt Spiritus Dei. De Spiritu Sancto accipimus, ut sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta resistere, ut malitia ac superbia repugnemus, ut luxuria ac diversis illecebris, & foedis indigneque cupiditatibus resistamus. De Spiritu Sancto accipimus vitam amorem, & gloria ardorem, ut succensi divinitus, erigere a terrenis mentem ad superna & divina valeamus.

Ps. 31.

1. Cor. 2.

Hac sanctus Papa, quibus & ita sunt affinia Divi Augustini: Vique adeo de Cruce erubesco, ut non in occulto loco habeam Crucem Christi, sed in fronte portem. Multa Sacramenta aliter atque aliter accipimus: quaedam sicut nostis, ore accipimus; quia vero in fronte erubescitur, ille qui dixit, qui me erubuerit coram hominibus erubescam eum coram Patre meo qui in caelis est, ipsam ignominiam quodammodo & quam Paganus derident in loco pudoris nostri constituit. Audis hominem insultare impudenti & dicere, frontem non habet; impudens est. Non habeam namque frontem; tegat eam Crux Domini mei.

Atque hinc tertium dicendi, genus illud quod grande vocant seu vehementius & fufius, in eos scilicet qui humanis ducuntur respectibus, quine irrideantur committunt aliqua vel omitunt, contra conscientiam, contra Religionem, pietatem, aut alias quas aliquin colunt virtu-

tes, qui propter verbum scandalizantur, ut ait Christus, Qui contristant Spiritum Sanctum in quo signati sunt in diem Redemptionis, ut ait Apostolus: Id est, qui peccant in illam Spiritus Sancti gratiam quam in Sacramento Confirmationis acceperunt. Nam, ut diximus, Confirmati signaculo quodam interno notantur, seu nota quadam & indelebili caractere signantur quo praeter aliis non confirmatis in omnem aeternitatem agnoscantur esse Christi. Dies autem redemptionis eorum dicitur quia sic redimuntur a servitute mundi & diaboli, sic illis propria confertur Gratia, qua si velint, possint mundo resistere, possint & debent se mundanis redimere respectibus qui se opponunt Christo colendo: vel certe si se rursus abiciunt in talem mundi servitutem, tunc manifeste peccant in illum Spiritum atque in illam Gratiam qua poterant se tam misera redimere servitute.

Quamobrem consequenti vel distincto discursu, qua fieri poterit granditate sermonis agendum est contra illos tanquam contra perduelles, & desertores, qui sane multi sunt & jam penè omnes sic à Christo deficiunt, ut vix ullus cum tantilla sui pudoris iactura velit Christo servire. Erubescant & conturbentur vehementer: convertantur & erubescant valde velociter.

Huc spectant subjectae veritates ex diversis partibus.

Sicut scandalizans, ita peccat scandalizatus.

In 1. parte, Dominica 2. Adventus, ubi omisum aliquid vide in Erratis.

Non minus modò quam olim Christus in propria venit, nec sui magis eum recipiunt.

In 1. parte, Dominica 4. Adventus.

Injuriam infert gratiae maximam qui pro ferenda injuria non certat fortiter.

In 1. parte, in festo S. Stephani.

Injuriosum est Christo si nulli quidem velis inferre injuriam, nolis tamen illatam ferre.

In 1. parte, die 16. Ianuarii.

Si quid nos revocat à doctrina Christi, vel ob id maxime recipienda est.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Epiph.

Qui

Matt. 13.
Ephes. 4.

Qui nimis humana timet iudicia,
non satis reveretur divina.

In 1. parte, Fer. 4. Hebd. 6. post Epiph.
Voluntatis ejusdem est, nolle afferre
scandalum, & sufferre velle si quando
pravè accipitur.

In 2. parte, Fer. 3. Septuagesima.
Quæ in malo bona est confusio, in
bono mala est.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 1. in Quadrage-
sima.

Quem pro Christo sperni pudet,
Christi pudet.

Humanus respectus, inhumanus
Christi despectus.

In 1. parte, Fer. 3. & Sabbato Hebdom. 4. in
Quadrages.

Quanta olim erat fidelium gloria,
mundum vincere; tanta modò est i-
gnominia, vinci à mundo.

In 2. parte, Dominica in albis ad hac verba
Epistola.

Hæc est victoria quæ vincit mun-
dum, fides nostra.

Videnda hæc est præcipuè.
De peccato in Spiritum Sanctum, varia.

In 2. parte, In die Pentecostes.

De dono fortitudinis.

Ibid. Feria 5. & in 3. parte, Fer. 5. Hebd. 7.
Hæc est magis laudabilis humilitas,
quæ sic laudes fugit ut laudanda non o-
mittat.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 12.

In hanc Domini sententiam:

Nemo potest duobus dominis servire, varia.

In 3. parte, Dom. 14.

Nisi diligenter advertas, ore facta
confessio, factis à te negatur.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 15. post Pent.

Cos bonæ libertatis, mala libertas.

In 4. parte, Fer. 5. Hebdom. 20. De cæco na-
to qui tantò liberius Christum confitebatur,
quantò liberius à Judæis negabatur.

DOMINICA VNDECIMA. DE SURDO ET MUTO SANATO A CHRISTO DOMINO.

*Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum ut imponat
illi manum.* Marci 7.

VERITAS PRACTICA.

Qui non audit, non audietur.

RATIO EST. Quia ordinariè loquendo qua-
dam est proportio & convenientia pœna à Deo
infigenda cum culpa delinquentis.

Atqui hæc est proportio & convenientia pœna
cum culpa illius qui non audit, ut non audia-
tur à Deo.

Ergo qui non audit, non audietur. Quod quàm
sit damnosum satis patet, & patebit etiam a-
pertius alia veritate consequenter adjuncta:

Quibus nos attentiores esse oporteret, in his
magis obsurdescimus.

L. PUNCTUM

MIRA est hujus surdi curatio
quæ in hodierno Evangelio le-
gitur. Nam ut ait sanctus E-
vangelista, Apprehendens eum
Dominus de turba seorsum, misit
digitos suos in auriculas ejus: &
expuens tetigit linguam ejus; & suspiciens in cæ-
lum ingemuit, & ait illi, Ephpheta, quod est, ad-
aperire, & statim aperta sunt aures ejus, & so-
lutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur
rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quantò
autem eis præcipiebat, tantò magis plus prædica-
bant, & ed amplius admirabantur dicentes:
bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos
loqui.

Jam